

Nr 2.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39; given Stockholms slott den 4 januari 1939.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokoll angående justering av propositionen om tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39, föreslå riksdagen att, med godkännande av de i protokollet berörda förslagen, å nämnda tilläggsstat upptaga de inkomster och utgifter, som framgå av härvid fogade förslag till dylik tilläggsstat.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

Tilläggsstat till riksstaten

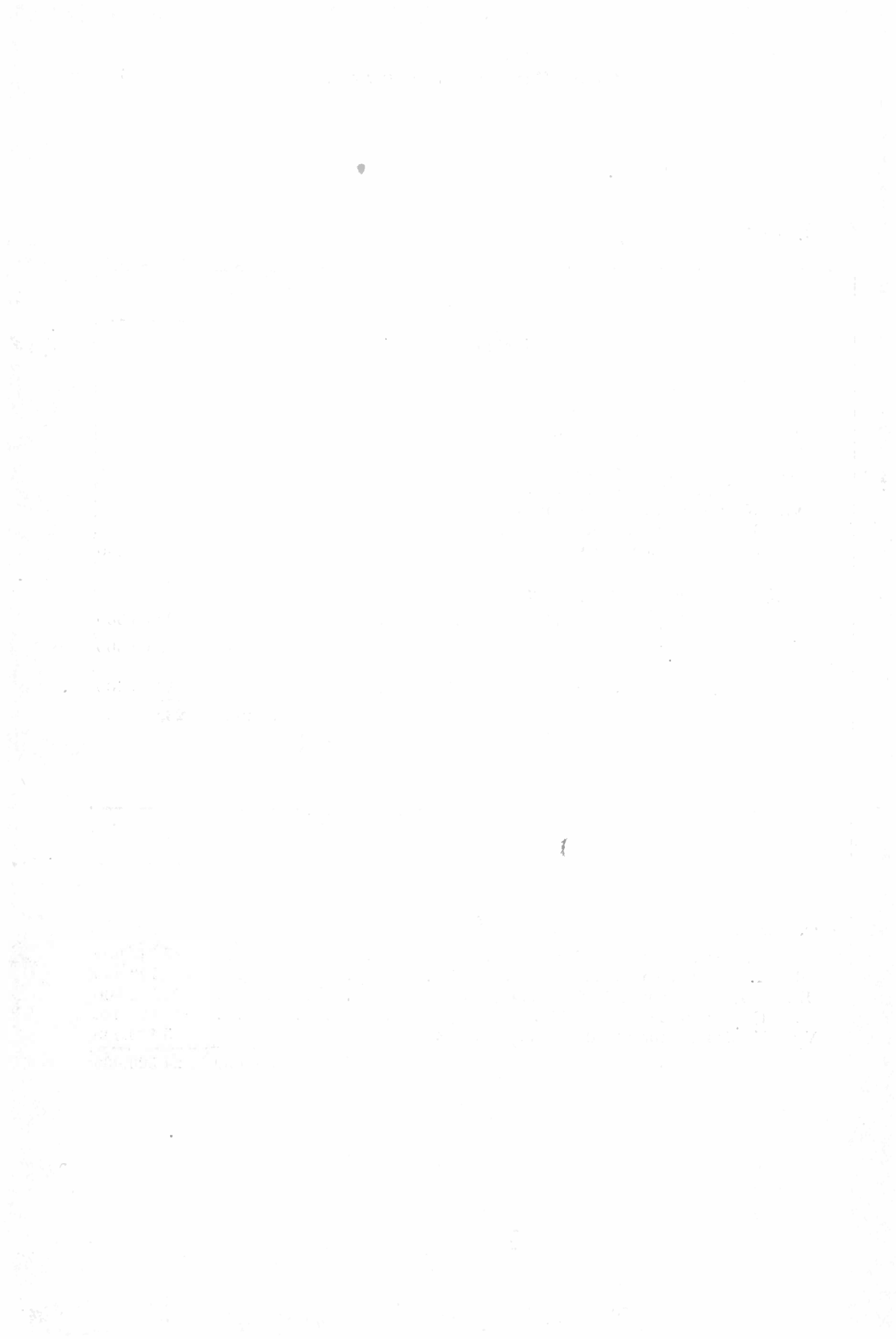
	Kronor
Driftbudgeten.	
<i>A. Egentliga statsinkomster:</i>	
I. Skatter	23,250,000
Summa	23,250,000

	Kronor
Kapitalbudgeten.	
<i>Inkomster:</i>	
I. Kapitalmedel	24,523,000
Summa	24,523,000

för budgetåret 1938/39.

		Kronor
Driftbudgeten.		
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>		
I.	Kungl. hov- och slottsstaterna	3,200
II.	Justitiedepartementet	7,500
III.	Utrikesdepartementet	80,000
IV.	Försvarsdepartementet	3,649,100
V.	Socialdepartementet	11,500,000
VI.	Kommunikationsdepartementet	35,000
VII.	Finansdepartementet	100,000
IX.	Jordbruksdepartementet	3,626,000
		19,000,800
<i>B. Utgifter för statens kapitalfonder:</i>		
III.	Avskrivning av nya kapitalinvesteringar	2,968,800
	Säger	21,969,600
	<i>Överskott att tillföras statens budgetutjämningsfond</i>	1,280,400
	Summa	23,250,000

		Kronor
Kapitalbudgeten.		
<i>Kapitalinvestering:</i>		
I.	Statens affärsverksfonder	17,940,000
II.	Luftfartsfonden	793,000
III.	Statens allmänna fastighetsfond	590,000
V.	Fonden för låneunderstöd	100,000
VII.	Fonden för förlag till statsverket	5,100,000
	Summa	24,523,000

DRIFTBUDGETEN

Specifikation av inkomsterna å driftbudgeten.

	Kronor	Kronor
A. Egentliga statsinkomster.		
I. Skatter:		
3. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a. Inkomst- och förmögenhetsskatt, <i>bevillning</i>	7,500,000	
d. Särskild skatt å aktiebolags inkomst, <i>bevillning</i> ..	1,400,000	
f. Utskiftningsskatt och ersättningsskatt, <i>bevillning</i>	4,350,000	13,250,000
5. Tullar och acciser:		
a. Tullmedel, <i>bevillning</i>		10,000,000
Summa		23,250,000

Egentliga statsutgifter.**I. Kungl. hov- och slottsstaterna.**

		Kronor	Kronor
	B. Kungl. slottsstaten.		
4 a	Ersättande av vissa personalkostnader m. m. vid Stockholms slott		3,200

Egentliga statsutgifter.**II. Justitiedepartementet.**

		Kronor	Kronor
	F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.		
	Statens uppfostringsanstalt å Bona:		
3	Nybyggnadsarbeten m. m., <i>reservationsanslag</i>		7,500

Egentliga statsutgifter.**III. Utrikesdepartementet.**

		Kronor	Kronor
B. Sveriges representation i utlandet.			
Avlöningar vid beskickningar och konsulat:			
2	Attachéer, <i>reservationsanslag</i>	30,000	
5	Skrivbiträden, <i>reservationsanslag</i>	50,000	80,000
Summa			80,000

Egentliga statsutgifter.

IV. Försvarsdepartementet.

		Kronor	Kronor
D. Lantförsvaret.			
Materielanskaffning sammanhängande med 1936 års arméorganisation:			
43	Viss materielanskaffning (anslag nr 1), <i>reservationsanslag</i>	600,000	
44	Viss materielanskaffning (anslag nr 2), <i>reservationsanslag</i>	312,800	912,800
Diverse:			
57	Personalberedskapsåtgärder vid armén		713,500
Säger för lantförsvaret			1,626,300
E. Sjöförsvaret.			
Flytande materiel och byggnader:			
29	Flottans ersättningsbyggnad, <i>reservationsanslag</i>	1,200,000	
32	Kustartilleriets materiel m. m., <i>reservationsanslag</i>	95,000	
38 a	Komplettering av sjöfronts- och luftvärnsbatterier på Gotland, <i>reservationsanslag</i>	40,000	
38 b	Beredskapsrum på Gotland, <i>reservationsanslag</i>	95,000	
38 c	Utbyte av elektriska ledningar i kaserner och boställshus m. m. i Karlskrona, <i>reservationsanslag</i>	25,000	
38 d	Ändring av belysningsanläggningen inom Nya Varvet, <i>reservationsanslag</i>	35,000	1,490,000
Diverse:			
67	Personalberedskapsåtgärder vid marinen		332,800
Säger för sjöförsvaret			1,822,800
F. Flygvapnet.			
Flygmateriel:			
20	Anskaffning och förnyelse av flygmateriel, <i>reservationsanslag</i>		200,000
Summa			3,649,100

Egentliga statsutgifter.**V. Socialdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	B. Sociala verk och inrättningar.		
	Bekämpande av arbetslösheten:		
18	Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m., <i>reservationsanslag</i>	2,000,000	
19	Statliga och kommunala beredskapsarbeten, <i>reservationsanslag</i>	4,000,000	6,000,000
	Förbättrande av bostadsförhållandena:		
22	Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, <i>reservationsanslag</i>		1,500,000
	Säger för sociala verk och inrättningar		7,500,000
	F. Civila luftskyddet.		
	Civilt luftskydd:		
4	Gasskyddsutrustning, <i>reservationsanslag</i>		3,500,000
	G. Diverse.		
10	Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m., <i>reservationsanslag</i>		500,000
	Summa		11,500,000

Egentliga statsutgifter.**VI. Kommunikationsdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	E. Diverse.		
13	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>		35,000

Egentliga statsutgifter.**VII. Finansdepartementet.**

		Kronor	Kronor
	E. Diverse.		
9	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>		100,000

Egentliga statsutgifter.

IX. Jordbruksdepartementet.

		Kronor	Kronor
	C. Lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet.		
8 a	Statens växtskyddsanstalt: Byggnadsarbeten, <i>reservationsanslag</i>		10,500
	D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.		
8 a	Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, <i>reservationsanslag</i>		46,500
21	Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, <i>reservationsanslag</i>		10,000
	Säger för undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.		56,500
	G. Lanthushållning i allmänhet.		
25	Bidrag till gödselvärdansläggningar, <i>reservationsanslag</i> ..		300,000
	H. Egnahemsbildning, kolonisation och grundförbättringar m. m.		
15	Grundförbättringar: Bidrag till täckdikningar, <i>reservationsanslag</i>		200,000
	I. Fiskeriväsendet.		
15	Understöd åt fiskare, <i>reservationsanslag</i>		50,000
16	Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m., <i>reservationsanslag</i>		300,000
17	Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m., <i>reservationsanslag</i>		200,000
	Säger för fiskeriväsendet		550,000

		Kronor	Kronor
J. Skogsväsendet.			
Skogsvård m. m.:			
15	Statens skogsutdikningsanslag, <i>reservationsanslag</i>	400,000	
16	Statens skogsodlingsanslag, <i>reservationsanslag</i>	100,000	
16 a	Vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar, <i>reservationsanslag</i>	1,500,000	
17	Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo, <i>reservationsanslag</i>	300,000	2,300,000
25	Riksskogstaxering och avverkningsstatistik, <i>reservationsanslag</i>		97,000
	Säger för skogsväsendet		2,397,000
L. Rikets allmänna kartverk, Sveriges geologiska undersökning och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.			
Rikets allmänna kartverk:			
4	Anskaffande av flygplan m. m., <i>reservationsanslag</i> . . .		12,000
M. Diverse.			
11	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, <i>reservationsanslag</i>		100,000
	Summa		3,626,000

Utgifter för statens kapitalfonder.

III. Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

		Kronor	Kronor
	A. Statens affärsverksfonder.		
	Kommunikationsdepartementet:		
1	Förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm (I: C: 2), <i>reservationsanslag</i> .	500,000	
2	Försvarsberedskap vid statens järnvägar (I: C: 8), <i>reservationsanslag</i>	1,700,000	2,200,000
	Säger för statens affärsverksfonder		2,200,000
	B. Luftfartsfonden.		
	Kommunikationsdepartementet:		
5	Byggande och förbättring av flygplatser (II: 3 a), <i>reservationsanslag</i>		500,000
	C. Statens allmänna fastighetsfond.		
	Justitiedepartementet:		
3	Utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs (III: 3), <i>reservationsanslag</i>	242,500	
	Kommunikationsdepartementet:		
13 a	Beredande av utvidgade lokaler åt generaltullstyrelsen (III: 14 a), <i>reservationsanslag</i>	26,300	268,800
	Säger för statens allmänna fastighetsfond		268,800
	Summa		2,968,800

KAPITALBUDGETEN

Inkomsterna å kapitalbudgeten.

		Kronor	Kronor
1	Kapitalmedel		24,523,000

Kapitalinvestering.

I. Statens affärsverksfonder.

		Kronor	Kronor
A. Postverket.			
5	Om- och tillbyggnad av posthuset i Hälsingborg, <i>reservationsanslag</i>		175,000
B. Telegrafverket.			
17	Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende, <i>reservationsanslag</i>		9,200,000
C. Statens järnvägar.			
Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar:			
Dubbelspårsbyggnader och linjeomläggningar:			
2	Förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm, <i>reservationsanslag</i>	500,000	
8	Försvarsberedskap vid statens järnvägar, <i>reservationsanslag</i>	1,700,000	2,200,000
Rullande materiel:			
12 a	Godsvagnar, <i>reservationsanslag</i>		3,800,000
		Säger för statens järnvägar	6,000,000
D. Statens vattenfallsverk.			
Kraftverken:			
Trollhätte kraftverk:			
2	Ny kraftstation i Trollhättan, <i>reservationsanslag</i> ..	500,000	
Motala kraftverk:			
2 a	Utvidgning av Nykvarns kraftstation, <i>reservationsanslag</i>	65,000	
Norrländska kraftverken:			
5	Kraftstation vid Stadsforßen i Indalsälven, <i>reservationsanslag</i>	2,000,000	2,565,000
		Säger för statens vattenfallsverk	2,565,000
		Summa	17,940,000

Kapitalinvestering.

II. Luftfartsfonden.

		Kronor	Kronor
	Kommunikationsdepartementet:		
3 a	Byggande och förbättring av flygplatser, <i>reservationsanslag</i>	500,000	
4	Inlösen av aktier i aktiebolaget Aerotransport, <i>reservationsanslag</i>	293,000	793,000
	Summa		793,000

Kapitalinvestering.**III. Statens allmänna fastighetsfond.**

		Kronor	Kronor
	Justitiedepartementet:		
3	Utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs, <i>reservationsanslag</i>		485,000
	Kommunikationsdepartementet:		
14 a	Beredande av utvidgade lokaler åt generaltullstyrelsen, <i>reservationsanslag</i>		105,000
	Summa		590,000

Kapitalinvestering.**V. Fonden för låneunderstöd.**

		Kronor	Kronor
5	Socialdepartementet: Lån till vissa enskilda anstalter för kirurgisk tuberkulos, <i>reservationsanslag</i>		100,000

Kapitalinvestering.**VII. Fonden för förlag till statsverket.**

		Kronor	Kronor
	Jordbruksdepartementet:		
12	Rörelsekapital för Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar, <i>reservationsanslag</i>		100,000
	Handelsdepartementet:		
9	Vissa omkostnader för statlig lagerhållning, <i>reservationsanslag</i>		5,000,000
	Summa		5,100,000

Propositionens justering.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Med återopande av de förslag till riksdagen varom, enligt bilagda utdrag av statsrådsprotokollet för denna dag (bil. 1—15), hemställanden gjorts av vederbörande departementschefer, föredrager chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, förslag till proposition om tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39, uppsatt i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts enligt samma protokoll fattade beslut.

Departementschefen hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att godkänna omförmälda förslag och alltså upptaga inkomsterna och utgifterna å berörda tilläggsstat på sätt bilaga till detta protokoll utvisar.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Henrik Klackenbergs

Bilaga 1.

Inkomsterna.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler förslag till inkomstberäkning för tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 och anför därvid följande.

Den under hösten och vintern inträdda försämringen i läget för särskilt vissa norrländska industrier har gett upphov till ökade medelsbehov för arbetslöshetsändamål och för stöd till dem som för sin utkomst äro beroende av skogsbruket och skogsindustrierna. Anledning till förstärkning av vissa anslag föreligger även till följd av de åtgärder på försvarsväsendets område som vidtogos på grund av den ökade spänningen i det utrikespolitiska läget under september förflutet år.

Under dessa omständigheter har det, såsom jag närmare utvecklar vid anmälan av finansplanen till årets statsverksproposition, ansetts lämpligt att å särskild tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 äska ytterligare medel närmast under fjärde, femte och nionde huvudtitlarna. När förslag om tilläggsstat förelägges riksdagen, böra av praktiska skäl under denna stat såvitt möjligt inbegripas jämväl de medelsbehov som eljest skulle föranleda framställningar till riksdagen om anlåtande av det för budgetåret 1938/39 anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter.

Vid framläggandet av förslag om tilläggsstat bör det bemyndigande som av riksdagen givits Kungl. Maj:t att fastställa beredskapsstaten för budgetåret 1938/39 eller viss del därav att lända till efterrättelse såsom förskottsstat anses förfallet. Kungl. Maj:t torde i enlighet därmed böra besluta, att riksdagens skrivelser i ärendet ej skola föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Jag avser att senare för Kungl. Maj:t anmäla frågan om proposition till riksdagen med förslag till beredskapsstat för nästa budgetår.

Å tilläggsstatens utgiftssida böra, i överensstämmelse med vad som skedde vid fastställande av tilläggsstat för budgetåret 1937/38, anslagen erhålla samma litterering som, respektive — vid nya anslag — litterering i följd med motsvarande eller närmast motsvarande utgiftstitlar i riksstaten. I budgetredovisningen blir det med denna anordning möjligt att inlägga tilläggsstatens titlar som om de varit uppförda å riksstaten.

Inkomstsidans utformning påverkas av den ändrade uppställning av riksstaten som genomförts för innevarande budgetår. Enligt denna skall driftbudgeten utmynna i ett öppet överskott eller underskott, som utvisar stafförslagets innebörd ur statsfinansiell synpunkt. Såvitt möjligt bör undvikas att bryta mot denna princip vid uppgörandet av en tilläggsstat genom att låta denna sluta i ett överskott eller underskott, som sammanställt med saldot på riksstatens driftbudget väsentligt avviker från den förskjutning av ställningen på budgetutjämningsfonden, som kan väntas inträda vid realiserandet av riksstaten och tilläggsstaten. Härigenom uteslutes i ett läge, då täckning för de nya utgifterna anses föreligga, en utformning av tilläggsstaten i analogi med den budgetåret 1937/38 tillämpade. I tilläggsstaten för nämnda budgetår redovisades utgifterna, i den mån de icke skulle finansieras av lånemedel, såsom i sin helhet täckta av kassafondsmedel, varemot enligt den nya budgetuppställningen närmast skulle svara, att utgifterna balanserades uteslutande genom upptagande å inkomstsidan av ett underskott att avföras å budgetutjämningsfonden. Den äldre tekniken uttryckte, att för utgiftsfinansieringen påräkneliga merinkomster förutsattes disponerade via kassafonden. Med nu tillämpade budgetordning skulle däremot ett underskott, motsvarande de å tilläggsstatens driftbudget upptagna utgifternas totalsumma, ge uttryck åt att täckning för utgifterna genom förutsedda inkomstöverskott icke ansåges föreligga.

Av det anförda synes följa, att en tilläggsstat vid tillämpning av det nya budgetsystemet borde på inkomstsidan upptaga en redovisning av de faktiska förändringar i inkomstutfallet i förhållande till riksstaten, som man har att räkna med, så att det överskott eller underskott vari tilläggsstaten utmynnade komme att justera saldot å riksstatens driftbudget till överensstämmelse med det förväntade budgetutfallet. Tilläggsstaten skulle under dessa omständigheter erhålla karaktären av en fullständig revision av riksstaten med hänsyn till förhållandena vid tidpunkten för dess framläggande.

Den uppfattning om tilläggsstatens karaktär och utformning vid tillämpning av det nya budgetsystemet, åt vilken jag här givit uttryck, kan av praktiska skäl ej konsekvent genomföras. Det är givetvis ej möjligt att utan införande av negativa poster — vilket icke kan ifrågakomma — taga hänsyn till beräknade underskott å olika inkomstitlar eller till besparingar å förslagsanslag eller obetecknade anslag. Vidare synes det, även om avsevärda överskridanden äro att förutse, olämpligt att i tilläggsstaten införa tilläggsanslag till förslagsanslag annat än i de undantagsfall då förslag framläggas om ändrad disposition av de berörda anslagen. En konsekvent höjning av de inkomstitlar, för vilka en sådan justering kan vara påkallad,

kan under angivna förhållanden leda till, att tilläggsstaten kommer att framstå såsom finansiellt gynnsammare än det förväntade budgetutfallet motiverar. Man torde därför vid revideringen av riksstatens inkomstsida böra taga hänsyn till möjliga underskott å vissa inkomstitlar samt till väntade besparingar och överskridanden å vissa anslag, så att det redovisade överskottet eller underskottet blir såvitt möjligt rättvisande.

Vid utformandet av tilläggsstatens inkomstsida hör iakttagas, att uppräkningsarna begränsas till de större inkomstitlarna. Korrigering av dessa bör i första hand ske i de fall, där den nya beräkningen kan verkställas med en större grad av tillförlitlighet. Specialbudgettitlar torde böra lämnas helt åsido, eftersom en omräkning av sådana inkomstitlar blir utan betydelse för tilläggsstatens balansering.

Enligt de förslag som denna dag framläggas av cheferna för justitie-, försvars-, social-, kommunikations-, finans-, jordbruks- och handelsdepartementen (bil. 2—15) äskas å tilläggsstatens driftbudget anslag till ett sammanlagt belopp av 21,969,600 kronor samt å tilläggsstatens kapitalbudget investeringsanslag å tillhoppa 24,523,000 kronor.

Vid avgivande av förslag till inkomstberäkning för nästföljande budgetår har riksräkenskapsverket även behandlat utfallet av löpande statsreglering. Därvid har verket för de inkomster, som tillhöra den allmänna budgeten och sålunda avräknas mot budgetutjämningsfonden, under betonande av uppskattningens synnerligen ovissa karaktär kommit till ett sammanlagt överskott över i gällande riksstat uppförda belopp på mellan 40 och 50 miljoner kronor. Mot ett dylikt överskott måste emellertid, såsom jag i finansplanen till årets statsverksproposition påpekat, ställas icke endast de så att säga normala överskridandena å utgiftssidan, som enligt erfarenheten bruka hålla sig inom måttliga gränser, utan även oförutsedda utgiftsökningar av särskild natur. Jag erinrar i berörda sammanhang särskilt om de osäkerhetsmoment, som följa av folkpensioneringen och lönergleringen för folkskolans lärare, och om de betydande kostnader som orsakas av kampen mot mul- och klövsjukan. Om hänsyn tages jämväl till de utgifter, för vilka medel böra äskas å tilläggsstaten, synes anledning knappast föreligga att räkna med att årets statsreglering skall tillföra budgetutjämningsfonden något tillskott. Under dessa förhållanden och då riksstaten är praktiskt sett jämnt balanserad, sker inkomstberäkningen för tilläggsstaten med tillämpning av nyss motiverade principer lämpligen på sådant sätt, att staten framstår såsom balanserad eller utmynnar i ett mindre överskott.

I huvudsak definitiva uppgifter om utfallet föreligga numera beträffande vissa i riksstaten uppförda inkomstitlar. Detta är förhållandet med de tre titlarna inkomst- och förmögenhetsskatt, särskild skatt å aktiebolags inkomst samt utskiftningskatt och ersättningsskatt. Överskott torde på dessa titlar erhållas med 7,500,000, 1,400,000 respektive 4,350,000 kronor. Sammanlagt uppgå här nämnda merinkomster till 13,250,000 kronor.

Ehuru ovisshet råder om det slutliga utfallet å inkomsttiteln tullmedel, ger den hittillsvarande utvecklingen grundad anledning att räkna med ett betydande överskott. Riksräkenskapsverket har ansett sig kunna räkna med en merinkomst av tullmedel å 15 miljoner kronor. Utan risk för överskattning torde man å tilläggsstaten kunna upptaga ett inkomstillskott under ifrågavarande titel av 10,000,000 kronor. Om så sker och tidigare nämnda inkomstitlar upptagas med angivna belopp, kommer tilläggsstaten att utmytna i ett överskott att tillföras budgetutjämningsfonden av (13,250,000 + 10,000,000 — 21,969,600 =) 1,280,400 kronor.

Såsom jag förut angivit, äskas för kapitalinvesteringar sammanlagt 24,523,000 kronor. En däremot svarande balanspost bör uppföras på inkomstsidan av tilläggsstatens kapitalbudget.

Jag vill förorda, att tilläggsstatens inkomstsida utformas i enlighet med här framlagda beräkningar, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 upptaga följande inkomster sålunda:

Driftbudgeten.

A. Egentliga statsinkomster.

I. Skatter:

3. Skatt på inkomst, förmögenhet och rörelse:		
a. Inkomst- och förmögenhets-skatt, <i>bevillning</i>	kronor	7,500,000
d. Särskild skatt å aktiebolags inkomst, <i>bevillning</i>	»	1,400,000
f. Utskiftningsskatt och ersättnings-skatt, <i>bevillning</i>	»	4,350,000
5. Tullar och acciser:		
a. Tullmedel, <i>bevillning</i>	»	10,000,000

Kapitalbudgeten.

<i>Kapitalmedel</i>	»	24,523,000.
-------------------------------	---	-------------

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Henrik Klackenborg.

Bilaga 2.

Egentliga statsutgifter.**Första huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

B. Kungl. slottsstaten.

[1.] **4 a. Ersättande av vissa personalkostnader m. m. vid Stockholms slott.** Vid behandlingen av frågan om äskande i årets statsverksproposition av anslag under första huvudtiteln till polis-, lys- och renhållning samt brandväsendet vid Stockholms slott har jag anmält en från riksmarskalks-ämbetet inkommen framställning om anvisande av medel till ersättande av vissa under budgetåret 1937/38 uppkomna personalkostnader m. m., uppgående till sammanlagt 3,224 kronor, vilka icke kunnat bestridas av de för samma budgetår till förenämnda ändamål anvisade anslagen. Under åberopande av vad i sådant sammanhang anförts förordar jag, att för ersättande av ifrågakomna kostnader å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas ett till 3,200 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättande av vissa personalkostnader m. m. vid Stockholms slott* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett anslag av kronor 3,200.

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Henrik Klackenborg.

Bilaga 3.

Egentliga statsutgifter.**Andra huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

F. Uppfostringsanstalter för minderåriga förbrytare.

[1.] 3. **Statens uppfostringsanstalt å Bona: Nybyggnadsarbeten m. m., reservationsanslag.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 161 till 1938 års riksdag framlagda förslag har riksdagen för nybyggnadsarbeten m. m. vid statens uppfostringsanstalt å Bona anvisat ett reservationsanslag av 55,000 kronor. Anslaget avser ombyggnad av en tjänstebostad vid anstalten, uppförande av en ny bostad åt räkenskapsföraren och redogöraren vid anstalten samt uppförande av ett nytt, för gift personal i förmansgrad avsett bostadshus om två lägenheter.

Genom beslut den 17 juni 1938 har Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen för anstalten att låta utföra ifrågavarande nybyggnadsarbeten.

I skrivelse den 6 december 1938 har *anstaltsstyrelsen* meddelat, att enligt införskaffade entreprenadanbud kostnaderna för byggnadsarbetena uppginge till 59,834 kronor och alltså med 4,834 kronor överstege det anvisade beloppet. Av skrivelsen inhämtas härom följande.

Efter det styrelsen genom kungörelseförfarande utbjudit ifrågavarande byggnadsarbeten på entreprenad, befanns vid prövningen av inkomna anbud,

att å själva byggnadsarbetet avgivits endast två anbud, ett å 51,600 kronor och ett å 66,700 kronor, medan å värme- och sanitära anläggningar avgivits ett flertal anbud, det lägsta å 8,949 kronor, samt å elektrisk installation ett anbud å 2,145 kronor. Enär den lägsta kostnaden för hela byggnadsarbetet härigenom skulle ha uppgått till 62,694 kronor, alltså ett belopp som vida överskridit det anvisade anslaget, beslöt styrelsen förkasta de å själva byggnadsarbetet avgivna anbudena samt i denna del övergå till anbudsförfarande under hand. Härvid avlämnades ett anbud å 45,000 kronor jämte ersättning för behövlig bergsprängning. Styrelsen fann sig böra antaga detta anbud tillika med de förutnämnda lägsta anbudena å värme- och sanitära anläggningar samt å elektrisk installation. Byggnadskostnaden skulle härigenom uppgå till 45,000 + 8,949 + 2,145 kronor. Härtill måste läggas kostnaden för bergsprängning, beräknad till 2,240 kronor, samt arvode till kontrollant, beräknat till 1,500 kronor. Den sammanlagda kostnaden för arbetena uppgick sålunda till 59,834 kronor, varigenom i förhållande till det anvisade anslaget å 55,000 kronor uppstått en brist å 4,834 kronor.

I sin skrivelse har styrelsen vidare hemställt, att medel måtte anvisas till inredande av badrum i det föreslagna nya tvåfamiljshuset. I denna del anför styrelsen:

Beträffande det för två befattningshavare i förmansgrad jämte deras familjer avsedda bostadshuset har i det förslag, som varit underställt Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, icke upptagits badrum, medan sådant skulle inredas i den för räkenskapsföraren och redogöraren avsedda bostaden. Emellertid har personalorganisationen vid anstalten i skrivelse den 22 september 1938 hos styrelsen framställt det önskemål, att även i tvåfamiljshuset måtte förberedande av större bekvämlighet och trevnad inredas badrum, ett för varje lägenhet. Med hänsyn till de under senare tid alltmera ökade fordringarna å hygieniska anordningar, även i mindre bostadslägenheter å landsbygden, har styrelsen ansett sig böra tillmötesgå denna framställning och hos Kungl. Maj:t äska anslag för angivna ändamål.

Enligt uppgifter, som infordrats från de för byggnadsarbetena antagna entreprenörerna, skulle merkostnaden för inredande av badrum i de båda nu nämnda lägenheterna utgöra sammanlagt 2,650 kronor.

Det belopp som, utöver redan tillgängligt anslag, skulle erfordras för slutförande av ifrågavarande byggnadsarbeten med den ändring i fastställd plan, att badrum inrättades i vardera lägenheten i tvåfamiljshuset, skulle alltså uppgå till $(4,834 + 2,650 = 7,484)$ kronor i runt tal 7,500 kronor. I enlighet härmed har anstaltsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för nybyggnadsarbeten m. m. vid anstalten anvisa ett tilläggsanslag å 7,500 kronor.

Statskontoret och *byggnadsstyrelsen* ha i infordrade utlåtanden lämnat den sålunda gjorda framställningen utan erinran. Beträffande förslaget om inredande av badrum har statskontoret anfört följande.

Statskontoret vill ej motsätta sig bifall till styrelsens hemställan om anvisande av medel för inredande av badrum i oförmälda för viss personal avsedda bostadshus. Enligt vad ämbetsverket under hand inhämtat förefinnes visserligen redan nu möjlighet för anstaltens personal att erhålla bad i anstalten tillhöriga badrum och badstugor. Då emellertid ifrågavarande anord-

ningar ur olika synpunkter lära vara mindre tillfredsställande, synas vägnade invändningar knappast kunna resas mot styrelsens i sådant avseende framförda förslag. Framhållas må jämväl i detta sammanhang, att de för viss vaktpersonal avsedda bostadshusen vid fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs, till vilkas uppförande medel innevarande år anvisats under statens allmänna fastighetsfond, skola förses med badrum.

I den skrivelse av den 18 oktober 1937, vari anstaltsstyrelsen äskade medel *Departements-
chefen.* för nu ifrågavarande nybyggnadsarbeten, beräknades kostnaderna för dessa till sammanlagt 43,300 kronor. Styrelsen uttalade emellertid samtidigt, att styrelsen icke ansett sig kunna med någon grad av sannolikhet uppskatta de prisförhöjningar i fråga om material, som möjligen komme att ske intill tiden för arbetenas utförande. Enligt av byggnadsstyrelsen sedermera verkställda beräkningar skulle kostnaderna för samma arbeten — efter vissa ändringar av de uppgjorda förslagen — uppgå till 54,000 kronor. Såsom nämnts anvisades för ändamålet 55,000 kronor. Att även denna summa visat sig vara otillräcklig torde bero på stegrade materialkostnader. Med hänsyn till vad anstaltsstyrelsen i sin nu förevarande skrivelse anfört, finner jag mig böra tillstyrka att erforderliga medel äskas för täckande av den uppkomna merkostnaden.

Mot anstaltsstyrelsens av statskontoret och byggnadsstyrelsen biträdda förslag om inredande av badrum i det nya tvåfamiljshuset har jag ej heller något att erinra. Förslaget torde härutinnan ansluta sig till redan tillämpade principer beträffande inredning av nya personalbostäder vid statliga anstalter (jfr proposition nr 163/1935 sid. 35). Givetvis bör — i överensstämmelse med vad från riksdagens sida i liknande sammanhang framhållits (jfr riksdagens skrivelse nr 259/1935 sid. 4) — vid bifall till förslaget hyresersättningen för lägenheterna så bestämmas, att deras innehavare icke komma att intaga en gynnsammare ställning i hyreskostnadshänseende än övriga befattningshavare.

Enligt vad jag inhämtat beräknas de ifrågavarande byggnadsarbetena bliva avslutade under instundande sommar. Med hänsyn härtill torde det av anstaltsstyrelsen nu äskade beloppet böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens uppfostringsanstalt å Bona: Nybyggnadsarbeten m. m.* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 7,500.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Wilhelm von Schwerin.

Bilaga 4.

Egentliga statsutgifter.

Tredje huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Ministern för utrikes ärendena anmäler härefter under utrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

A. Utrikesdepartementet.

1. Utrikesdepartementet: Avlöningar. I den för budgetåret 1938/39 fastställda avlöningsstaten för utrikesdepartementet är posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal m. m.: Grundavlöningar m. m. upptagen till 66,100 kronor.

Detta belopp ansågs i stort sett motsvara det behov, som kunde förutses för löpande budgetår, sedan ett antal extra ordinarie befattningar — i enlighet med beslut av 1938 års riksdag — överförts till ordinarie stat. I detta sammanhang påpekades i statsverkspropositionen, att ett konstant behov av minst 50 kvinnliga tjänstemän för renskrift, vissa arkivgöromål och därmed jämställda sysslor måste anses föreligga för utrikesdepartementets del. Det sammanlagda antalet dylika kvinnliga befattningshavare uppgick emellertid vid början av år 1938 till 55, en siffra som sedermera endast temporärt kunnat nedbringas.

På grund av de utrikespolitiska förhållandena under år 1938 har utrikesförvaltningen fått sin arbetsbörda avsevärt ökad, vilket nödvändiggjort en betydande ökning av den icke-ordinarie personalen. Framför allt är härvid att nämna en utomordentlig stegring i antalet ärenden angående främlingslagens tillämpning. Under de sista två åren har antalet dylika ärenden ungefärligen tiodubblats, varvid ökningen i väsentlig mån faller på den senaste tiden. Det av sådan anledning ökade arbetet med registrering och arkivering har icke kunnat besörjas av den för normala förhållanden tillmätta kvinnliga personalen. Ett antal nyanställningar har sålunda icke kunnat undvikas. Utan utvidgning av arbetsstyrkan skulle effektiviteten av hela det registrerings- och kontrollsystem, som hör samman med detta slags ärenden, riskerats. Utrikesdepartementets expedition för utländska passärenden, som under tidigare år i regel kunnat handläggas under densamma fallande ärenden med en personal av 3 à 4 kvinnliga befattningshavare, har nödgats mer än fördubbla denna personal.

De politiska händelserna under det gångna året hava haft återverkningar jämväl för arbetet på andra av departementets avdelningar. Allt som allt har den kvinnliga personalen i departementet kommit att uppgå till ett antal icke understigande 60. Av liknande skäl har en förstärkning av den icke-ordinarie expeditionsvaktspersonalen blivit nödvändig. Dessutom har ifrågavarande anslagspost måst anlitas för arbetsförstärkning på utrikesdepartementets s. k. ceremonibyrå (andra byrån å personal- och administrativa avdelningen). Vikarie kan nämligen icke, på sätt annars är vanligt, förordnas på sagda byrås chefsbefattning, enär denna enligt beslut av 1924 års riksdag är uppförd på övergångsstat. Vid infallande tjänstledighet är man därför nödsakad att belasta grundavlöningsposten, något som också förutsatts, när befattningen på sin tid sattes på övergångsstat. Detta förhållande har inträffat under det löpande budgetåret och kommit att medföra en betydande extrabelastning.

Den personalökning, som i följd av anförda omständigheter måst vidtagas, har medfört behov av en förstärkning med 28,000 kronor av den i avlöningsstaten med bestämt belopp uppförda grundavlöningsposten.

I följd härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för utrikesdepartementet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal m. m. upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1938/39 överskridas med högst 28,000 kronor.

B. Sveriges representation i utlandet.

[1.] 2. **Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Attachéer, reservationsanslag.** För detta ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 90,000 kronor. De utrikespolitiska händelserna under år 1938 ha medfört att ifrågavarande anslag blivit otillräckligt. Utrikesdepartementet har icke kunnat undgå att i viss utsträckning tillmötesgå de krav på förstärkning av personalen, som framförts från ett flertal beskickningschefer. Behov av dylik förstärkning har även gjort sig kännbart inom departementet. Den utväg, som stått till buds, har varit att öka rekryteringen av attachéer för förstärkning av arbetskrafterna såväl å departementets avdelningar som vid ett flertal utlandsmyndigheter. Att ett större antal attachébefattningar måst placeras utom landet har, till följd av de med dylik placering förenade ortstilläggen, i särskilt hög grad ökat kostnaderna. Framför allt har behovet av arbetsförstärkning gjort sig gällande vid våra största beskickningar utomlands i samband med den livligare diplomatiska verksamhet, som karakteriserat senaste tidens internationella förbindelser. Främst ha beskickningens i Berlin arbetskrafter måst utökas. Vid beskickningarna i de anglosaxiska länderna, där tidigare endast en attaché tjänstgjort, har det visat sig nödvändigt att placera två attachéer. Likaså har en attaché måst placeras vid beskickningen i Spanien, vilken tidigare icke disponerat över någon dylik tjänsteman. Med hänsyn till nu berörda förhållanden är en förstärkning av här ifrågavarande anslag med 30,000 kronor erforderlig.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Attachéer* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 30,000.

[2.] 5. **Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skrivbiträden, reservationsanslag.** För ifrågavarande ändamål är i riksstaten för innevarande budgetår uppfört ett reservationsanslag av 360,000 kronor. Även i fråga om detta anslag har den utrikespolitiska utvecklingen under 1938 medfört ett behov av förstärkning, vilken med utgångspunkt från de beräkningar, som för närvarande äro möjliga att göra, har uppskattats till ett belopp, ej understigande 50,000 kronor. Liksom då det gäller de för icke-ordinarie personal i utrikesdepartementet anvisade medlen, är det även i fråga om detta anslag närmast ökningen av antalet ärenden rörande kontrollen över främlingars inresa till Sverige, som förorsakat rubbning i tidigare beräkningar. Jag tillåter mig som exempel nämna, att det i detta avseende ökade arbetet nödvändiggjort upprättandet av en särskild passbyrå vid beskickningen i Berlin. Den internationella flyktingsfrågan har emellertid haft återverkningar även

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

för de svenska diplomatiska och konsulära representanterna i andra länder, vilket på flera håll medfört kostnader för anlitande av extra arbetskraft. Jämväl av andra anledningar har ett behov av sådan arbetskraft på åtskilliga platser gjort sig gällande. Sålunda må framhållas att det svårligen kunnat undvikas att i viss utsträckning redan under innevarande budgetår tillgodose de krav på utökning av kanslipersonalen, som följt av den under senaste tiden intensifierade svenska handelspolitiken i de avlägsna exportländerna. Denna fråga har, såsom omnämnes i statsverkspropositionen, beaktats av 1938 års exportutredning och föranlett mig att för nästkommande budgetår begära en förhöjning av anslaget med tanke på nödvändigheten att i detta avseende bereda ifrågavarande diplomatiska och konsulära befattningshavare tid och möjlighet till mer rationellt arbete i den svenska utri-keshandelns tjänst.

Jag får sålunda hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar vid beskickningar och konsulat: Skrivbiträden* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Eyvind Bratt.

Bilaga 5.

Egentliga statsutgifter.

Fjärde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler härefter under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

D. Lantförsvaret.

[1.] 43. Viss materielanskaffning (anslag nr 1), *reservationsanslag*. Tillverkning av gasmasker vid försvarsväsendets gasmaskfabrik bedrivs under innevarande budgetår för medel, som ställas till förfogande bland annat från det i riksstaten upptagna anslaget för viss materielanskaffning (anslag nr 1).

I särskild skrivelse den 13 oktober 1938, varöver chefen för armén och chefen för försvarsstaben samma dag avgivit tillstyrkande utlåtanden, har arméförvaltningens tygdepartement hemställt, att ett belopp av ytterligare 600,000 kronor måtte ställas till förfogande för ändamålet.

Ärendet är av den beskaffenhet, att närmare redogörelse för detsamma icke lämpligen bör ske till statsrådsprotokollet, utan torde riksdagens vederbörande utskott därom böra erhålla ytterligare upplysningar genom de handlingar, som komma att tillhandahållas utskottet.

För egen del anser jag mig böra förorda bifall till tygdepartementets framställning. Det äskade beloppet torde lämpligen böra anvisas såsom tillägg till lantförsvarets anslag till viss materielanskaffning (anslag nr 1) för innevarande budgetår. *Departements-
chefen.*

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss materielanskaffning (anslag nr 1)* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 600,000.

[2.] **44. Viss materielanskaffning (anslag nr 2), reservationsanslag.** Av det av 1937 års riksdag beviljade anslaget för viss med 1936 års arméorganisation sammanhängande materielanskaffning (anslag nr 2) å 7,749,550 kronor avsågs visst belopp för anskaffning av luftvärnsmateriel. Genom brev den 23 april 1937 bemyndigades arméförvaltningens dåvarande artilleridepartement att träffa avtal om leverans av rörliga luftvärnskanoner på basis av glidande prisskala, vilket medgivande föranleddes av då rådande osäkerhet i fråga om de prisbildande faktorerna, särskilt i vad avsåge arbetarlöner. Sedan den ifrågavarande leverantörens arbetarlöner genom ett i slutet av år 1937 träffat nytt löneavtal reglerats för en tid av två år framåt, bemyndigades arméförvaltningens tygdepartement genom brev den 18 mars 1938 att, till undvikande av de med rörlig prisskala förenade olägenheterna, med leverantören träffa överenskommelse om övergång till fast pris enligt vissa villkor.

I sin skrivelse den 8 september 1938 rörande anslagsäskanden för nästa budgetår har arméförvaltningen anmält, att på grund av höjda arbetslöner övergången till fast pris för ifrågavarande leverans medfört en total merkostnad av 312,768 kronor i förhållande till det vid tillämpning av glidande prisskala satta utgångspriset, samt hemställt om ett tilläggsanslag å nämnda belopp för nästkommande budgetår.

*Departementss-
chefen.*

Anordningen med glidande prisskala var ett av dåvarande osäkra marknadsförhållanden framtvingat avsteg från eljest i allmänhet tillämpat förfarande vid arméförvaltningens upphandlingar, och det framstod därför såsom angeläget att, när förhållandena i viss mån stabiliserats, övergå till fasta priser. Den i följd av prisstegringen uppkomna och genom de ändrade kontraktsvillkoren till sitt belopp bestämda medelsbristen lärer, såsom arméförvaltningen föreslagit, få täckas genom särskilt anslag. Då emellertid bristen hänför sig till ett redan år 1937 beviljat anslag, torde beloppet i fråga böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår såsom tillägg till lantförsvarets anslag till viss materielanskaffning (anslag nr 2). Anslagsbeloppet torde böra utjämnas till 312,800 kronor.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss materielanskaffning (anslag nr 2)* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 312,800.

[3.] 57. **Personalberedskapsåtgärder vid armén.** I anledning av det under september 1938 rådande allvarliga internationella läget beslöt Kungl. Maj:t den 22 september 1938 på föredragning av chefen för försvarsdepartementet, att vissa åtgärder till stärkande av försvarsberedskapen skulle vidtagas. Dessa åtgärder avsågo bland annat höjande av personalberedskapen.

I nämnda hänseende föreskrev Kungl. Maj:t, sålunda, med tillämpning av § 28 värnpliktslagen, att vissa i tjänst varande, härens beväring tillhörande värnpliktiga skulle i den omfattning och i den ordning, som i kommandoväg bestämdes, kvarhållas i tjänstgöring efter avslutandet av dem under år 1938 jämlikt § 27 värnpliktslagen åliggande tjänstgöring. Härjämte medgav Kungl. Maj:t, att, därest så till följd av kvarhållandet av de värnpliktiga visade sig oundgängligen erforderligt, personal på övergångsstat, på reservstat och i reserven finge inbeordras till tjänstgöring.

I avseende å den personella försvarsberedskapens höjande föreskrev Kungl. Maj:t vidare, att vissa till infanteri- och artilleritruppförband hörande värnpliktiga, vilka hösten 1938 hade att inrycka till första tjänstgöringen (vintergruppen), skulle sammanföras till särskilda beredskapsförband samt att vissa till ersättningsreserven eller till handräckningstjänst uttagna värnpliktiga skulle få inkallas till tjänstgöring. I samband härmed medgav Kungl. Maj:t, att till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga finge utan hinder av bestämmelserna i § 107 inskrivningsförordningen utbildas i vapentjänst.

Beträffande kostnaderna för kvarhållandet av värnpliktiga, för värnpliktigas sammanförande i särskilda förband och för värnpliktigas inkallande till tjänstgöring förklarade Kungl. Maj:t, att sådana kostnader skulle tillsvidare bestridas av de anslag, från vilka motsvarande kostnader eljest skolat utgå, varvid desamma skulle upptagas till redovisning under särskild under rubrik. De kvarhållna värnpliktiga skulle under tiden för kvarhållandet erhålla ett penningbidrag av en krona om dagen.

I fråga om de värnpliktiga, som skulle kvarhållas i tjänstgöring, var avsett, att kvarhållandet skulle ske i avvaktan på att den närmaste tiden efter det beslutet därom meddelades skulle giva säkrare hållpunkter för lägets bedömande. Efter den avspänning i krisen, som sedermera inträffade, kunde Kungl. Maj:t genom beslut den 3 oktober 1938 förordna, att de kvarhållna värnpliktiga skulle utrycka senast den 7 i samma månad.

För vinnande av en översikt av de kostnader, som föranletts av ifrågasvarande beredskapsåtgärder och belöpa på innevarande budgetår, hava uppgifter härom för lantförsvarets del infordrats från arméförvaltningens civila departement. Dylika uppgifter hava av civila departementet lämnats med skrivelser den 5 november och den 9 december 1938. Såvitt angår de kostnader, som föranletts av de värnpliktigas kvarhållande i tjänst, ha definitiva uppgifter kunnat lämnas, under det att övriga utgifter till största delen hänföra sig till framtida förhållanden och därför mera uppskattningsvis beräknats. Med viss korrigerings, föranledd av Kungl. Maj:ts beslut den 9 december 1938 angående vissa samövningar mellan armén och flygvapnet — enligt

vilket beslut kostnaderna för ifrågavarande samövningar finge uppgå till högst 73,100 kronor i stället för av arméförvaltningen beräknade 122,000 kronor — ter sig en sammanställning av ifrågavarande kostnadsuppgifter, fördelade på respektive anslag, på följande sätt:

Kvarhållande av värnpliktiga.

Förslagsanslag.

2. Avlöning till personal vid staber och truppförband m. fl.	kronor	76
3. Avlöning till personal å övergångsstat vid armén	»	459
7. Arméns reservstater	»	418
9. Personal i arméns reserver och personal över stat	»	11,467
10. Rese- och traktamentspenningar	»	88
14. De värnpliktigas avlöning	»	77,901
15. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	»	3,672
16. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. . .	»	3,136
25. Mathållning	»	69,131
26. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	»	29,843
29. Furagering	»	2,298
56. Dyrtdistillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret . . .	»	1,289

Summa kronor 199,778.

Reservationsanslag.

22. Munderingsutrustning	kronor	37,526
23. Kasern- och förplägnadsutredning	»	5,593
27. Skrivmaterialier och expenser	»	2,307
30. Veterinärvård	»	111
33. Truppförbandens övningar	»	9,855
37. Sjukvård	»	429
40. Vapen och ammunition m. m.	»	806

Summa kronor 56,627.

Övriga åtgärder.

Förslagsanslag.

9. Personal i arméns reserver och personal över stat	kronor	37,000
10. Rese- och traktamentspenningar	»	4,200
14. De värnpliktigas avlöning	»	140,000
15. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	»	14,500
16. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m. . .	»	81,900
25. Mathållning	»	293,300
26. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt	»	125,100
29. Furagering	»	7,600
56. Dyrtdistillägg åt befattningshavare vid lantförsvaret . . .	»	3,600

Summa kronor 707,200.

Reservationsanslag.

22. Munderingsutrustning	kronor	149,000
23. Kasern- och förplägnadsutredning	»	20,800
27. Skrivmaterialier och expenser	»	5,100
30. Veterinärvård	»	200
32. Undervisningsmateriel, undervisningsverk och utbildningskurser	»	2,000
33. Truppförbandens övningar	»	311,100
37. Sjukvård	»	7,200
40. Vapen och ammunition m. m.	»	130,000
41. Anskaffning och underhåll av motorfordon.....	»	7,500
42. Anskaffning och underhåll av ingenjörmateriel m. m. ›	»	3,000
45. Byggnader, övningsfält och skjutbanor.....	»	25,000
Summa kronor		660,900.

Sammanställning av belastningen å reservationsanslagen.

	Belopp enligt föregående Kronor	Avrundade belopp Kronor
22. Munderingsutrustning	186,526	185,000
23. Kasern- och förplägnadsutredning	26,393	26,000
27. Skrivmaterialier och expenser	7,407	7,400
30. Veterinärvård	311	—
32. Undervisningsmateriel, undervisningsverk och utbildningskurser	2,000	2,000
33. Truppförbandens övningar	320,955	320,000
37. Sjukvård	7,629	7,600
40. Vapen och ammunition m. m.	130,806	130,000
41. Anskaffning och underhåll av motorfordon	7,500	7,500
42. Anskaffning och underhåll av ingenjörmateriel m. m.	3,000	3,000
45. Byggnader, övningsfält och skjutbanor	25,000	25,000
Summa kronor		717,527 713,500.

Av här lämnade kostnadsuppgifter framgår, att personalberedskapsåtgärderna för arméns vidkommande kunna under innevarande budgetår beräknas draga en sammanlagd kostnad av 1,624,505 kronor, därav 906,978 kronor avse utgifter av sådan natur, att de skola täckas av förslagsanslag, och 717,527 kronor motsvara kostnader, vilka äro avsedda att bestridas av reservationsanslag. Den av beredskapsåtgärderna föranledda ökade belastningen av förslagsanslagen torde icke vara av den beskaffenhet, att medel för förstärkning av dessa anslag behöva särskilt äskas. I fråga om reservationsanslagen lär det däremot i allmänhet bliva nödvändigt att från dessa avlasta de av ifrågavarande åtgärder föranledda, ej förutsedda utgifterna. Här-

Departements-
chefen.

för erforderliga medel torde böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Därest man räknar med de avrundade belopp, som upptagits i förut anförda sammanställning av den extra belastningen å reservationsanslagen, uppgår medelsbehovet till sammanlagt 713,500 kronor. Nämnda belopp torde böra äskas under ett särskilt anslag för personalberedskapsåtgärderna vid armén. Å anslaget torde sedermera, i huvudsaklig överensstämmelse med nyssnämnda sammanställning, få efter Kungl. Maj:ts bestämmande avföras de nu å olika reservationsanslag under särskild underrubrik redovisade utgifterna för angivna åtgärder.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Personalberedskapsåtgärder vid armén* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *anslag* av kronor 713,500.

E. Sjöförsvaret.

[4.] 29. **Flottans ersättningsbyggnad, reservationsanslag.** Av det i riksstaten för budgetåret 1936/37 för flottans ersättningsbyggnad upptagna anslaget avsågs ett belopp av 3,840,000 kronor för slutförande av arbetena på en jagare och fyra vedettbåtar (däribland Arholma och Landsort). Till flottans ersättningsbyggnad för ett vart av budgetåren 1937/38 och 1938/39 har riksdagen anslagit 7,600,000 kronor, vilka belopp avsetts för fortsatt byggande av två undervattensbåtar och två jagare samt för fortsatt modernisering av pansarskeppen av Sverige-typ.

Å tilläggsstat för budgetåret 1937/38 beviljades för flottans ersättningsbyggnad ett reservationsanslag av 360,000 kronor, avsett att täcka ökade kostnader för pansarskeppens modernisering, vilka blivit en följd av inträdda prisstegringar. Beträffande motsvarande fördyring i fråga om nybyggnaderna framhöll marinförvaltningen i sin skrivelse angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1938/39, att denna fördyring vore svår att överblicka och att med regleringen av densamma kunde anstå till i samband med beviljandet av de sista anslagsposterna.

I sin skrivelse den 14 september 1938 med anslagsäskanden för budgetåret 1939/40 har marinförvaltningen anfört, att då den allmänna prisnivån i stort sett vore oförändrad, förstärkning alltjämt erfordrades av den del av anslaget till flottans ersättningsbyggnad, som avsåges för modernisering av Sverige-skeppen. Den nu behövlige förstärkningen har marinförvaltningen beräknat till 300,000 kronor, motsvarande en höjning av ifrågavarande del av anslaget med omkring 17 procent. Vidare har marinförvaltningen anmält, att kostnaderna för det å Karlskrona varv pågående byggandet av jagaren Karlskrona och vedettbåtarna Arholma och Landsort även påverkats av fördyringen och att till fullföljande av dessa byggnadsarbeten en an-

slagsförstärkning av likaledes 300,000 kronor erfordrades. Under åberopande härav har marinförvaltningen hemställt, att såsom tilläggsanslag på grund av fördyring till reservationsanslaget för flottans ersättningsbyggnad för budgetåret 1939/40 måtte anvisas ett reservationsanslag av 600,000 kronor.

Sedermera har marinförvaltningen i skrivelse den 1 december 1938 — under åberopande av en av chefen för Karlskrona örlogsvarv gjord anmälan, att för arbetet å vedettbåtarna Arholma och Landsort medel utöver vad som redan beviljats inom kort måste disponeras — hemställt, dels att marinförvaltningen måtte bemyndigas att av till marinförvaltningens förfogande ställda medel å anslaget till flottans ersättningsbyggnad få disponera ett belopp av 200,000 kronor för bestridande av genom pridfördyring förorsakad kostnadsökning för färdigställandet av nämnda båda fartyg, dels att omfördälda anslag måtte såsom ersättning härför få tillgodoföras motsvarande summa av det belopp, som kunde komma att beviljas för ifrågavarande ändamål för budgetåret 1939/40.

I skrivelse den 28 oktober 1938 har marinförvaltningen ytterligare på anförda skäl hemställt, att åt de pågående ombyggnadsarbetena å pansarskeppet Sverige måtte i visst hänseende givas större omfattning än som ursprungligen avsetts. Denna fråga är emellertid av sådan natur, att det icke synes mig lämpligt att i statsrådsprotokollet närmare redogöra för ärendets innebörd, utan torde riksdagens vederbörande utskott därom erhålla upplysningar genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet. Det av marinförvaltningen för ändamålet äskade beloppet utgör 600,000 kronor.

Chefen för försvarsstaben har i avgivet utlåtande tillstyrkt bifall till marinförvaltningens sistberörda framställning.

Av det anförda framgår, att viss förstärkning erfordras av anslaget till flottans ersättningsbyggnad, om denna skall kunna genomföras enligt den antagna planen. Då behov av medel för ändamålet föreligger redan för innevarande budgetår, torde det begärda fyllnadsbeloppet, tillhoppa 600,000 kronor, varemot intet synes vara att erinra, böra äskas å tilläggsstat för detta budgetår.

*Departements-
chefen.*

Marinförvaltningens framställning om anvisande av ytterligare medel, likaledes 600,000 kronor, för genomförande av vissa, med förut beviljade anslag ej avsedda moderniseringsarbeten å pansarskeppet Sverige finner jag mig likaledes böra tillstyrka. Även denna medelsanvisning synes böra ske å tilläggsstaten för innevarande budgetår.

Det till förstärkning av anslaget till flottans ersättningsbyggnad för innevarande budgetår erforderliga beloppet uppgår således till sammanlagt 1,200,000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flottans ersättningsbyggnad* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,200,000.

[5.] **32. Kustartilleriets materiel m. m., reservationsanslag.** I kostnadsberäkningarna för den år 1936 beslutade nya marinorganisationen har för kustartilleriets materiel m. m. för budgetåret 1938/39 beräknats ett belopp av 600,000 kronor. Marinförvaltningen meddelade i sin skrivelse rörande sjöförsvarets medelsbehov för nämnda budgetår, att de anslagsbelopp, som av kommandanterna i kustfästningarna beräknats erforderliga, uppginge till sammanlagt omkring 660,000 kronor. Därutöver tillkomme jämväl behov av medel för kustartilleriförsvaret på Gotland, vars materielorganisation i viss utsträckning skulle börja fullbordas under budgetåret 1938/39. Liksom under föregående budgetår syntes slutligen ett visst belopp böra ställas till ämbetsverkets disposition för oförutsedda utgifter. Det sålunda beräknade medelsbehovet komme att överstiga icke blott anslaget för budgetåret 1937/38, 600,000 kronor, utan även det belopp, som enligt kostnadsberäkningarna för 1936 års försvarsbeslut vid fullt genomförd organisation beräknats för ifrågavarande ändamål, eller 675,000 kronor. Marinförvaltningen hade emellertid, ehuru med stor tvekan, ansett sig kunna begränsa anslagskravet till 625,000 kronor. Med hänsyn till den inträffade prisstegringen å vederbörlig materiel samt höjda arbetslöner ansåg även chefen för försvarsdepartementet, att anslaget icke borde bestämmas till lägre belopp än det av marinförvaltningen föreslagna. I enlighet härmed föreslogs i statsverkspropositionen till 1938 års riksdag ett anslag av 625,000 kronor, vilket belopp av riksdagen beviljades för ändamålet.

I skrivelse den 14 september 1938 har marinförvaltningen framhållit, att den ökning av ifrågavarande anslag, som ägt rum, icke motsvarade den prisstegring, som skett samtidigt med utökningen av kustartilleriets materielorganisation. Dessutom hade underhållet av kustartilleriets materiel blivit eftersatt på grund av att tilläggsanslag för budgetåret 1937/38 icke erhållits. Marinförvaltningen ansåge därför erforderligt, att ett tilläggsanslag för kustartilleriets materiel finge utgå redan under innevarande budgetår. Då marinförvaltningen beräknade kostnadsökningen till i genomsnitt 20 procent, erfordrades 95,000 kronor för ändamålet ($20 \times 0,01 \times 600,000 = 25,000 = 95,000$). Under åberopande av vad sålunda anförts hemställde marinförvaltningen om anvisande av nämnda belopp, 95,000 kronor, å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Departements-
chefen.

I likhet med vad som skett i fråga om ett flertal andra anslag torde anslaget till kustartilleriets materiel böra gottgöras för den allmänna prisförhöjning som ägt rum. Mot det av marinförvaltningen i sådant hänseende beräknade beloppet, 95,000 kronor, synes intet vara att erinra. Då kostnaderna hänföra sig till innevarande budgetår, torde anslagsförstärkningen, på sätt marinförvaltningen föreslagit, böra upptagas å tilläggsstat.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kustartilleriets materiel m. m.* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 95,000.

[6.] **38 a. Komplettering av sjöfronts- och luftvärnsbatterier på Gotland, reservationsanslag.** Av reservationsanslagen till engångskostnader för byggnadsarbeten för sjöförsvaret under budgetåren 1936/37—1939/40 jämte förstärkning därå hava sammanlagt cirka 40,000 kronor avsetts för vissa arbeten vid sjöfronts- och luftvärnsbatterier på Gotland. För fullföljande av dessa arbeten, för vilkas närmare innebörd icke lämpligen torde böra redogöras till statsrådsprotokollet, har marinförvaltningen i sin skrivelse den 14 september 1938 rörande sjöförsvarets medelsbehov för nästa budgetår, på i särskild skrivelse samma dag anförda skäl, ytterligare äskat ett anslag av 40,000 kronor.

Under hänvisning till handlingarna i ärendet, av vilkas innehåll riksdagens *Departements-* vederbörande utskott torde erhålla för ärendets bedömande erforderliga *chefen.* upplysningar, får jag tillstyrka, att ifrågavarande anslag beviljas. Emellertid torde, för att arbetena skola kunna snarast möjligt fullbordas, medlen böra äskas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

I enlighet härmed får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Komplettering av sjöfronts- och luftvärnsbatterier på Gotland* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 40,000.

[7.] **38 b. Beredskapsrum på Gotland, reservationsanslag.** I sin skrivelse den 14 september 1938 angående sjöförsvarets medelsbehov för budgetåret 1939/40 har marinförvaltningen på skäl, som anförts i särskild skrivelse samma dag, hemställt, att för anordnande av beredskapsrum i samband med vissa försvarsanstalter på Gotland måtte för nämnda budgetår anvisas ett anslag av 95,000 kronor.

Denna anslagsfråga är av sådan natur, att det icke synes lämpligt att till statsrådsprotokollet närmare redogöra för ärendets innebörd. Riksdagens *Departements-* vederbörande utskott torde därom erhålla upplysning genom de handlingar, som tillhandahållas utskottet. För egen del tillstyrker jag, att ett anslag av 95,000 kronor beviljas för det angivna ändamålet. Då beredskapsrummen böra komma till utförande snarast möjligt, torde medel för ändamålet böra äskas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. *chefen.*

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Beredskapsrum på Gotland* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 95,000.

[8.] **38 c. Utbyte av elektriska ledningar i kaserner och boställshus m. m. i Karlskrona, reservationsanslag.** I sin förut nämnda skrivelse den 14 september 1938 har marinförvaltningen anfört, att, enligt anmälan av chefen för Karlskrona örlogsvärf, i kaserner och boställshus i Karlskrona fortfarande finnes en del elektriska ledningar, utförda med kuhledning med strömförande mantel, vilka ledningar utgjorde en ständig eldfara och därför snarast möjligt borde utbytas. Kostnaden för de äldre ledningarnas ersättande med nya hade av varvschefen beräknats uppgå till 25,000 kronor. Jämväl marinförvaltningen ansåge ifrågavarande äldre ledningar snarast möjligt böra utbytas. Under åberopande härav har marinförvaltningen hemställt om ett anslag av 25,000 kronor för ändamålet.

Departements-
chefen.

I likhet med marinförvaltningen anser jag det vara angeläget, att anmärkta bristfällighet i fråga om den elektriska installationen inom vissa byggnader i Karlskrona snarast möjligt avhjälpes. Mot det för ändamålet begärda beloppet, 25,000 kronor, synes intet vara att erinra. För att ändringsarbetena må kunna påbörjas utan dröjsmål, torde anslaget böra utgå å tilläggsstat för innevarande budgetår.

På grund av vad sålunda anförts, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Utbyte av elektriska ledningar i kaserner och boställshus m. m. i Karlskrona* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 25,000.

[9.] **38 d. Ändring av belysningsanläggningen inom Nya Varvet, reservationsanslag.** I sin förutnämnda skrivelse den 14 september 1938 har marinförvaltningen — med förmälan, att Nya Varvet erhöle elektrisk energi från Göteborgs elektricitetsverk i form av 25-periodig växelström — anfört, att sedan länge klagomål på den elektriska belysningen förekommit på grund av det för ögonen skadliga flimrande ljus, som växelström med lågt periodtal medförde i därav matade glödlampor. Då Göteborgs elektricitetsverk inom den närmaste tiden torde kunna till Nya Varvet leverera även 50-periodig växelström, vore det synnerligen önskvärt att kunna till detta nät ansluta samtliga belysningsanläggningar vid Nya Varvet, medan däremot kraft- och värmeanläggningarna fortfarande skulle matas från det 25-periodiga nätet. För ändamålet erfordrades en ny belysningstransformator, förlagd till lämp-

lig central plats å området, samt omläggning av befintligt ytterledningsnät för belysning. Med hänsyn till bombfara syntes samtidigt detta nät, som bestode av luftledningar, böra förläggas såsom jordkablar. Kostnaden för dessa anläggningar hade beräknats uppgå till 35,000 kronor. Under åberopande av det anförda har marinförvaltningen hemställt, att ett anslag av 35,000 kronor måtte anvisas för ändamålet.

I likhet med marinförvaltningen anser jag, att ett anslag av 35,000 kronor *Departements-
chefen.* bör beviljas för ifrågavarande ändamål. Anslaget torde emellertid böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Ändring av belysningsanläggningen inom Nya Varvet* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35,000.

[10.] **67. Personalberedskapsåtgärder vid marinen.** Kungl. Maj:ts förut omnämnda beslut den 22 september 1938 angående förstärkt personalberedskap avsåg jämväl marinen. Sålunda föreskrevs, att vissa i tjänst varande, marinen i sjötjänst och marinen i kustartilleritjänst tilldelade värnpliktiga skulle kvarhållas i tjänstgöring efter avslutandet av dem under år 1938 jämlikt § 27 värnpliktslagen åliggande tjänstgöring. Härjämte medgav Kungl. Maj:t, att, därest så till följd av kvarhållandet av de värnpliktiga visade sig oundgängligen erforderligt, personal på övergångsstat, på reservstat och i reserven finge inbeordras till tjänstgöring samt avgående manskap vid sjömanskåren anställas över stat. Vidare föreskrevs, att vissa till ersättningsreserven eller till handräckningstjänst uttagna värnpliktiga skulle få inkallas till tjänstgöring vid marinen ävensom att till ersättningsreserven uttagna värnpliktiga utan hinder av bestämmelserna i § 107 inskrivningsförrordningen skulle utbildas i vapentjänst. Beträffande kostnaderna för nu nämnda åtgärder meddelades enahanda beslut för marinens vidkommande som i fråga om armén, varutinnan jag får hänvisa till det föregående.

Kungl. Maj:ts förut omnämnda förordnande den 3 oktober 1938 angående de kvarhållna värnpliktigas uttryckning avsåg jämväl marinens personal.

Uppgifter angående de kostnader under innevarande budgetår, som föranletts eller beräknas komma att föranledas av ifrågavarande beredskapsåtgärder vid marinen, hava lämnats av marinförvaltningen med skrivelser den 8 november och den 6 december 1938. En sammanställning av kostnaderna, fördelade på respektive anslag, ter sig på följande sätt:

Kvarhållande av värnpliktiga.

Förslagsanslag.

2. Avlöning till personal vid kårer och stater m. fl.	kronor	4,125
3. Avlöning till personal å övergångsstat vid marinen	»	500
5. Marinens reservstat	»	83
6. Marinens reservpersonal	»	821
7. Rese- och traktamentspenningar	»	218
10. De värnpliktigas avlöning	»	4,865
11. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	»	176
19. Mathållning	»	6,200
22. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	»	1,567
65. Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid sjöförsvaret	»	537
Summa kronor		19,092.

Reservationsanslag.

20. Beklädnad	kronor	3,209
21. Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.	»	491
24. Flottans krigsberedskap och övningar	»	86,555
25. Kustartilleriets krigsberedskap och övningar	»	7,120
27. Sjukvård	»	201
32. Kustartilleriets materiel m. m.	»	475
Summa kronor		98,051.

Övriga åtgärder.

Förslagsanslag.

3. Avlöning till personal å övergångsstat vid marinen	kronor	12 400
6. Marinens reservpersonal	»	7,650
7. Rese- och traktamentspenningar	»	11,700
10. De värnpliktigas avlöning	»	60,737
11. Understöd åt vissa värnpliktigas familjer	»	4,930
12. Inskrivnings-, mönstrings- och färdkostnader m. m.	»	16,495
19. Mathållning	»	120,028
22. Bränsle, lyse, vatten, renhållning och tvätt m. m.	»	15,413
Summa kronor		249,353.

Reservationsanslag.

16. Skrivmaterialier och expenser m. m.	kronor	1,100
20. Beklädnad	»	76,546
21. Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.	»	14,806
25. Kustartilleriets krigsberedskap och övningar	»	123,300
27. Sjukvård	»	6,140
32. Kustartilleriets materiel m. m.	»	15,000
Summa kronor		236,892.

Sammanställning av belastningen å reservationsanslagen.

	Belopp enligt föregående Kronor	Avrundade belopp Kronor
16. Skrivmaterialier och expenser m. m.	1,100	1,000
20. Beklädnad	79,755	80,000
21. Kasern- och förplägnadsutredning samt sängservis m. m.	15,297	15,000
24. Flottans krigsberedskap och övningar	86,555	85,000
25. Kustartilleriets krigsberedskap och övningar	130,420	130,000
27. Sjukvård	6,341	6,300
32. Kustartilleriets materiel m. m.	15,475	15,500
	Summa kronor 334,943	332,800.

Av de lämnade kostnadsuppgifterna framgår, att personalberedskapsåtgärderna vid marinen dragit en sammanlagd kostnad av 603,388 kronor, därunder 268,445 kronor belöpande å förslagsanslag och 334,943 kronor belöpande å reservationsanslag. Liksom beträffande lantförsvaret torde anledning saknas att äska förstärkning av de av förevarande åtgärder berörda förslagsanslagen. För reservationsanslagens del synes däremot en reglering vara nödvändig. Härför erfordras, på sätt framgår av den förut återgivna sammanställningen av dessa anslag, ett avrundat belopp av 332,800 kronor. Nämnda belopp torde böra äskas under ett särskilt anslag för personalberedskapsåtgärderna vid marinen. Å anslaget torde sedermera, i huvudsaklig överensstämmelse med nyssnämnda sammanställning, få efter Kungl. Maj:ts bestämmande avföras de nu å olika reservationsanslag under särskild underrubrik redovisade utgifterna för angivna åtgärder.

På grund av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Personalberedskapsåtgärder vid marinen* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *anslag* av kronor 332,800.

F. Flygvapnet.

[11.] **20. Anskaffning och förnyelse av flygmateriel, reservationsanslag.** Såsom framgår av vad jag denna dag anförte vid anmälan av förslag om upptagande å riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1939/40 av anslag till anskaffning och förnyelse av flygmateriel, har Kungl. Maj:t genom beslut den 28 oktober 1938 bemyndigat flygförvaltningen att i huvudsaklig överensstämmelse med ett av ämbetsverket framlagt förslag träffa avtal om anskaffning av vissa bombfällningsanordningar, för vilka den sammanlagda kostnaden beräknats till 710,000 kronor. Av nämnda kostnad belöpa cirka

200,000 kronor å innevarande budgetår, vilken summa torde böra anvisas å tilläggsstaten för detta budgetår såsom förstärkning av anslaget till anskaffning och förnyelse av flygmateriel.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning och förnyelse av flygmateriel* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Lennart Österholm.

Bilaga 6.

Egentliga statsutgifter.

Femte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FÖRSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, anmäler härefter under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

B. Sociala verk och inrättningar.

1. Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet. I gällande avlöningsstat för socialstyrelsen är, bland annat, upptagen en post till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal å 142,500 kronor.

I skrivelse den 9 december 1938 har *socialstyrelsen* anmält behov av medel under innevarande budgetår till förstärkning av sagda post. Styrelsen har därvid till en början anknutit till vissa av styrelsen i tidigare framställning gjorda beräkningar rörande detta medelsbehov. Styrelsen anför härom:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 26 januari 1938 hade socialstyrelsen, med förmälan att en utökning i närmare angiven omfattning av ämbetsverkets icke-ordinarie personal påkallades för fullgörande av vissa styrelsen åvilande arbetsuppgifter, hemställt, att för vardera av budgetåren 1937/38 och 1938/39 måtte ställas till styrelsens förfogande erforderliga medel för förstärkning av den å ämbetsverkets stat upptagna anslagsposten för grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal. De sålunda behövliga till-

läggsbeloppen hade av styrelsen beräknats till respektive 19,500 kronor och 27,500 kronor.

I anledning härav hade Kungl. Maj:t, sedan riksdagens medgivande härtill inhämtats, genom brev den 18 mars 1938 föreskrivit, att för förstärkning av angivna anslagspost för budgetåret 1937/38 skulle från förslagsanslaget till oförutsedda utgifter överföras ett belopp av 19,500 kronor. Vad anginge den samtidigt begärda anslagsförstärkningen för budgetåret 1938/39 hade Kungl. Maj:t icke företagit någon omedelbar åtgärd, utan hade socialstyrelsen under hand anmodats att härom vid senare tidpunkt inkomma med förnyad framställning, avsedd att läggas till grund för särskild proposition i ämnet till 1939 års riksdag.

Sedan erforderliga nyanställningar av ifrågavarande icke-ordinarie personal — inom ramen av den sålunda beviljade anslagsförstärkningen för budgetåret 1937/38 — vidtagits under första halvåret 1938, anmälde socialstyrelsen vid avlåtet av sina den 31 augusti 1938 dagtecknade petita för budgetåret 1939/40, att det med hänsyn till den fortsatta stegringen av vissa ämbetsverket åliggande arbetsuppgifter befunnits nödvändigt att även under budgetåret 1938/39 behålla och delvis ytterligare utöka den sålunda anställda personalen.

Då sedermera även detta ökade personaltillskott visat sig otillräckligt, måste därutöver nyanställas arbetskraft i viss omfattning under återstående del av budgetåret. Till följd av dessa successivt vidtagna personalutvidgningar komme kostnaderna för avlöningar åt hithörande personal, på sätt i det följande närmare skulle redovisas, att avsevärt överstiga det tidigare beräknade anslagsbeloppet, 27,500 kronor.

Till belysande av det beräknade ytterligare medelsbehovet under innevarande budgetår har socialstyrelsen upprättat en å nästföljande sida intagen tablå, där till jämförelse även medtagits motsvarande siffror enligt den i skrivelsen den 26 januari 1938 framlagda planen.

Av de i tablå meddelade uppgifterna framgår — anför styrelsen — att det totala medelsbehovet till grundavlöningar åt nu ifrågavarande ytterligare personal under innevarande budgetår ansetts böra beräknas till i runt tal 76,500 kronor. Beträffande personalbehovet å de i tablå angivna byråerna framhåller socialstyrelsen följande.

I skrivelse den 31 augusti 1938 hade styrelsen hemställt om Kungl. Maj:ts medgivande att å *f a t t i g v å r d s b y r å n* tillsvidare nyanställa två amanuenser, varav den ene skulle tjänstgöra såsom biträde hos skyddshemsinspektören och den andre å byråns avdelning för alkoholistvårds- och nykterhetsnämndsärenden. Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 22 september 1938 lämnat sådant medgivande, hade å byrån anställts dels från och med den 12 oktober en amanuens i 18:e lönegraden (å alkoholistvårdsavdelningen), dels ock från och med den 5 oktober en tillfällig befattningshavare med avlöning motsvarande 15:e lönegraden (å skyddshemsinspektionen). Lönekostnaderna för dessa båda tjänstemän beträffande återstående del av budgetåret 1938/39 hade medtagits vid beräkningen av det föreliggande anslagsbehovet. Därtill komme kostnaden under hela budgetåret för ett e. o. skrivbiträde, som enligt förut gjord anmälan måst anställas till förstärkning av kanslipersonalen å fattigvårdsbyrån. Såsom styrelsen vidare anför i sina petita för budgetåret 1939/40, förelåge behov av ytterligare utökning av denna personal, varför styrelsen vid beräkningen av sina avlöningsanslag för tiden 1 juli 1939—30 juni 1940 bland denna byrås befattningshavare upp-

Personal	Beräknad anställningstid	Ursprungl. beräknad kostnad	Slutligen beräknad kostnad	Darav verkliga utgifter ^{1/7-30/11} 1938
<i>Fattigvårdsbyrån.</i>				
1 amanuens (18:e lg)	^{12/10} 38— ^{30/6} 39	—	2,897	419
1 tillfällig befattn.havare (motsv. 15:e lg) ..	^{5/10} 38— ^{30/6} 39	—	2,714	572
1 e. o. skrivbiträde	^{1/7} 38— ^{30/6} 39	1,776	1,675	667
1 skrivbiträde (tillfäll. å 148:—)	^{1/1} 39— ^{30/6} 39	—	888	—
<i>Statistiska byrån.</i>				
6 skrivbiträden (tillfäll. eller extra å 148:—)	^{1/7} 38— ^{30/6} 39	10,656	10,471	4,283
<i>Utlänningsbyrån.</i>				
1 amanuens (15:e lg)	^{1/1} 39— ^{30/6} 39	—	1,806	—
1 extra tjänsteman (15:e lg)	^{1/7} 38— ^{30/6} 39	3,672	3,672	1,530
1 e. o. skrivbiträde	^{21/11} 38— ^{30/6} 39	—	1,056	48
2 skrivbiträden (tillfäll. å 180:—)	^{1/7} 38— ^{30/6} 39	—	4,285	1,765
1 skrivbiträde (tillfäll. å 180:—)	^{1/10} 38— ^{30/6} 39	—	1,614	354
2 skrivbiträden (tillfäll. å 148:—) ¹	^{1/7} 38— ^{30/6} 38	11,248 ^a	677	677
17 skrivbiträden (tillfäll. å 148:—)	^{1/7} 38— ^{30/6} 39	—	29,805	12,194
2 skrivbiträden (tillfäll. å 148:—)	^{1/1} 39— ^{31/3} 39	—	888	—
10 skrivbiträden (tillfäll., varav 3 å 180:— och 7 å 148:—)	^{1/1} 39— ^{30/6} 39	—	9,456	—
Övertidsersättning och timavlönad personal (utlänningsbyrån)	S:a för ovanst. tre byråer	27,352	71,904	22,509
1 expeditiönsvakt (extra 2:a lg)	^{1/1} 39— ^{30/6} 39	—	3,600	3,357
	Tillhoppa kronor	27,352	76,392	25,866

tagit ännu ett skrivbiträde. Det hade emellertid numera visat sig, att behovet av en dylik arbetskraft måste tillgodoses så snart ske kunde och i varje fall från den 1 januari 1939. Med hänsyn därtill hade styrelsen sett sig nödsakad att vid uppskattningen av den behövliga anslagsförstärkningen för löpande budgetår jämväl inberäkna lönekostnaden för ytterligare ett skrivbiträde å fattigvårdsbyrån, avseende första halvåret 1939.

Såsom styrelsen vidare utförligt utvecklat i sin förenämnda skrivelse den 26 januari 1938, påkallades för handhavandet av den till statistiska byrå n förlagda fattigvårds- och barnavårdsstatistiken en personalförstärkning med sex kvinnliga biträden under återstoden av budgetåret 1937/38 samt hela budgetåret 1938/39. Med stöd av Kungl. Maj:ts berörda brev den 18 mars 1938 hade avdelningen för denna statistik under första halvåret 1938 tillsvi vidare utökats med angivna antal biträden. Då någon ytterligare förstärkning av hithörande personal icke befunnits erforderlig, komme lönekostnaderna för densamma under löpande budgetår icke att överstiga det från början beräknade beloppet (10,656 kronor).

Förstärkningen av utlänningsbyråns personal vore betingad därav, att under år 1938 i utlandet inträffade händelser ställt allt större krav på

¹ Fr. o. m. den ^{1/10} 1938 överförda till turiststatistiken.

² Siffran avser ursprungligen beräknade 10 skrivbiträden för tiden ^{1/7}—^{31/10} 1938 och 3 dylika biträden för hela budgetåret 1938/39.

utlänningskontrollen i vårt land. Vid utlänningsbyråns planläggning hade inom styrelsen räknats med en årlig frekvens av i genomsnitt 18,000 ansökningsärenden. Vid tiden för styrelsens nu gjorda framställning uppginge antalet till byrån inkommande dylika ärenden till i medeltal 150 per dag, motsvarande cirka 50,000 om året, och det kunde på goda grunder antagas, att denna i och för sig mycket höga siffra skulle ytterligare stiga inom de närmaste månaderna. Härtill komme, att arbetsuppgifterna till följd av utvecklingen blivit av alltmera komplicerad och ömtålig natur; ej minst de på sistone allt talrikare personliga besöken av hitkomna utlännningar, deras anförvanter och andra förespråkare utgjorde för byråns tjänstemän en ytterst kännbar merbelastning i det dagliga arbetet, vilken i förening med det oavlättligt stigande antalet ärenden föranledde en allt starkare kraftanspanning från personalens sida. Vad särskilt anginge de kvinnliga arbetskrafterna, vore dessa, trots efter hand företagna nyanställningar, nu alldeles otillräckliga, vilket under längre tid nödvändiggjort övertidsarbete i en både ur personalens och ämbetsverkets synpunkt högeligen olämplig omfattning. På kontrollavdelningen hade det visat sig, att arbetskraften icke räckte till för omhändertagandet av det dagligen inströmmande stora kortmaterialet och detta hade till följd, att kontrollens effektivitet på ett högst betänkligt sätt minskades. Styrelsen stode därför inför en tvingande nödvändighet att begära medel för ytterligare, avsevärda personalförstärkningar under återstoden av innevarande budgetår.

Beträffande dessa förstärkningar yttrar styrelsen bland annat:

Nämnas borde, att trängande behov visat sig föreligga att vid instundande årsskifte nyanställa ytterligare en amanuens å byrån. Vad anginge den kvinnliga biträdespersonalen, hade det efter hand visat sig nödvändigt att förstärka byråns arbetskrafter med ett tjugotal skrivbiträden utöver den personal, som förefunnits vid dess inrättande den 1 januari 1938. Ungefär hälften av dessa befattningshavare hade, enligt härför uppgjord plan, till en början anställts endast för viss tid under sommaren och hösten, då en säsongsmässig ökning av byråns arbetsuppgifter alltid plägade inträda; det hade emellertid till följd av den stigande arbetsbördan befunnits nödvändigt att bibehålla även denna personal under hela innevarande budgetår. Vidare hade, såsom nämnts, ytterligare nyanställningar av biträdespersonal befunnits oundgängligen erforderliga från och med januari 1939. Härom gjorda beräkningar hade givit till resultat, att 12 nya biträden då måste anställas, varav 10 borde behållas under hela budgetåret och 2 intill utgången av mars månad. Styrelsen ville dock understryka, att även dessa beräkningar, i händelse oförutsedda förhållanden inträdde, kunde komma att visa sig mindre hållbara.

Vidare beräknas övertidsersättningar och ersättningar till timavlönad personal under löpande budgetår komma att uppgå till cirka 3,600 kronor, vilket belopp till största delen redan utbetalats under första budgethalvåret. Därest erforderliga medel beviljas för möjliggörande av den begärda personalökningen å byrån under första halvåret 1939, är det styrelsens förhoppning, att det betungande övertidsarbetet skall kunna avvecklas.

Styrelsen har ytterligare i de beräknade merkostnaderna för budgetåret 1938/39 upptagit ett belopp, motsvarande lönekostnaden för en nyanställd extra expeditionsvakt under första halvåret 1939. Denne befattningshavare är avsedd att placeras hos den huvudavdelning av utredningsbyrån, vil-

ken från och med den 1 januari 1939 beräknas erhålla särskilda lokaler i fastigheten Torsgatan 4—6. För sådant ändamål kan, enligt styrelsens skrivelse, med hänsyn bland annat till styrelsens uppdelning på ett antal skilda lokaler, icke anlitas någon av ämbetsverkets nuvarande expeditionsvakter.

I skrivelse den 23 december 1938 har socialstyrelsen slutligen på anförda skäl hemställt om en förstärkning av ifrågavarande anslagspost med ytterligare 1,850 kronor. Beloppet är avsett att användas för avlöning under första halvåret 1939 av 1 extra ordinarie kontorsbiträde å fattigvårdsbyråns avdelning för ärenden rörande skyddshemmen och 1 extra ordinarie skrivbiträde å samma byråns avdelning för ärenden rörande alkoholistvård m. m.

Socialstyrelsen har alltså anhållit, att till styrelsens förfogande måtte ställas ett belopp av sammanlagt 78,350 kronor, utgörande erforderlig förstärkning av posten till grundavlöningar m. m. för innevarande budgetår.

Ett bifall till vad socialstyrelsen i sina framställningar föreslagit skulle innebära en betydande höjning av grundavlöningsposten för löpande budgetår, eller från 142,500 kronor till 220,850 kronor. Av höjningen kommer omkring 10,000 kronor på fattigvårdsbyrån, i det närmaste 10,500 kronor på statistiska byrån och ej mindre än bortåt 57,000 kronor på utlänningsbyrån. *Departements-
chefen.*

Vid ett ställningstagande till styrelsens anslagsäskande bör emellertid erinras om att Kungl. Maj:t vid behandlingen av socialstyrelsens avlöningsanslag i årets statsverksproposition funnit erforderligt föreslå en avsevärd förhöjning av anslaget till grundavlöningar m. m. för nästa budgetår, vilken förhöjning till stor del är avsedd att möta ett redan innevarande budgetår konstaterat behov av ökad personal för nu ifrågavarande byråer.

I första hand påkallar den exceptionellt ökade arbetsbörda, som av kända anledningar kommit att åvila utlänningsbyråns personal, en kraftig förstärkning av nu ifrågavarande post. Men även för de övriga byråernas del torde man av angiven anledning icke kunna undvika att vidtaga en skälig förhöjning av posten. Socialstyrelsens uppskattning av medelsbehovet synes mig kunna godtagas, därvid dock någon avrundning av det äskade beloppet torde kunna ske. Den erforderliga förhöjningen synes böra bestämmas till 78,300 kronor. Jag förutsätter emellertid, att styrelsen omsorgsfullt tillvaratager de möjligheter till en begränsning av personalen å de olika byråerna, som under återstoden av budgetåret av skilda anledningar må komma att erbjuda sig.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för socialstyrelsen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1938/39 överskridas med högst 78,300 kronor.

9. Arbetsrådet: Avlöningar. Gällande avlöningsstat för arbetsrådet upptager, bland annat, en post till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal å 19,000 kronor.

I skrivelse den 5 december 1938 har *arbetsrådet* gjort framställning om viss förstärkning av rådets avlöningsstat för innevarande budgetår samt därvid till en början anfört följande.

Den arbetsbörda, som åvilade rådet, hade under de senare åren varit i ständigt stigande. Stegringen hade föranletts dels av att antalet ärenden enligt lagen om arbetstidens begränsning den 16 maj 1930 ökats och dels av att genom 1936 års lantarbetstidslag reglering genomförts av arbetstiden inom jordbruk och trädgårdsnäring. Särskilt påfallande vore den ökning av rådets arbetsbörda, som inträtt i samband med ikraftträdandet den 1 november 1937 av de samma år beslutade ändringarna i lantarbetstidslagen. Arbetsrådet hade därför sett sig nödsakat att — för att kunna i tillbörlig grad upprätthålla rådets verksamhet — hos Kungl. Maj:t i skrivelse den 17 januari 1938 begära förstärkning av anslaget för budgetåret 1937/38. Genom brev den 18 mars och den 8 april 1938 hade Kungl. Maj:t medgivit, att posten grundavlöningar m. m. — i staten upptagen till 15,800 kronor — finge utökas med 12,500 kronor.

Av den för budgetåret 1937/38 sålunda till 28,300 kronor utökade anslagsposten till grundavlöningar m. m. hade under nämnda budgetår 24,384 kronor måst tagas i anspråk.

Under innevarande budgetår har — framhåller arbetsrådet vidare — någon minskning i rådets arbetsbörda icke inträtt utan i stället en ytterligare stegring förmärkts. Sålunda hava under tiden 1 januari—5 december 1938 inkommit sammanlagt 6,136 ärenden, därav 2,666 enligt lantarbetstidslagen. Motsvarande siffror under tiden 1 januari—5 december 1937 voro 4,415 och 886. Arbetsrådet anför vidare:

Såsom en följd av den stegrade arbetsbördan med därav föranledd utökning av rådets personal utöver vad som kunnat förutses vid fastställandet av avlöningsstaten för innevarande budgetår hade anslagsposten till grundavlöningar m. m., 19,000 kronor, måst tagas i anspråk i sådan utsträckning, att en förstärkning av posten under budgetåret komme att visa sig nödvändig. Av anslagsposten i fråga hade under tiden 1 juli—30 november 1938 tagits i anspråk 8,831 kronor. För tiden 1 december 1938—30 juni 1939 återstode alltså ett belopp av 10,169 kronor. Arbetsrådets utgifter för avlöning åt den stadigvarande anställda personalen — i den mån avlöningarna utginge från posten grundavlöningar m. m. — kunde beräknas till omkring 2,050 kronor per månad. För den återstående delen av budgetåret skulle alltså rådets behov av medel för avlöning av nämnda personal uppgå till omkring 14,350 kronor. För att täcka detta behov vore sålunda en förstärkning av anslaget med omkring 4,200 kronor erforderlig.

Emellertid hade det vid åtskilliga tillfällen visat sig nödvändigt att anlita extra personal för att möta tidvis förekommande särskilda stegringar i expeditionsarbetet. Med hänsyn till att de ärenden, rådet hade att handlägga, i de flesta fall vore av mycket brådskande natur och det vore av synnerlig vikt, att sökandena erhöles besked utan onödigt omgång, låte det sig nämligen icke göra att balansera ärendena till en framtida tidpunkt med eventuellt minskad arbetsbörda. Rådet uppskattade det belopp, som under återstående del av innevarande budgetår kunde bli erforderligt för avlöning åt extra personal, till omkring 1,500 kronor.

Sammanlagda medelsbehovet för den förstärkning av posten till grundavlöningar m. m., som enligt arbetsrådets mening är erforderlig för innevarande budgetår, uppskattas sålunda till (4,200 + 1,500 =) 5,700 kronor.

Då jag förra året vid behandlingen av motsvarande framställning om förstärkning av posten till grundavlöningar i arbetsrådets avlöningsstat visserligen ansåg mig framdeles böra räkna med en relativ minskning av rådets arbetsbörda, ville jag likväl icke för återstoden av då löpande budgetår förutsetta någon väsentlig förändring i denna riktning.

Departements-
chefen.

De av arbetsrådet lämnade uppgifterna rörande antalet under år 1938 inkomna ärenden giva emellertid vid handen, att en betydande stegring även i förhållande till siffrorna för år 1937 ägt rum beträffande ärendena enligt lantarbetstidslagen. I övrigt synes däremot en mindre nedgång av antalet ärenden hava inträtt. Totalsiffrorna giva vid handen, att behov föreligger av ytterligare medel för innevarande budgetår till grundavlöningar till övrig icke-ordinarie personal. I likhet med arbetsrådet uppskattar jag det erforderliga beloppet till 5,700 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för arbetsrådet under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1938/39 överskridas med högst 5,700 kronor.

[1.] **18. Reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m., reservationsanslag.** För budgetåret 1938/39 har till reservarbeten, understödsverksamhet m. m. anvisats ett reservationsanslag av 8,000,000 kronor.

I skrivelse den 11 november 1938 har *statens arbetslöshetskommission* hemställt, att till förstärkning av nämnda anslag måtte för nämnda budgetår anvisas ytterligare 2,000,000 kronor. Kommissionen anför inledningsvis, att en medelsförstärkning vore erforderlig dels för upprätthållande av kommissionens verksamhet enligt den plan, som framlagts i Kungl. Maj:ts proposition den 8 april 1938, nr 285, angående anslag till statens arbetslöshetskommission, reservarbeten och kontantunderstödsverksamhet m. m., dels ock för utvidgning av den i nämnda proposition planerade verksamheten.

Rörande medelsbehovet för upprätthållande av verksamheten enligt den tidigare uppgjorda planen framlägger kommissionen följande kalkyler.

Till förfogande för kommissionens hjälpverksamhet under budgetåret 1938/39 skulle enligt beräkningarna i nyssnämnda proposition stå dels reservationsanslaget till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. av 8,000,000 kronor, dels ock inkomster från uppdragsgivare till statliga reservarbeten av 1,400,000 kronor eller sammanlagt 9,400,000 kronor.

Enligt riksdagens beslut ägde Kungl. Maj:t att av anslaget till reservarbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. för vissa ändamål disponera ett

belopp av 600,000 kronor. Vidare hade Kungl. Maj:t i vissa fall förordnat, att därutöver från sagda anslag genom annan myndighet än kommissionen skulle gäldas kostnader för med hjälpverksamheten indirekt sammanhängande ändamål. Det belopp, som av sistnämnda anledning kunde beräknas komma att av Kungl. Maj:t disponeras under budgetåret, syntes icke böra upptagas lägre än till 200,000 kronor. Till förfogande för hjälpverksamheten under innevarande budgetår funnes från föregående budgetår en reservation av omkring 100,000 kronor. På grund härav kunde beräknas att av reservarbetsanslaget för andra ändamål än kommissionens hjälpverksamhet komme att disponeras ett belopp av omkring (800,000 — 100,000 =) 700,000 kronor.

En av kommissionen i skrivelse den 13 september 1938 gjord framställning angående anvisande av medel för arbeten utanför det egentliga hjälpprogrammet hade av Kungl. Maj:t i så måtto bifallits, att till kommissionens förfogande av automobilskattemedel ställts ett belopp motsvarande det, som skulle utgått i statsbidrag, om dessa arbeten utförts av vederbörande vägdistrikt. Detta innebure, att kommissionen för slutförande av nu ifrågasvarande arbeten måste disponera från uppdragsgivare inflytande på arbetena under budgetåret 1938/39 belöpande ersättningar, omkring 300,000 kronor. Då kommissionen emellertid i planen för hjälpverksamheten under budgetåret räknat med att samtliga ersättningar från uppdragsgivare skulle disponeras för hjälpverksamheten, erfordrades en förstärkning av 300,000 kronor.

För upprätthållande av verksamheten enligt angivna plan erfordrades alltså för löpande budgetår ytterligare (700,000 + 300,000 =) 1,000,000 kronor.

Med avseende å medelsbehovet på grund av erforderlig utvidgning av kommissionens verksamhet har kommissionen uttalat sig på i huvudsak följande sätt.

Arbetslösheten hade under de senaste månaderna företett en utvecklings-tendens, tydande på att den sedan januari 1934 kontinuerliga nedgången av antalet arbetslösa nu förbytt i en uppgång. Under det att från januari 1934 till och med april 1938 antalet arbetslösa för varje månad varit i stort sett omkring hälften av antalet i samma månad föregående år, hade från och med maj 1938 antalet arbetslösa mer och mer kommit att närma sig föregående års siffror. För oktober 1938 hade registrerats 12,390 (inkl. 41 arbetslösa i 2 kommuner, som insänt rapport för sent för att kunna medtagas i kommissionens månadsöversikt) hos arbetslöshetskommittéer hjälpsökande arbetslösa mot 12,411 under oktober 1937. Vid bedömandet av arbetslöshetens utveckling borde emellertid hänsyn tagas till att de vid beredskapsarbeten, beviljade efter den 1 juli 1937 sysselsatta av arbetslöshetskommittéer hänvisade arbetslösa icke medräknades i kommissionens siffror. Antalet dylika personer hade den 31 oktober 1938 utgjort 1,623.

Antalet hos arbetslöshetskommittéer anmälda hjälpsökande arbetslösa kunde sålunda tyda på en försämring av arbetstillgången i öppna marknaden. I varje fall hade en avsevärd försämring gjort sig gällande i vissa delar av landet. Under det att i södra och mellersta Sverige arbetslösheten vid oktober månads utgång 1938 varit av enahanda omfattning eller t. o. m. lägre än vid motsvarande tidpunkt föregående år — det sistnämnda hade varit fallet bl. a. i Göteborgs och Bohus län — hade de nordliga länen uppvisat betydande ökningar. I Västernorrlands län hade den 31 oktober 1938 antalet anmälda hjälpsökande arbetslösa utgjort 2,481 mot 1,724 i oktober 1937. Lades till förstnämnda antal de i beredskapsarbeten sysselsatta, av

arbetslöshetskommittéer hänvisade arbetslösa, bleve ökningen i jämförelse med förra årets siffra icke mindre än 1,513 eller 87.7 procent. I de större städerna förededde arbetslösheten år 1938 ungefär samma omfattning som 1937 med undantag av Stockholm, där en väsentlig nedgång konstatas, nämligen från 1,463 den 31 oktober 1937 till 893 motsvarande tidpunkt 1938; minskningen här utgjorde 570 eller 39.0 procent.

Då, såsom framginge av det anförda, en avsevärd ökning av arbetslösheten ägt rum inom de delar av landet, där kommunerna som regel besvärades av högt skattetryck och i vissa fall redan förut en betydande arbetslöshet varit för handen, funne kommissionen det nödvändigt att i görligaste mån tillmötesgå de i stort antal föreliggande enträgna framställningarna om vidgade hjälpmöjligheter i olika av kommissionen bedrivna hjälpformer.

Därtill komme, att redan 1938 års riksdag i skrivelse nr 405 uttalat önskvärdheten av en intensifiering i möjligaste mån av den av kommissionen bedrivna verksamheten för äldre tjänstemän, de s. k. arkivarbetena.

På grund därav beräknade kommissionen, att för utökning av hjälpverksamheten under innevarande budgetår erfordrades ytterligare medel.

Arbetsstyrkan vid de statliga reservarbetena vore i planen för kommissionens verksamhet under budgetåret upptagen till i genomsnitt 1,650 man, inberäknat erforderligt antal specialarbetare. Beträffande arbetsstyrkans storlek under olika månader kunde anföras, att den under månaderna november 1938—februari 1939 avsetts utgöra 1,800 man och under mars 1939 1,600 man. Ett stort antal ansökningar om platser vid statliga reservarbeten föreläge från kommuner. För att kunna tillgodose dessa önskemål vore det angeläget, att arbetsstyrkan under vintermånaderna något utökades, förslagsvis med 250 man under fyra månader. Detta skulle medföra en kostnadsökning av omkring 300,000 kronor.

I planen för verksamheten hade beräknats, att i medeltal under året skulle i s t a t s k o m m u n a l a r e s e r v a r b e t e n sysselsättas 800 man. Kommissionen hade redan under den tilländalupna delen av budgetåret sett sig nödsakad att medgiva sysselsättning i dylika arbeten av i medeltal något mer än 1,000 man. Det syntes nödvändigt att räkna med en höjning av det förut planerade medeltalet 800 till 1,050. Kostnaden för denna utökning beräknades utgöra omkring 400,000 kronor.

Kommissionen ansåge sig i detta sammanhang böra framhålla den i kommissionens framställningar vid olika tillfällen understrukna osäkerhet, som måste vidlåda kostnadskalkylen i fråga om de statskommunala reservarbetena på grund av omöjligheten att med någon grad av säkerhet beräkna den hastighet, i vilken dessa arbeten färdigställdes, och följaktligen även tidpunkten för slutbetalning av statsbidrag till desamma. Ett snabbare avarbetande av de statskommunala arbetena, framför allt om kommuner och vägdistrikt påskyndade slutredovisningen av allmänna vägar, utförda såsom statskommunala reservarbeten, kunde medföra avsevärt ökat medelsbehov.

I anslutning till riksdagens förut berörda uttalande hade kommissionen i görligaste mån utvidgat a r k i v a r b e t e n a. I dessa arbeten sysselsattes för närvarande 120 man, varav 78 hänvisade av Stockholms stad. Det vore kommissionens avsikt att, om så låte sig göra, bereda sysselsättning för ytterligare ett antal man vid dylika arbeten. Kostnaden för utökning av arkivarbetena, som vid uppgörandet av planen för budgetåret beräknats till 200,000 kronor, kunde därför antagas komma att stiga med 300,000 kronor.

Den utvidgade verksamheten kunde alltså beräknas medföra en merutgift av $(300,000 + 400,000 + 300,000 =) 1,000,000$ kronor.

De parlements-
chefen.

Såsom statens arbetslöshetskommission framhållit har under de senaste månaderna en tendens till ökad arbetslöshet varit skönjbar inom vissa delar av riket, därvid en försämring av läget flerstädes framträtt inom kommuner, som förut lidit av stor arbetslöshet. Med hänsyn därtill är jag i likhet med arbetslöshetskommissionen av den uppfattningen, att det för löpande budgetår anvisade reservationsanslaget till reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m. måste förstärkas. En dylik förstärkning lär även vara påkallad såsom följd av riksdagens och Kungl. Maj:ts beslut rörande dispositionen av reserverbetsanslaget för andra ändamål än kommissionens hjälpverksamhet ävensom av Kungl. Maj:ts beslut beträffande arbeten utanför det egentliga hjälpprogrammet. Lika med kommissionen finner jag det be-
lopp, som ytterligare behöver anvisas för innevarande budgetår, kunna upp-
skattas till 2,000,000 kronor.

Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Reserverbeten, kontantunderstödsverksamhet m. m.*
å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa
ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

[2.] **19. Statliga och kommunala beredskapsarbeten, reservationsanslag.** Till statliga och kommunala beredskapsarbeten anvisades av 1938 års riksdag för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 10,000,000 kronor. Till Kungl. Maj:ts förfogande har därjämte stått en reservation från äldre anslag till beredskapsarbeten å 136,595 kronor, vilken reservation huvudsakligen utgöres av besparingar å beviljade statsbidrag eller statsbidrag, som på grund av oförutsedda händelser ej kunnat tagas i anspråk för avsett ändamål. Reservationen har disponerats för beviljande av tilläggsanslag i sådana fall, då kostnadsramen för tidigare beviljade beredskapsarbeten ej kunnat hållas.

Av de sålunda tillgängliga medlen åtgå emellertid 4,951,300 kronor till fortsättande av arbeten, vilka enligt riksdagens medgivande beviljats under föregående budgetår utan att statsbidragsmedel då ställts till förfogande för arbetena i deras helhet. För nya beredskapsarbeten skulle alltså under innevarande budgetår ett belopp av cirka 5,000,000 kronor vara disponibelt. Kungl. Maj:t har emellertid erhållit bemyndigande att under budgetåret besluta om igångsättande av beredskapsarbeten till en sammanlagd kostnad för staten av högst 10,000,000 kronor, varav cirka 5,000,000 kronor skola anvisas först under budgetåret 1939/40.

Det under året till förfogande stående anslagsbeloppet jämte kvarstående reservationer har genom Kungl. Maj:ts beslut så gott som helt disponerats. I enlighet med vad min företrädare i ämbetet förordade i sitt anförande till statsrådsprotokollet vid avlåtande av proposition nr 284 till 1938 års riksdag har beredskapsanslaget kommit till användning praktiskt taget uteslutande

för sysselsättande av arbetslösa i särskilt arbetslöshetstyngda områden, i första hand i Västernorrlands sågverkskommuner och Bohusläns stenkommuner. Fördelningen inom olika landsdelar framgår av följande sammanställning.

Arbeten inom	Anvisat av årets anslag	Beslutade kostnader att täckas av nästa års anslag
Västernorrlands län	6,331,090	2,278,800
Göteborgs och Bohus »	2,222,280	1,099,650
Norrbottnens »	921,810	196,500
Kalmar »	193,900	150,000
Blekinge »	156,950	232,000
Eda, Värmlands »	113,000	—
Landskrona	40,000	—
Jämtlands län	13,840	—
Hallands »	5,000	—
Diverse	18,700	—
	10,016,570	4,006,950

Av sammanställningen framgår att huvudparten av anslaget har anvisats för arbeten inom Västernorrlands län. Det bör emellertid observeras, att genom tidigare fattade beslut beredskapsarbeten igångsatts inom Göteborgs och Bohus läns stenkommuner i sådan utsträckning, att under innevarande budgetårs fem första månader trots lägre arbetslöshetssiffror sysselsättnings-effekten i Bohuslän varit ungefär av samma storleksordning som inom Västernorrlands län. Detta framgår av följande tabell, där antalet dagsverken vid samtliga igångvarande beredskapsarbeten inom vissa län angivits.

Antal dagsverken i statliga och kommunala beredskapsarbeten.

L ä n	1 9 3 8				
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.
Västernorrlands	19,439	20,775	22,068	21,991	19,479
Göteborgs och Bohus	22,483	22,885	19,500	19,700	19,343
Norrbottnens	3,618	4,570	4,135	3,126	3,087
Blekinge	2,722	3,070	3,274	3,048	2,293
Kalmar	1,324	2,092	1,900	1,254	775

Då anslaget, såsom jag tidigare framhållit, så gott som helt disponerats, uppkommer frågan, vilken sysselsättningseffekt som kan erhållas under budgetårets återstående månader vid hittills beslutade beredskapsarbeten.

Det bör därvid till en början bemärkas, att vissa av de beslutade arbetena ännu icke ha kunnat igångsättas. Så är bland annat fallet med de betydande vattenledningsarbetena inom Alnö, Sköns och Timrå kommuner, varom beslut fattades den 30 december 1938. Sysselsättningseffekten i Väster-norrlands län torde därför inom den närmaste framtiden komma att väsentligt stiga.

Ett försök har gjorts att beräkna den framtida sysselsättningen vid de arbeten, om vilka beslut fattats t. o. m. den 31 december 1938. Att med någon större grad av säkerhet verkställa dylika förhandsberäkningar låter sig av naturliga skäl icke göra. En ungefärlig föreställning om de sysselsättningsmöjligheter, som hittills beslutade beredskapsarbeten erbjuda, torde emellertid efterföljande sammanställning skänka.

Beräknad sysselsättning vid beslutade beredskapsarbeten.

L ä n	1 9 3 9					
	jan.	febr.	mars	april	maj	juni
	Antal arbetare, anvisade av arbetslöshetskommittéer					
Göteborgs och Bohus	596	600	589	639	650	569
Västernorrlands	1,073	1,229	1,315	1,453	1,392	1,349
Norrbottnens	114	113	102	95	112	148
	Antal specialarbetare.					
Göteborgs och Bohus	87	79	82	94	103	87
Västernorrlands	123	114	117	119	124	114
Norrbottnens	38	32	27	24	22	27

Under förutsättning att arbetslöshetsläget icke undergått någon försämring sedan föregående år, skulle denna sysselsättningseffekt hava varit relativt tillfredsställande, i varje fall vad beträffar Västernorrlands samt Göteborgs och Bohus län. Det torde emellertid vara uppenbart, att på sina håll en viss försämring av läget inträffat.

Försämringen är i huvudsak lokaliserad till de norra delarna av landet såsom framgår av en jämförelse länsvis mellan novembersiffrorna för antalet hjälpsökande arbetslösa 1937 och 1938:

L ä n	Antal arbetslösa november månad		Ökning eller minskning
	1937	1938	
Stockholms stad	1,756	1,123	- 633
Stockholms län.....	249	183	- 66
Uppsala	240	318	+ 78
Södermanlands	218	211	- 7
Östergötlands.....	585	405	- 180
Jönköpings.....	225	244	+ 19
Kronobergs.....	178	171	- 7
Kalmar	372	617	+ 245
Gotlands.....	106	125	+ 19
Blekinge	813	668	- 145
Kristianstads	75	129	+ 54
Malmöhus	2,257	1,867	- 390
Hallands.....	345	386	+ 41
Göteborgs stad	1,224	1,143	- 81
Göteborgs och Bohus län i övrigt	1,935	1,016	- 919
Älvsborgs	364	303	- 61
Skaraborgs	94	157	+ 63
Värmlands	387	866	+ 479
Örebro.....	278	256	- 22
Västmanlands	27	51	+ 24
Kopparbergs	133	153	+ 20
Gävleborgs	490	492	+ 2
Västernorrlands.....	2,114	3,908	+ 1,794
Jämtlands	15	1	- 14
Västerbottens.....	272	469	+ 197
Norrbottnens	1,417	2,088	+ 671
	16,169	17,350	+ 1,181

Av nyss anförda siffror framgår, att arbetslösheten särskilt i Norrbottens och Västernorrlands län är väsentligt större än vid motsvarande tidpunkt under föregående år och därför knappast kan räknas till den sedvanliga säsongmässiga ansvällningen av antalet arbetslösa. Efterföljande siffersammanställning visar, att antalet hjälpsökande familjeförsörjare, som icke erhållit sysselsättning i beredskapsarbeten, är starkt växande.

Den här berörda utvecklingen har medfört, att ett betydande antal kommuner till socialdepartementet ingivit ansökningar om beredskapsarbeten. För närvarande föreliggande ansökningar om sådana arbeten till en sammanlagd kostnad av 19,399,210 kronor, därav i Västernorrlands län 8,252,705 kronor, Göteborgs och Bohus län 4,301,835 kronor, Blekinge län 2,744,050 kronor och Norrbottens län 2,704,420 kronor.

Vissa arbetslöshetsuppgifter juli—november 1938.

L ä n m å n a d 1 9 3 8	Antal hjälp- sökande arbets- lösa	Antal försörj- ningspliktiga hjälpökande arbetslösa	Av de försörj- ningspliktiga sysselsättas i		Antal i stat- liga och kom- munala bered- skapsarbeten sysselsatta, hänvisade arbetslösa ¹
			statl. res.-arb.	andra res.-arb.	
<i>Göteborgs och Bohus län.</i>					
(Hela länet utom Göteborgs och Mölndals st.)					
Juli	633	408	86	187	654
Augusti.....	629	405	86	183	650
September	627	400	87	177	632
Oktober	761	463	89	175	615
November	872	530	75	186	598
<i>Västernorrlands län.</i>					
Juli	1,360	996	117	424	653
Augusti.....	1,424	1,050	107	392	712
September	1,761	1,209	84	379	802
Oktober	2,481	1,671	77	415	756
November	3,908	2,468	58	412	669
<i>Norrbottnens län.</i>					
Juli	643	338	106	96	83
Augusti.....	710	359	87	94	97
September	878	463	98	96	61
Oktober	1,485	766	137	127	71
November	2,088	1,155	180	108	84

Departements-
chefen.

Av den lämnade redogörelsen framgår, att anslaget till statliga och kommunala beredskapsarbeten för budgetåret 1938/39 har så gott som helt disponerats. Den sysselsättningseffekt, som genom de på detta sätt beslutade arbetena skulle ha ernåtts, vore enligt min uppfattning i stort sett tillräcklig under förutsättning att arbetslöshetssituationen hade förblivit oförändrad under innevarande budgetår. De senaste siffrorna utvisa emellertid, utöver den normala säsongavmattningen, en viss försämring av arbetslöshetsläget, särskilt framträdande i de norrländska länen. Det är under sådana förhållanden naturligt, om åtskilliga kommuner, vilka redan nu på grund av arbetslösheten befinna sig i en bekymmersam ekonomisk situation, med en viss oro motse de närmaste månaderna. Då den inträffade försämringen av arbetslöshetsläget — i huvudsak beroende på en nedgång i exporten av skogsprodukter — icke kan antagas vara av rent tillfällig natur, kräver fullföljandet av programmet, att familjeförsörjare i möjligaste mån böra

¹ I beredskapsarbeten sysselsatta ingå ej i antal hjälpsökande arbetslösa.

sysselsättas i beredskapsarbeten, en betydande utökning av sådana arbeten. Av chefen för jordbruksdepartementet föreslås denna dag äskande av medel avsedda att bereda sysselsättning genom beredskapsarbeten åt i första hand skogsbygdernas arbetslösa. Det torde emellertid bland annat av det skälet, att ifrågavarande beredskapsarbeten endast i ringa utsträckning lära kunna bedrivas under vintermånaderna, vara erforderligt, att ökade medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för igångsättande av statliga eller kommunala beredskapsarbeten i vanlig ordning. Det torde vidare bliva nödvändigt att upptaga till prövning, huruvida icke andra kommuner, inom vilka arbetslösheten visar tendens till stegring än de, för vilka beredskapsarbetena hittills i första hand varit avsedda, böra kunna erhålla möjligheter att sysselsätta arbetslösa vid beredskapsarbeten.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statliga och kommunala beredskapsarbeten* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 4,000,000.

[3.] **22. Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, reservationsanslag.** Under de senare åren har riksdagen till främjande av bostadsbyggande på landsbygden anvisat anslag såväl av skattemedel som av lånemedel. Sålunda anvisade 1938 års riksdag dels under femte huvudtiteln för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 2,500,000 kronor, dels å tilläggsstat för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor, dels ock för budgetåret 1938/39 såsom kapitalökning för lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor.

Bestämmelser rörande ifrågavarande verksamhet äro meddelade i kungörelsen den 30 juni 1937 (nr 654) och kungörelsen den 27 maj 1938 (nr 245).

I skrivelse den 20 september 1938 har *statens egnahemsstyrelse* beräknat, att för tillgodoseende av tillstyrkta och vilandeförklarade ansökningar kräves ytterligare ett belopp av 10,000,000 kronor till bidragsverksamheten och 5,000,000 kronor till låneverksamheten.

Med anledning av berörda framställning har i årets statsverksproposition föreslagits, att för nästa budgetår beräknas dels under femte huvudtiteln ett reservationsanslag av 3,250,000 kronor till bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden, dels ock såsom kapitalökning för lånefonden för främjande av bostadsbyggande på landsbygden ett reservationsanslag av 3,000,000 kronor. För att möjliggöra ett snabbare tillgodoseende av föreliggande bidragsbehov anser jag önskvärt, att ytterligare medel anvisas för ändamålet redan under innevarande budgetår. Å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 synes därför böra upptagas ett förstärkningsanslag av 1,500,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Under återopande av vad jag sålunda anfört, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till främjande av bostadsbyggande på landsbygden* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,500,000.

37. Pensionsstyrelsen: Avlöningar. I gällande avlöningsstat för pensionsstyrelsen är, bland annat, upptagen en post å 430,000 kronor till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal.

I skrivelse den 8 december 1938 har *pensionsstyrelsen* framhållit, att, så vitt vid tiden för styrelsens skrivelse kunde bedömas, posten till grundavlöningar m. m. icke komme att förslå. På grund härav har styrelsen funnit sig nödsakad hemställa om anvisande av ytterligare medel för förstärkning av posten. Rörande orsaken till det väntade överskridandet har styrelsen anfört i huvudsak följande.

I sin skrivelse den 31 augusti 1937 angående anslag för innevarande budgetår hade styrelsen beträffande avlöningar till övrig icke-ordinarie personal hemställt om medel dels för utgifter av stadigvarande natur och dels för vissa utgifter av tillfällig natur. Beräkningarna rörande förstnämnda utgifter hade hittills visat sig vara i huvudsak hållbara, under det att så icke helt syntes bliva fallet beträffande beräkningarna av utgifterna för tillfälliga arbetsuppgifter. Rörande anledningen till sistnämnda förhållande ville styrelsen erinra, att styrelsen förutsatt, att den nya lagen om barnbidrag skulle föranleda ett engångsarbete, vilket beräknats bliva slutfört omkring den 1 oktober 1938. De barnbidragsärenden, som föranletts av övergången till den nya lagen, hade emellertid i stort sett inkommit senare än vad styrelsen beräknat, varigenom engångsarbetet förskjutits några månader framåt i tiden. Härigenom hade kostnaderna för detsamma kommit att till större del än beräknats falla på innevarande budgetår. I sin skrivelse den 31 augusti 1938 angående anslag till styrelsen för budgetåret 1939/40 hade styrelsen återopat denna omständighet såsom förklaring till att förbrukningen under utgiftsposten till grundavlöningar under budgetåret 1937/38 uppgått till endast 385,974 kronor mot beräknade och anvisade 401,300 kronor. Styrelsen uttalade samtidigt den förmodan, att berörda omständighet, jämte andra i skrivelsen angivna förhållanden, syntes medföra större belastning av anslagsposten under budgetåret 1938/39 än styrelsen tidigare beräknat, vilket i sin tur skulle föranleda, att det i staten för sistnämnda budgetår upptagna beloppet, 430,000 kronor, icke komme att förslå för ändamålet.

Den uppkomna besparingen under budgetåret 1937/38 å ifrågavarande post — något mera än 15,000 kronor — synes enligt pensionsstyrelsens uppfattning komma att medföra en motsvarande merutgift under innevarande budgetår.

Även av annan anledning räknar styrelsen med behov av en förstärkning av grundavlöningssposten. Härom anför styrelsen:

I skrivelse den 31 augusti 1938 hade styrelsen hemställt om godkännande av i skrivelsen angivna förslag och riktlinjer rörande statistikarbetet å styrelsens sjukkassebyrå. I den i skrivelsen lämnade redogörelsen rörande ar-

ten och omfattningen av ifrågavarande arbete hade styrelsen bland annat framhållit, att upprättande och offentliggörande av statistik rörande sjuk-kasseväsendet i landet i olika former ägt rum alltsedan 1892, då den första sjukkaselagstiftningen trädde i kraft. Arbetsbelastningen å byrån under tiden för omorganisationen av sjukkasewäsendet hade emellertid bland annat medfört, att de statistiska arbetsuppgifterna måst eftersättas för organisations- och andra ärenden av mera brådskande natur. Detta jämte andra omständigheter hade medfört, att statistikarbetet blivit i hög grad eftersatt och att en avsevärd balans i arbetet uppkommit — belysande vore, bland annat, att sjukkasestatistiken icke kunnat preliminärt iordningställas för längre tid än till och med år 1932. Styrelsen kunde för sin del icke stå till svars med att statistikarbetet å sjukkasseyrån längre undanskötes. Då byråns arbetsbelastning alltjämt ökades genom nya arbetsuppgifter — vilka i och för sig betingade en personalförstärkning — vore icke att förvänta, att statistikarbetet skulle kunna bedrivas utan ökning av arbetsstyrkan. Icke heller vore det möjligt att överföra denna arbetsuppgift å annan byrå inom verket. Den erforderliga personalökningen hade styrelsen i fråga om det fort-löpande arbetet uppskattat till 3 amanuenser och 5 kvinnliga biträden. För balansens avarbetande erfordrades dessutom en tillfällig förstärkning med 3 amanuenser och 5 kvinnliga biträden.

Kungl. Maj:t hade den 11 november 1938 bemyndigat styrelsen att efter samråd med socialvårdskommittén låta verkställa bearbetning och publicering av sjukkasseyråns statistik i huvudsaklig överensstämmelse med de riktlinjer, som angivits i styrelsens sistberörda skrivelse. I fråga om anvisande av medel för ifrågavarande arbetsuppgifter hade Kungl. Maj:t förklarat sig efter framställning av pensionsstyrelsen framdeles vilja meddela beslut.

Statistikarbetet hade i viss mindre utsträckning redan påbörjats. Sålunda hade tre av de för arbetet erforderliga kvinnliga biträdena sedan början av budgetåret varit sysselsatta med vissa förberedande arbetsuppgifter. Av de för arbetet erforderliga amanuenserna hade en varit i tjänstgöring från och med den 1 juli 1938 och en från och med den 1 december 1938 och övriga fyra beräknades bli anställda ungefärligen från och med den 1 januari 1939, vid vilken tid jämväl återstående sju kvinnliga biträden beräknades kunna tagas i anspråk för arbetet. Personalen i fråga kunde till att börja med antagas bli anställd såsom tillfällig. Amanuenserna kunde därvid beräknas erhålla en månatlig ersättning av 340 kronor och de kvinnliga biträdena en sådan ersättning av 150 kronor, å vilka ersättningar dyrtidstill-lägg skulle utgå. Avlöningskostnaden för denna personal — vilken icke medtagits vid beräkningarna av anslagsbehovet för innevarande budgetår — skulle alltså, fränsett dyrtidstillägg, under budgetåret komma att uppgå till sammanlagt 26,320 kronor. I detta sammanhang ville styrelsen erinra, att byggnadsstyrelsen den 15 juli 1938 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att från och med den 1 januari 1939 förhyra två våningar om 15 rum i fastig-heten Biblioteksgatan 9 för sjukkasseyråns räkning, varigenom lokalut-rymme erhöles för bland annat ifrågavarande arbetes utförande.

Enligt dessa styrelsens beräkningar skulle sålunda ytterligare erfordras (15,000 + 26,320 =) 41,320 kronor.

Vissa besparingar torde emellertid — anser pensionsstyrelsen — kunna emotes under innevarande budgetår, i huvudsak beroende på hastigare ned-gång än beräknats av antalet inkommande pensionsärenden. Med hänsyn härtill bör man enligt styrelsens förmenande räkna med ett ytterligare me-

delsbehov av 30,000 kronor, även om storleken av styrelsens personal och svårigheten att redan nu bedöma arbetsuppgifternas omfattning med nödvändighet måste göra alla beräkningar osäkra. Styrelsen tillägger:

En del av sistnämnda belopp kunde, om så skulle finnas lämpligt, täckas av emotsedd besparing under annan av anslagets utgiftsposter. Av den i avlöningsstaten upptagna posten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, å förslagsvis 56,100 kronor, ägde styrelsen disponera 20,000 kronor för ersättningar till tillfälliga ledamöter, som ej tillhörde styrelsens personal. På grund av minskning av antalet inkommande pensionsansökningar hade styrelsen ansett sig kunna från och med innevarande månad och tills vidare låta allt ledamotsarbete utföras av befattningshavare tillhörande styrelsens personal. Hittills hade under utgiftsposten förbrukats cirka 10,000 kronor. Då måhända behov att för ledamotsarbete begagna personal, ej tillhörande verket, kunde komma att yppa sig under återstoden av budgetåret, syntes man dock icke med säkerhet kunna räkna med större besparing under utgiftsposten än 8,000 kronor. Den föreslagna förstärkningen av anslagsposten till grundavlöningar m. m. kunde alltså täckas intill 8,000 kronor genom att detta belopp överfördes från anslagsposten arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, därvid samtidigt utgiftsposten ersättningar till ledamöter, som ej tillhörde styrelsens personal, borde minskas till 12,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Såsom pensionsstyrelsen framhållit synes en viss förstärkning av grundavlöningsposten för löpande budgetår bliva erforderlig med hänsyn till den förskjutning av vissa engångsarbeten rörande barnbidragsärenden, som enligt vad styrelsen upplyst icke kunnat undvikas. På av styrelsen anförda skäl anser även jag, att det ytterligare medelsbehovet härvidlag kan beräknas till 15,000 kronor. Vad vidare angår bearbetningen av det statistiska materialet på styrelsens sjukkassebyrå, har som nämnts Kungl. Maj:t den 11 november 1938 bemyndigat pensionsstyrelsen att, efter samråd med socialvårdskommittén, låta verkställa denna bearbetning efter vissa av styrelsen uppdragna riktlinjer. Då det ej minst ur socialvårdskommitténs synpunkt är av värde, att statistikarbetet bedrivs med tillbörlig skyndsamhet, lär den personalökning, som styrelsen ifrågasatt under senare delen av löpande budgetår få anses välgrundad. Styrelsens beräkning av härigenom erforderlig förhöjning av posten till grundavlöningar — 26,320 kronor — lämnar jag utan erinran. Med hänsyn till den inträdda nedgången av antalet pensionsärenden med därav följande medelsbesparing finner jag mig även böra godtaga styrelsens uppskattning av det belopp — 30,000 kronor — varmed en förhöjning av grundavlöningsposten för nu angivna båda ändamål bör medgivas.

På grund av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för pensionsstyrelsen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1938/39 överskridas med högst 30,000 kronor.

76. Statens skyddshem: Avlöningar. I gällande avlöningsstat för statens skyddshem finnes, bland annat, upptagen en post å 87,000 kronor till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal.

I skrivelse den 26 november 1938 har *socialstyrelsen* efter framställning av styrelserna för statens skolhem Åkerby och Gräskärr hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder för att en extra ordinarie lärare, placerad i 19 lönegraden, skulle kunna tills vidare anställas vid vartdera av nämnda skolhem från och med den 1 januari 1939. Till stöd härför har socialstyrelsen framhållit, bland annat, att beläggningen vid dessa hem blivit avsevärt större än vad som beräknats vid skyddshemsorganisationens planläggning, samt att därför behovet av lärarkrafter ökats.

Därefter har socialstyrelsen i skrivelse den 9 december 1938 under åbe-ropande härav hemställt, att posten till grundavlöningar m. m. i skyddshem- mens avlöningsstat måtte förstärkas med ett belopp av 3,700 kronor, motsva- rande de å förenämnda post fallande kostnaderna för de båda lärarnas av- löning under andra hälften av löpande budgetår.

I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift har vidare *styrelsen för Engesbergs skolhem* — under förmälan att de medel, som från den i avlöningsstaten till statens skyddshem upptagna grundavlöningssposten för innevarande budget- år ställts till skolhemmets förfogande, beräknats för knappt — hemställt om erhållande från denna post av ett ytterligare belopp av omkring 850 kronor.

I ett häröver avgivet utlåtande har *socialstyrelsen* med tillstyrkande av sistberörda framställning föreslagit, att ifrågavarande post måtte i anledning av framställningen förstärkas med sistnämnda belopp.

Genom beslut den 16 december 1938 har Kungl. Maj:t medgivit, att vid *Departements-
chefen.* vartdera av skolhemmen Åkerby och Gräskärr må från och med den 1 januari 1939 och tills vidare vara anställd en extra ordinarie lärare med placering i 19 lönegraden.

Vid sådant förhållande och då hänsyn till denna nödvändiga nyanställning av lärare icke tagits vid anslagsberäkningen för löpande budgetår bör en förhöjning av grundavlöningssposten medgivas. En ytterligare förhöjning er- fordras på grund av det ökade medelsbehovet vid Engesbergs skolhem. Pos- ten i fråga torde böra höjas med sammanlagt 4,600 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för statens skyddshem under an- slagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för bud- getåret 1938/39 överskridas med högst 4,600 kronor.

F. Civila luftskyddet.

1. Luftskyddsinspektionen: Avlöningar. I gällande avlöningsstat för luftskyddsinspektionen är, bland annat, upptagen en post å 15,400 kronor till grundavlöningar m. m. till övrig icke-ordinarie personal.

I skrivelse den 5 december 1938 har *luftskyddsinspektionen* hemställt om förstärkning av nämnda post samt därvid anfört i huvudsak följande.

Förenämnda belopp hade visat sig otillräckligt, vilket närmast hade sin grund i den stora ökning av personal, som varit en nödvändig följd av den innevarande budgetår ökade arbetsbördan. Sålunda hade Kungl. Maj:t den 14 oktober 1938 medgivit, att inspektionen från och med den 15 oktober 1938 tills vidare till och med den 30 juni 1939 finge anställa två biträden för expedition- och kontorsarbete med avlöning enligt 2 lönegraden i den i 26 § kungörelsen den 15 juni 1935 med avlöningsbestämmelser för icke-ordinarie befattningshavare vid nyreglerade verk inom allmänna civilförvaltningen intagna löneplanen ävensom från och med den 15 oktober 1938 tills vidare till och med den 14 april 1939 ett biträde för arbete med gasskyddsutrustningens fördelning, distribution och bokföring med avlöning enligt 7 lönegraden i nämnda löneplan.

Enbart avlöningar till dessa anställda har inspektionen beräknat medföra en merutgift för innevarande budgetår av omkring 3,700 kronor. Inspektionen anför vidare:

Förutom nu nämnda biträden utgjordes den personal, vars avlöning bestredes av posten till grundavlöningar m. m., av en amanuens i 18 lönegraden, ett ritbiträde i 11 lönegraden, ett kanslibitråde i 7 lönegraden, en expeditionsvakt i 5 lönegraden samt tre skrivbiträden i 2 lönegraden. Ytterligare funnes vid inspektionen sysselsatta ett skrivbiträde mot ett arvode av 200 kronor i månaden samt därjämte ett skrivbiträde med viss kortare tjänstgöringstid mot ett arvode av 50 kronor i månaden. Ifrågavarande post hade även anlåtats för avlöning av den skrivhjälp, som erfordrats vid kommittéarbeten för utarbetande av allmänna anvisningar i luftskyddsfrågor samt för annan extra skrivhjälp, extra ritarbeten och övertidsersättningar m. m. Av de 15,400 kronor, som anslagits till grundavlöningar, hade inspektionen hittills förbrukat 11,541 kronor 90 öre, av vilken summa 7,851 kronor 22 öre avsåge avlöning till fast anställd personal och återstoden eller 3,690 kronor 68 öre extra arvoden och ersättningar. Inspektionen beräknade, att för återstoden av innevarande budgetår av ifrågavarande post omkring 15,000 kronor erfordrades för avlöningar till den anställda personalen samt att för övriga extra arvoden och ersättningar, som skulle bestridas av samma post, erfordrades omkring 4,000 kronor. Då av posten till grundavlöningar m. m. vid tiden för inspektionens framställning återstode 3,859 kronor icke förbrukade medel, skulle sålunda ytterligare erfordras omkring 15,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Den forcerade utbyggnad av det civila luftskyddets olika verksamhetsgrenar, som till följd av det utrikespolitiska läget funnits böra vidtagas under nu löpande budgetår, har självfallet icke kunnat undgå att högst väsentligt påverka luftskyddsinspektionens arbetsbörda. Såsom av den av inspek-

tionen lämnade redogörelsen framgår, har Kungl. Maj:t också genom beslut den 14 oktober 1938 medgivit viss ökning av inspektionens icke-ordinarie personal. Härav föranledes en icke förutsedd belastning av ifrågavarande post. Vidare har, såsom inspektionen jämväl framhållit, ett starkt ökat behov av utredning i för luftskyddets utveckling betydelsefulla spörsmål gjort sig gällande. Härav uppkomna kostnader för extra skrivhjälp och dylikt hava även visat sig kräva rätt avsevärda belopp. En förhöjning av grundavlöningsposten är under sådana förhållanden nödvändig.

Mot storleken av den av inspektionen beräknade höjningen av grundavlöningsposten har jag ej heller någon invändning att göra. Jag vill härvid erinra, att Kungl. Maj:t i sitt förslag till avlöningsstat för nästa budgetår i stort sett även räknat med ett bibehållande av inspektionens personal i nuvarande omfattning.

Med stöd av det anförda får jag sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att den i avlöningsstaten för luftskyddsinspektionen under anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal upptagna delposten till grundavlöningar m. m. må för budgetåret 1938/39 överskridas med högst 15,000 kronor.

[4.] **4. Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning, reservationsanslag.** För budgetåret 1937/38 har under femte huvudtiteln till civilt luftskydd: gasskyddsutrustning anvisats ett reservationsanslag av 1,000,000 kronor, medan för löpande budgetår för dylik utrustning under samma huvudtitel anvisats ett reservationsanslag av 1,500,000 kronor. Anslagen hava avsetts för anskaffande av *dels* gasmasker, gasskyddskläder och annan personlig utrustning för aktiv personal inom det civila luftskyddets olika grenar, *dels* vissa behandlingsapparater för hjälplatser, *dels* ock viss indikeringsmaterieell. Därjämte har Kungl. Maj:t den 6 oktober 1938 för inköp av gasmasker ställt ett belopp av högst 1,250,000 kronor till inspektionens förfogande från anslaget till oförutsedda utgifter.

I de framställningar, avsedda att föreläggas 1939 års riksdag, som *luftskyddsinspektionen* ingivit, har för nästa budgetår för gasskyddsutrustning för det civila luftskyddet räknats med ett medelsbehov av något över 4,500,000 kronor. Häri ingår ett belopp av 500,000 kronor, som inspektionen avsett för anskaffande under nästa budgetår av annan gasskyddsutrustning än gasmasker åt den aktiva personalen inom landet i dess helhet.

Härefter har luftskyddsinspektionen i skrivelse den 7 november 1938 hemställt om anvisande för nästa budgetår av ytterligare medel till sistnämnda utrustning. Inspektionen har till stöd härför anført:

Det utrikespolitiska läget hade betydligt skärpts, sedan inspektionen ingivit sina tidigare beräkningar rörande anslagsbehovet för nästkommande budgetår. Detta hade aktualiserat behovet av gasskyddsutrustning för riket i dess

helhet i händelse av luftskyddstillstånd och understrukit nödvändigheten av ett snabbt tillgodoseende av detta behov. Inspektionen ansåge sig därför icke försvarad med att enbart lägga upp förråd av sådan gasskyddsmateriell, som erfordrades för utbildningens bedrivande. Tidigare hade inspektionen äskat 500,000 kronor för anskaffande av gasskyddsmateriell utöver vad som erfordrades för utbildningsverksamheten. Till ledning för beräkningen av det belopp, vartill nödvändig anskaffning av materiell av angiven beskaffenhet numera syntes böra uppskattas, hade inspektionen uppgjort en vid framställningen fogad promemoria. I sammanhang härmed ville inspektionen framhålla, att man givetvis icke kunde påräkna omgående leverans av avsedd gasskyddsmateriell. Det vore därför angeläget, att beställningarna gjordes snarast, vilket dock icke kunde ske utan täckning av vederbörligt anslag.

I huvudsaklig anslutning till de i omförmälda promemoria framlagda kostnadsberäkningarna har inspektionen uppskattat medelsbehovet för nu ifrågavarande materiell till 4,000,000 kronor, innebärande sålunda en ökning med ej mindre än 3,500,000 kronor i förhållande till det ursprungligen äskade beloppet.

Departements-
chefen.

Vid behandlingen i årets statsverksproposition av anslaget till gasskyddsutrustning för nästa budgetår har jag erinrat om luftskyddsinspektionens förenämnda framställning den 7 november 1938 om ytterligare anslag till viss dylik utrustning. Jag har därvid framhållit, att jag, med hänsyn till den synnerliga angelägenheten av att den i framställningen angivna materiellanskaffningen snarast komme till stånd, hade för avsikt att senare föreslå, att erforderliga medel äskades å tilläggsstat för innevarande budgetår.

I anslutning härtill och då i anslagsberäkningen för nästa budgetår ingår det belopp, 500,000 krönor, som av inspektionen ursprungligen beräknats för anskaffande av gasskyddsutrustning åt den aktiva personalen inom landet i dess helhet, synes i detta sammanhang böra äskas återstoden av det i tilläggsframställningen angivna beloppet, 4,000,000 kronor. Förstärkningsanslaget bör således upptagas med (4,000,000 — 500,000 =) 3,500,000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 3,500,000.

G. Diverse.

[5.] **10. Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m., reservationsanslag.** I enlighet med humanitetens bud har vårt land, i likhet med en del andra länder, under senare år mottagit ett antal flyktingar. Med hänsyn till våra egna medborgares intressen har tillströmningen dock måst begränsas. Antalet flyktingar, som vistas i landet, torde också vara relativt li-

tet i förhållande till antalet i vissa andra länder. Enligt en av socialstyrelsen gjord beräkning lära den 1 november 1938 ha funnits lägst 1,800 och högst 2,300 flyktingar i landet. Antalet torde sedan dess ha vuxit, och man måste räkna med en ytterligare ökning.

En del av flyktingarna ha här kunnat finna arbetsanställning eller på annat sätt själva ordna sin försörjning. Andra ha för sitt uppehälle blivit beroende av understöd från enskilda personer eller organisationer. Frånsett vissa anslag av lotterimedel till de s. k. intellektuella flyktingarna har staten hittills icke bidragit till flyktingarnas försörjning. Med hänsyn till det växande antalet av dessa synes det emellertid rimligt, att staten stöder det uppoffrande arbete, som enskilda personer och organisationer utföra på detta område. Jag förordar därför, att ett anslag på 500,000 kronor för ändamålet äskas av riksdagen.

Anslagets användande torde få bli beroende på Kungl. Maj:ts prövning från fall till fall. Det bör kunna användas dels för direkta bidrag till flyktingarnas uppehälle här, dels för att bereda vissa flyktingar tillfälle till yrkesutbildning och dels för att underlätta avresa härifrån till annat land för flyktingar, som där kunna finna utkomst. Vid anslagets användande bör tillses, att statens bidrag icke tages till intäkt för inskränkning i den enskilda hjälpverksamheten.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av kronor 500,000.*

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Anders Lundstedt.

Bilaga 7.

Egentliga statsutgifter.

Sjätte huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Strindlund, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

E. Diverse.

[1.] 13. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Vid anmälan tidigare i dag av sjätte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga för nästa budgetår omnämnde jag, att innevarande budgetårs anslag, vilket anvisats med 80,000 kronor, behövde förstärkas med 35,000 kronor. Den 1 januari 1939 återstod nämligen av anslaget odisponerat endast ett belopp av mellan 15,000 och 20,000 kronor. Nämnda belopp torde icke vara tillräckligt för täckande av kostnaderna för ett planenligt bedrivande under återstoden av innevarande budgetår av igångsatta, från kommittéanslaget bekostade utredningar. Den starka belastningen av anslaget sammanhänger i huvudsak med en större utgift, som föranletts av en för 1936 års järnvägskommitté verkställd utredning. Beträffande denna torde jag få erinra om följande.

Genom beslut den 5 februari 1937 anbefalldes Kungl. Maj:t järnvägsstyrelsen att i samråd med 1936 års järnvägskommitté verkställa av kommittén i skrivelse den 18 december 1936 föreslagna utredningar rörande de huvudsakliga förändringarna av inkomsterna vid förstatligande respektive fusion

av vissa normalspåriga enskilda järnvägar samt att förskottsvis av statens järnvägars medel bestrida kostnaderna för ifrågavarande utredningar. Kungl. Maj:t förklarade sig därjämte vilja framdeles, efter framställning av järnvägsstyrelsen, meddela beslut om sättet för kostnadernas täckande. I skrivelse den 16 november 1938 anmälde därefter järnvägsstyrelsen, att ifrågavarande båda utredningar överlämnats till 1936 års järnvägskommitté den 6 maj respektive 12 september 1938 och att kostnaderna för utredningarna uppgått till cirka 25,000 kronor beträffande förstatligandeanternativet och cirka 33,000 kronor i fråga om fusionsalternativet. Järnvägsstyrelsen hemställde därjämte, att ersättning måtte beredas statens järnvägar för kostnaderna för utredningen beträffande fusionsalternativet med 33,000 kronor.

Genom beslut den 2 december 1938 förordnade Kungl. Maj:t, att kostnaderna för ifrågavarande utredningar skulle till ett belopp av 33,000 kronor bestridas från sjätte huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga samt i övrigt av statens järnvägars trafikmedel.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 35,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Fredric Hawerman.

Bilaga 8.

Egentliga statsutgifter.

Sjunde huvudtiteln.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler härefter under finansdepartementets handläggning hörande ärende angående egentliga statsutgifter å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

E. Diverse.

[1.] 9. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Sjunde huvudtitelns kommittéanslag är i gällande riksstat upptaget med 350,000 kronor. Vid ingången av budgetåret 1938/39 tillfördes anslaget reservation från nästfölgande budgetår å i runt tal 14,700 kronor. Till förfogande under innevarande budgetår står alltså ett belopp av sammanlagt ungefär 364,700 kronor.

Utgifterna under kommittéanslaget under tiden juli—december 1938 hava, tillsammans med efter budgetårets ingång verkställda, å tiden dessförinnan belöpande utbetalningar, uppgått till närmare 240,000 kronor. Därav falla ej mindre än omkring 43,000 kronor å tryckningskostnader. Den starka belastningen å denna utgiftspost är till en väsentlig del att hänföra till tryckningen av 1936 års uppbördskommittés betänkanden, vilka till följd av sitt jämförelsevis stora omfång och omfattningen av därtill hörande tabellmaterial dragit betydande kostnader.

Det för återstoden av budgetåret disponibla anslagsbeloppet utgör alltså i runt tal 125,000 kronor.

Av de väntade utgifterna under anslaget avser större delen pågående ut-

redningar i vissa löne- och skattefrågor. Särskilt må nämnas dels 1936 års lönekommitté och tjänsteförteckningssakkunniga, dels kommunalskatteberedningen, 1936 års skattekommitté och 1938 års tulltaxerevision. De sammanlagda kostnaderna för nu angivna sakkunnigberedningar synas för närvarande kunna uppskattas till 20,000 à 25,000 kronor i månaden. I allt torde genomsnittskostnaderna, fränsett tryckningskostnader, för de under finansdepartementet verksamma utredningarna för återstoden av budgetåret böra uppskattas till omkring 30,000 kronor i månaden.

Det anförda ger vid handen att, även om endast de löpande utredningskostnaderna medräknas, en medelsbrist av 50,000—60,000 kronor är att förutse. Självfallet måste beträffande detta belopp räknas med en betydande osäkerhetsmarginal. Med hänsyn vidare bland annat till möjligheten av att avsevärda ytterligare kostnader för tryckning av sakkunnigbetänkanden kunna uppkomma före budgetårets slut, synes behovet av anslagsförstärkning böra uppskattas till 100,000 kronor.

Med hänsyn till anförda förhållanden har jag funnit mig böra föreslå, att nyssnämnda belopp äskas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

Det må framhållas, att den inträdda ökningen av belastningen å kommittéanslaget i väsentlig mån är att hänföra till engångskostnader i samband med slutförandet av pågående större utredningar. Jag har för den skull icke ansett skäl föreligga att ifrågasätta en uppräknig av kommittéanslaget i förslaget till riksstat för budgetåret 1939/40.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga*
å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett
reservationsanslag av kronor 100,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Henrik Klackenbergl.

Bilaga 9.

Egentliga statsutgifter.**Nionde huvudtiteln.**

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler under jordbruksdepartementets handläggning hörande ärenden angående egentliga statsutgifter å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 och anför därvid:

C. Lantbruksakademien och försöksväsendet på jordbruksområdet.

[1.] 8 a. **Statens växtskyddsanstalt: Byggnadsarbeten, reservationsanslag.** I enlighet med beslut av 1936 års riksdag (prop. nr 57; R. skr. nr 108) har, i syfte att förskaffa statens växtskyddsanstalt tillgång till erforderliga utrymmen, för anstaltens räkning förvärvat institutets för husdjursförädling förutvarande institutionsbyggnad å kronoegendomen Bergshamra nr 1 i Stockholms stad och län. Totalkostnaderna för anstaltens förläggning till Bergshamra beräknades till 656,300 kronor, varav 200,000 kronor belöpte å köpeskillingen för institutionsbyggnaden och återstoden eller 456,300 kronor å erforderliga byggnads- och ombyggnadsarbeten i enlighet med en av byggnadsstyrelsen uppgjord plan. Till bestridande av sagda kostnader har riksdagen anvisat för budgetåret 1936/37 300,000 kronor och för budgetåret 1937/38 356,300 kronor. Härjämte har till täckande av ökade byggnads-kostnader vid ifrågavarande om- och nybyggnadsarbeten å tilläggsstat till riksstaten för sistnämnda budgetår anvisats ett belopp av 50,000 kronor. Hela det för byggnadsföretaget beräknade kostnadsbeloppet, (656,300 — 200,000 + 50,000 =) 506,300 kronor, har av Kungl. Maj:t ställts till byggnadsstyrelsens förfogande.

I skrivelse den 8 december 1938, varöver byggnadsstyrelsen den 19 december 1938 avgivit infortrat utlåtande, har *styrelsen för statens växtskyddsanstalt* hemställt om en medelsanvisning av 10,500 kronor att till ett belopp av 6,500 kronor ställas till byggnadsstyrelsens disposition för anordnande av stängsel kring anstaltens område samt till ett belopp av 4,000 kronor disponeras av anstaltsstyrelsen för verkställande av vissa planeringsarbeten.

Byggnadsstyrelsen har anfört följande.

Kostnader för stängsel kring anstaltsområdet samt för planeringsarbeten å detsamma voro icke upptagna i den kostnadsberäkning, som låg till grund för det till nybyggnader för växtskyddsanstalten anvisade anslaget, vilket icke heller lämnar tillgång till täckande av kostnaderna i fråga. Byggnadsstyrelsen finner emellertid de nu avsedda arbetena erforderliga, varför styrelsen, som icke har något att erinra mot de för desamma beräknade kostnaderna, tillstyrker bifall till förevarande framställning.

Departements-
chefen.

Ifrågavarande arbeten torde böra komma till utförande under innevarande budgetår. Jag vill därför förorda, att det härför erforderliga beloppet, 10,500 kronor, upptages å tilläggsstaten för nämnda budgetår.

På grund härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens växtskyddsanstalt: Byggnadsarbeten* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,500.

D. Undervisningsanstalter för jordbruk och lantmannanärningar m. m.

[2.] 8 a. **Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** I proposition nr 167 till 1936 års riksdag angående försöksverksamhet på jordbrukets område m. m. beräknades kostnaderna för byggnader, avseende jordbruks- och husdjursförsöken samt lantbrukshögskolans centrala administration, bibliotek m. m. till 1,336,900 kronor. Motsvarande kostnader för inventarier och utrustning beräknades utgöra 132,500 kronor. Samtliga nu nämnda kostnader — tillhoppa 1,469,400 kronor — föreslogos skola fördelas på tre budgetår, räknat från och med budgetåret 1936/37. Plan för sådan fördelning fanns intagen i propositionen. Enligt planen skulle kostnaderna för byggnader och fasta anläggningar fördelas å budgetåren 1936/37, 1937/38 och 1938/39 med respektive 300,000, 600,000 och 436,900 kronor samt kostnaderna för inredning och inventarier å budgetåren 1937/38 och 1938/39 med respektive 75,000 och 57,500 kronor.

Propositionen nr 167 bifölls i huvudsak av 1936 års riksdag (jordbr. utsk. utl. nr 83; R. skr. nr 320), som för budgetåret 1936/37 under nionde huvudtiteln anvisade ett reservationsanslag av 300,000 kronor till byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet vid lantbrukshögskolan.

Vid behandlingen i 1937 års statsverksproposition (IX. H. T. p. 34) av frågan om fortsatt medelsanvisning för ifrågavarande byggnadsarbeten fram-

höll jag, att det under rådande konjunkturer på arbetsmarknaden syntes lämpligt, att den statliga byggnadsverksamheten begränsades till arbeten, som icke utan åsidosättande av viktiga intressen kunde uppskjutas. Efter övervägande av olika synpunkter ansåg jag mig böra förorda, att medelsanvisningen till byggnader och fasta anläggningar för försöksverksamheten vid högskolan för budgetåret 1937/38 begränsades till 400,000 kronor, varvid något anslag till inredning och inventarier ej skulle bli erforderligt för sagda budgetår. Riksdagen beslöt i enlighet härmed.

På förslag av Kungl. Maj:t har 1938 års riksdag (prop. nr 8; R. skr. nr 21) å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/38 anvisat ett reservationsanslag av 80,700 kronor.

Hittills har således riksdagen för ifrågavarande byggnadsverksamhet anvisat tillhoppa 780,700 kronor.

I den till grund för anslagsberäkningen i förenämnda proposition nr 167 till 1936 års riksdag liggande byggnadsplanen ingår bland annat uppförande av en försöksladugård vid Kungsängen för 182,000 kronor. Av det å tilläggsstaten för budgetåret 1937/38 uppförda anslaget, 80,700 kronor, är ett belopp av 58,000 kronor avsett att täcka uppkommen merkostnad för uppförande av nämnda försöksladugård.

Kungl. Maj:t har den 25 februari 1938 bemyndigat byggnadsstyrelsen att i huvudsaklig överensstämmelse med uppgjorda ritningar uppföra omfördälda försöksladugård för en kostnad av $(182,000 + 58,000 =) 240,000$ kronor.

I skrivelse den 12 december 1938 har *byggnadsstyrelsen*, bland annat, hemställt om anvisande av ytterligare ett belopp av 46,500 kronor för ifrågavarande försöksladugårds uppförande. Härvid har styrelsen bifogat vissa kostnadsuppgifter samt ett av styrelsen för lantbrukshögskolan avgivet yttrande. Av handlingarna i ärendet inhämtas, att den speciella inredningen och de maskinella anordningarna m. m. inom byggnaden beräknas betinga en merkostnad utöver tillgängliga medel av 38,500 kronor samt att kostnaderna för en ny transformatorstation, vilken måste uppföras men ej upptagits i det ursprungliga kostnadsförslaget, ävensom merkostnader för elektriska ledningar beräknas till ett sammanlagt belopp av 8,000 kronor. Styrelsen för lantbrukshögskolan har biträtt byggnadsstyrelsens förslag angående ökad medelsanvisning för försöksladugårdens färdigställande.

Till täckande av merkostnaderna för uppförande av försöksladugården vid Kungsängen synes ett belopp av 46,500 kronor böra anvisas å tilläggsstaten för innevarande budgetår. *Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbrukshögskolan: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 46,500.

[3.] **21. Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet, reservationsanslag.** Av ett i riksstaten för budgetåret 1937/38 under förevarande rubrik uppfört reservationsanslag å 146,900 kronor ha 25,000 kronor beräknats till inköp av inventarier och inredning till utrustning av avdelningen för trädgårdsförsök vid Alnarp (se prop. nr 261 till 1937 års riksdag, sid. 55; R. skr. nr 290).

I skrivelse den 9 september 1938 har *styrelsen för lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp* anhållit om ett tilläggsanslag av 10,800 kronor för anskaffande av inventarier, redskap m. m. till trädgårdsförsöken vid Alnarp.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt beviljande av ett tilläggsanslag av 10,000 kronor samt i ärendet anfört i huvudsak följande.

Det av 1937 års riksdag för ifrågavarande ändamål anvisade beloppet har grundats på beräkningar av 1931 års utredningsmän, vilka i sin tur torde ha följt 1932 års prisnivå. Enligt inom lantbruksstyrelsen verkställd undersökning har priset på maskiner och redskap sedan 1932 stigit med 35,5 procent. Läggas samma prisförhöjning till grund även för andra inventarier, skulle härigenom motiveras en förhöjning av anslaget med 8,875 kronor. Härtill kommer ett ökat behov av viss laboratorieutrustning som en följd av att analysering av jord och skördade produkter måste verkställas vid Alnarp, något som omförmälda utredningsmän icke förutsett.

*Departements-
chefen.*

Av den i det föregående lämnade redogörelsen framgår, att det av 1937 års riksdag till inköp av inventarier och utrustning för trädgårdsförsöken vid Alnarp beräknade beloppet, 25,000 kronor, visat sig otillräckligt. Då den av 1936 och 1937 års riksdagar beslutade försöksorganisationen på trädgårdssodlingens område redan trätt i tillämpning, synes det lämpligt, att erforderligt tilläggsanslag äskas å tilläggsstat för innevarande budgetår. Vidkommande förstärkningsbeloppets storlek vill jag förorda, att beloppet i enlighet med lantbruksstyrelsens förslag bestämmes till 10,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitutet vid Alnarp: Byggnadsarbeten m. m. för försöksverksamhet* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 10,000.

G. Lanthushållning i allmänhet.

[4.] **25. Bidrag till gödselvårdsanläggningar, reservationsanslag.** Såsom bidrag till gödselvårdsanläggningar har riksdagen för innevarande budgetår anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor, varjämte å beredskapsstat för budgetåret upptagits ett förskottsanslag av 500,000 kronor. Närmare föreskrifter rörande ifrågavarande bidragsverksamhet ha medde-

lats i kungörelsen den 30 juni 1933 (nr 435) angående statsbidrag till gödselvårdsanläggningar, vari ändringar vidtagits genom kungörelserna nr 189/1934, 119/1936 och 567/1937.

Med hänsyn till ifrågavarande förbättringsarbetens betydelse för utökandet av försörjningsmöjligheterna för vissa kategorier av landsbygdens befolkning samt då behov av ytterligare bidrag till dessa arbetens utförande föreligger, vill jag förorda att å tilläggsstat för innevarande budgetår upptages ett belopp av 300,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till gödselvårdsanläggningar* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 300,000.

H. Egnahemsbildning, kolonisation och grundförbättringar m. m.

13. Grundförbättringar: Statens avdikningsanslag. Under titeln statens avdikningsanslag ha sedan åtskilliga år tillbaka anslag anvisats å riksstaten. Bestämmelser angående villkoren för erhållande av statsbidrag från anslaget äro meddelade i kungörelsen den 11 juni 1926 (nr 257) med däri genom kungörelserna nr 215/1929, 299/1933 och 570/1937 gjorda ändringar. Riksdagen plägar årligen dels bestämma det belopp, intill vilket statsbidrag ur anslaget må av Kungl. Maj:t för det nästkommande budgetåret beviljas, dels ock anvisa visst anslagsbelopp för finansieringen av erforderliga utbetalningar av bidrag. För budgetåret 1938/39 har sålunda bidragstilldelningen bestämts till 1,200,000 kronor och anslag för ändamålet — av förslagsanslags natur — anvisats med 2,700,000 kronor. Härjämte har i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 275, med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39 riksdagen medgivit (R. skr. nr 442), att Kungl. Maj:t må, under för beredskapsstaten gällande förutsättningar, under sagda budgetår bevilja statsbidrag från statens avdikningsanslag å högst 3,800,000 kronor utöver i statsverkspropositionen angivet belopp av 1,200,000 kronor.

Med hänsyn till betydelsen av att skapa ytterligare arbetstillfällen och i avsikt att möjliggöra tilldelning av statsbidrag till företag, beträffande vilka arbetsplaner redan föreligga hos lantbruksstyrelsen, vill jag förorda, att Kungl. Maj:t bemyndigas att under budgetåret 1938/39 bevilja statsbidrag till avdikningsföretag å högst 1,200,000 kronor utöver det av statsmakterna för samma tid bestämda beloppet. Någon anslagsanvisning för ändamålet å tilläggsstaten synes ej vara erforderlig.

*Departements-
chefen.*

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att Kungl. Maj:t må under budgetåret 1938/39 bevilja statsbidrag från statens avdikningsanslag å ytterligare tillhoppa högst 1,200,000 kronor.

[5.] **15. Grundförbättringar: Bidrag till täckdikningar, reservationsanslag.** För innevarande budgetår har för ifrågavarande ändamål anvisats ett reservationsanslag av 400,000 kronor, varjämte å beredskapsstat för budgetåret upptagits ett förskottsanslag av 1,000,000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 30 juni 1933 utfärdat kungörelse angående statsbidrag till täckdikning (nr 434), däri ändring vidtagits genom kungörelsen nr 572/1937.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till ifrågavarande arbetens betydelse för beredande av samsättning åt arbetskraften å landsbygden vill jag förorda, att å tilläggsstat för innevarande budgetår upptages ett anslag av 200,000 kronor för ifrågavarande ändamål.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Grundförbättringar: Bidrag till täckdikningar* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200,000.

I. Fiskeriväsendet.

[6.] **15. Understöd åt fiskare, reservationsanslag.** 1934 års riksdag (prop. nr 262; R. skr. nr 342) anvisade för budgetåret 1934/35 ett reservationsanslag å 750,000 kronor till understöd åt fiskare. I anledning av inom riksdagen väckta motioner (I: 116 och II: 225) anvisade härefter 1938 års riksdag (skr. nr 198) för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 42,000 kronor för ändamålet. Slutligen har å beredskapsstat för sistnämnda budgetår för samma ändamål upptagits ett förskottsanslag av 150,000 kronor.

Bestämmelser angående anslaget användning hava meddelats i kungörelsen den 15 juni 1934 (nr 281) angående anslag av statsmedel för beredande av tillfälligt understöd åt fiskare.

Departements-
chefen.

Då ifrågavarande understödsverksamhet visat sig vara erforderlig inom vissa delar av landet även under nuvarande konjunkturläge, och då det av riksdagen beviljade anslaget synes vara otillräckligt, vill jag förorda, att å tilläggsstaten för budgetåret 1938/39 upptages ett anslag av 50,000 kronor för sagda ändamål.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd åt fiskare* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 50,000.

[7.] **16. Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m., reservationsanslag.** Under förevarande anslagstitel har för budgetåret 1938/39 anvisats ett reservationsanslag av 26,000 kronor. Av anslaget avses ett belopp av 1,000 kronor skola komma till användning för stödande av Blekinge läns fiskeriförsäkringsbolag. I övrigt bestridas från anslaget ersättningar till fiskare — i form av understöd utan återbetalningsskyldighet — vid förlust av eller skada å fiskredskap. Härvid lända i propositionen nr 77/1935 angivna, av riksdagen godkända grunder till efterrättelse.

Inom jordbruksdepartementet föreligga till behandling av Malmöhus läns *Departements-* *chefen.* havsfiskeförening gjorda framställningar om anvisande av ett anslag av 176,570 kronor för fördelning bland fiskare i Malmöhus län, som på grund av svåra stormar under oktober och november månader 1938 förlorat sina ålbottengarn. Även i andra kusttrakter torde fiskarbefolkningen genom nämnda stormar ha åsamkats stora förluster. Vissa av dessa skador synas på grund av de katastrofartade förhållanden under vilka de inträffat ha blivit särskilt kännbara för de därav drabbade fiskarena. Med hänsyn härtill kan ett avsevärt högre anslag än det för innevarande budgetår tillgängliga förväntas bli erforderligt. Jag förordar alltså anvisande å tilläggsstat för innevarande budgetår av ytterligare medel, förslagsvis 300,000 kronor, för att i mån av behov användas för ifrågavarande bidragsverksamhet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till fiskare för förlust av fiskredskap m. m.* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 300,000.

[8.] **17. Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m., reservationsanslag.** För innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål uppfört ett reservationsanslag av 500,000 kronor. Från anslaget utlämnas, i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser, statsbidrag utan återbetalningsskyldighet för åstadkommande av prisreglering å fisk ävensom för främjande av andra åtgärder till fiskerinäringens stödande.

Av anslaget för innevarande budgetår har intill den 1 december 1938 i *Departements-* *chefen.* statsbidrag beviljats omkring 290,000 kronor. Det torde vidare kunna förväntas, att under budgetåret ytterligare önskemål, vilka snarare överstiga än understiga ett belopp av 400,000 kronor, komma att ställas på anslaget. Det synes härvidlag främst bli fråga om bidrag till ytterligare prisregleringsförsök men även om understöd för andra åtgärder till fiskerinäringens främjande, såsom vid import av långa från Norge, vid försöksfångst av val och för utförande av vissa fiskeförsök. För tillgodoseende av dylika önskemål —

i den mån de efter verkställd utredning visa sig berättigade — vill jag tillstyrka, att å tilläggsstaten upptages ett belopp av 200,000 kronor.

Under återropande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 200,000.

J. Skogsväsendet.

[9.] **15. Skogsvård m. m.: Statens skogsutdikningsanslag, reservationsanslag.** Till statens skogsutdikningsanslag har riksdagen för budgetåret 1938/39 anvisat ett reservationsanslag av 200,000 kronor, varav 80,000 kronor må användas för besiktning av vissa äldre dikningsföretag. Härjämte har för ändamålet i fråga å beredskapsstat för innevarande budgetår upptagits ett förskottsanslag av 600,000 kronor.

För bidrag från ifrågavarande anslag gälla bestämmelserna i kungörelsen den 27 juni 1927 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsutdikningsanslag med däri sedermera gjorda ändringar.

*Departements-
chefen.*

På grund av skogsavverkningarnas avsevärt minskade omfattning under innevarande avverkningssäsong torde det vara nödvändigt att utöka försörjningsmöjligheterna för befolkningen i de delar av landet, som äro särskilt beroende av skogsbruket. Med hänsyn härtill synes det angeläget, att ytterligare medel göras tillgängliga för ifrågavarande verksamhet under löpande budgetår. Vidare anser jag mig böra förorda, att vid skogsutdikningsarbetena i Norrland samt i Kopparbergs och Värmlands läns skogsbygder statsbidrag i vissa fall må i syfte att uppmuntra verksamheten kunna utgå med upp till 60 procent av kostnaden. Å tilläggsstat för detta budgetår torde böra upptagas ett belopp av 400,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsvård m. m.: Statens skogsutdikningsanslag* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 400,000.

[10.] **16. Skogsvård m. m.: Statens skogsodlingsanslag, reservationsanslag.** Under förevarande anslagstitel har riksdagen för budgetåret 1938/39 anvisat ett reservationsanslag av 60,000 kronor, varjämte å beredskapsstat för sagda budgetår för ändamålet i fråga upptagits ett förskottsanslag av 100,000 kronor.

Bestämmelser om anslagets användning hava meddelats i kungörelsen den 27 juni 1930 (nr 270) angående villkoren för statsbidrag från statens skogsodlingsanslag med däri gjorda ändringar.

Då även ifrågavarande arbeten äro ägnade att förbättra försörjningsmöj- *Departements-*
 ligheterna i de skogrika delarna av landet samt med hänsyn till den bety- *chefen.*
 delse skogsodlingsarbeten äga för åstadkommande av en ökad virkesproduk-
 tion, vill jag i anslutning till vad jag anfört under föregående punkt förorda,
 att å tilläggsstat upptages ett belopp av 100,000 kronor för tillgodoseende
 av det med förevarande anslag avsedda syftet.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsvård m. m.: Statens skogsodlingsanslag* å till-
 läggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *re-*
servationsanslag av kronor 100,000.

[11.] 16 a. **Skogsvård m. m.: Vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å en-**
skildas skogar, reservationsanslag. För utlämnande av statsbidrag för vissa
 tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar har riksdagen anvisat för
 budgetåret 1932/33 under nionde huvudtiteln ett extra reservationsanslag av
 2,000,000 kronor (se prop. nr 29; R. skr. nr 30) och för budgetåren 1933/34
 och 1934/35 under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsver-
 ket, reservationsanslag av respektive 5,000,000 och 3,500,000 kronor. Med
 hänsyn bland annat till förefintlig reservation har för budgetåren 1935/36—
 1938/39 ej anvisats anslag för ändamålet. Emellertid har å beredskapsstat för
 sistnämnda budgetår för ändamålet upptagits ett förskottsanslag av 1,000,000
 kronor.

Förevarande anslag har avsetts skola samtidigt tjäna två syften, nämligen
 beredande av ökade arbetstillfällen inom skogsbruket och främjande av skogs-
 vården. Senaste bestämmelser om anslagens användning återfinnas i kungö-
 relsen den 30 juni 1933 (nr 437) angående statsbidrag till understödjande av
 vissa tillfälliga skogsvårdsåtgärder å enskildas skogar med däri genom kungö-
 relserna nr 548/1933 och 198/1934 vidtagna ändringar.

En redogörelse för innebörden av gällande bestämmelser om anslagens an-
 vändning återfinnes i propositionen nr 275 till 1938 års riksdag med förslag
 till beredskapsstat för budgetåret 1938/39 (sid. 127).

Då det synes önskvärt, att lämpliga arbetsobjekt för skogsvårdsåtgärder till- *Departements-*
 skapas under nuvarande konjunkturer å skogsskötselns område, vill jag för- *chefen.*
 orda, att för tillgodoseende av det med förevarande anslag avsedda syftet å
 tilläggsstat för innevarande budgetår upptages ett anslag av 1,500,000 kro-
 nor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsvård m. m.: Vissa tillfälliga skogsvårdsåtgär-*
der å enskildas skogar å tilläggsstat till riksstaten för bud-
 getåret 1938/39 anvisa ett *re-*
servationsan-
slag av kronor 1,500,000.

[12.] **17. Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo, reservationsanslag.** 1933 års riksdag anvisade för budgetåret 1933/34 under utgifter för kapitalökning, fonden för förlag till statsverket, ett reservationsanslag av 500,000 kronor att utgå såsom statsbidrag till vissa väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo. För budgetåret 1934/35 anvisades för ändamålet ett reservationsanslag av enahanda storlek. Härefter har för budgetåret 1938/39 anvisats ett reservationsanslag för ändamålet å 50,000 kronor, varjämte å beredskapsstat för samma budgetår upptagits ett förskottsanslag av 150,000 kronor.

De med ifrågavarande anslag avsedda arbetena ha ingått som ett led i åtgärderna till arbetslöshetens motverkande. För anslaget användning har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser i kungörelse den 16 september 1933 (nr 549), däri vidtagits viss ändring genom kungörelsen nr 349/1938, samt i cirkulär nämnda dag (nr 550).

Departements-
chefen.

För att bereda ytterligare arbetstillfällen samt då behov för skogsbrukets del av förbättrade vägförhållanden föreligger, vill jag förorda, att för ändamålet å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas ett reservationsanslag av 300,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 300,000.

[13.] **25. Riksskogstaxering och avverkningsstatistik, reservationsanslag.** Vid 1937 års riksdag (prop. nr 148; jordbr. utsk. utl. nr 46; R. skr. nr 158) beslöts, att ny riksskogstaxering snarast möjligt skulle anordnas. Riksdagen beslöt vidare, att i samband med 1938 års virkestaxering till skogsaccis skulle verkställas en provundersökning angående möjligheterna att åstadkomma en fortlöpande avverkningsstatistik. Närmare bestämmelser rörande nämnda undersökning ha meddelats i kungörelsen den 3 december 1937 (nr 929). För biträde inom jordbruksdepartementet med handläggningen av frågor rörande riksskogstaxering och avverkningsstatistik ha tillkallats särskilda sakkunniga, vilka antagit benämningen 1937 års riksskogstaxeringsnämnd.

Till bestridande av kostnaderna för riksskogstaxeringens planläggning samt för genomförande av förenämnda provundersökning anvisades för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 100,000 kronor, varav 50,000 kronor voro avsedda för vardera av oförmälda ändamål. För innevarande budgetår har till riksskogstaxering och avverkningsstatistik uppförts ett reservationsanslag av 200,000 kronor.

I skrivelse den 16 november 1938 har *statistiska centralbyrån* hemställt om anvisande av ett belopp å 37,000 kronor för slutförande av provundersökningen rörande en fortlöpande avverkningsstatistik. Centralbyrån har därvid anfört huvudsakligen följande.

Den 6 maj 1938 uppdrog Kungl. Maj:t åt statistiska centralbyrån att verkställa bearbetning av de avverkningsdeklarationer, som jämlikt kungörelsen den 3 december 1937 (nr 929) insänts till centralbyrån. Tillika ställdes från anslaget till riksskogstaxering och avverkningsstatistik till centralbyråns förfogande ett belopp av högst 50,000 kronor, att användas till bestridande av de med nämnda undersökning förenade kostnaderna.

Arbetet med bearbetning av det till undersökningen i fråga hörande materialet har inom centralbyrån fortgått sedan mitten av sistlidna maj månad. En personal av högst 15 personer har hittills varit sysselsatt därmed. Av dessa har en varit arbetsledare (i lönegrad 21), varjämte en sakkunnig jägmästare, en amanuens och ett kanslibitråde varit anställda utom erforderligt antal skriv- och räknebiträden. Av det anvisade beloppet ha för undersökningen i fråga t. o. m. utgången av oktober månad innevarande år utbetalats 32,161 kronor. Den 1 november återstod sålunda ett belopp av 17,839 kronor.

Inalles ha hittills till centralbyrån avlämnats omkring 132,000 avverkningsdeklarationer. Materialet har emellertid ofta visat sig synnerligen bristfälligt och ofullständigt. Granskningen av primäruppgifterna har till följd härav blivit mycket tidsödande och besvärlig och en omfattande skriftväxling med uppgiftslämnarna har blivit nödvändig i och för rättelse och komplettering av materialet. Det kan därför tänkas, att den fortsatta granskningen kan komma att medföra en ytterligare utökning av primärmaterialet. Då provundersökningen avser att omfatta icke blott det accispliktiga virket utan även annat virke, som avverkats till avsalu eller för nybyggnadsändamål, är det av synnerlig vikt att söka göra materialet icke minst i sistnämnda avseende så fullständigt som möjligt. För slutförande av arbetet med granskning och bearbetning av materialet erfordras på grund härav ytterligare medel.

I förut beräknade kostnader ingå icke utgifter för offentliggörandet i tryck av en redogörelse för provundersökningen i fråga. Ett dylikt offentliggörande synes emellertid vara önskvärt och torde lämpligen böra ske i »Statistiska Meddelanden». Dessutom erfordras ytterligare medel för expenser under det fortsatta arbetet med utredningen.

Inalles torde på grund härav böra beräknas följande ytterligare kostnader för undersökningen i fråga, räknat fr. o. m. den 1 november innevarande år.

Avlöningar	kronor	36,750
Ersättning till taxeringsnämndsordförandena	»	13,000
Tryckning av publikation	»	2,250
Expenser	»	2,500
Summa återstående utgifter	kronor	54,500.

Om härifrån drages förenämnda den 1 november återstående belopp (omkring 17,800 kronor), återstår ett belopp av nära 37,000 kronor, vilket sålunda skulle erfordras för slutförande av arbetet i dess helhet.

I anslutning till vad jag anfört vid anmälan i 1939 års statsverksproposition, *Departements-*
chefen.
nionde huvudtiteln, av frågan om anslag för budgetåret 1939/40 till riksskogstaxering och avverkningsstatistik torde, då det för innevarande budgetår för ändamålet anvisade anslaget icke räcker till bestridande av kostnaderna för det av riksskogstaxeringsnämnden till tiden den 15 maj—30 juni 1939 planerade fältarbetet, å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår böra upptagas ett belopp av 60,000 kronor för att möjliggöra nämnda arbete. Med biträdande av statistiska centralbyråns hemställan, att ett ytterligare belopp

av 37,000 kronor måtte ställas till förfogande för slutförande av pågående provundersökning angående skogsavverkningen i riket, vill jag vidare förordna, att jämväl nämnda belopp anvisas å tilläggsstat. För riksskogstaxering och avverkningsstatistik torde därför böra uppföras ett reservationsanslag av (60,000 + 37,000 =) 97,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksskogstaxering och avverkningsstatistik* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 97,000.

L. Rikets allmänna kartverk, Sveriges geologiska undersökning och statens meteorologisk-hydrografiska anstalt.

[14.] 4. **Rikets allmänna kartverk: Anskaffande av flygplan m. m., reservationsanslag.** För budgetåret 1938/39 har riksdagen (prop. nr 59; R. skr. nr 71) under förevarande anslagsrubrik anvisat ett reservationsanslag av 322,000 kronor. Av anslaget var ett belopp av 160,000 kronor avsett för anskaffande av ett flygplan för kartverkets flygfotograferingar.

I skrivelse den 31 augusti 1938 har *rikets allmänna kartverk* meddelat, att kartverket med anlitan av omförmälda anslag inköpt ett flygplan av typen Focke Wulf 58 Weihe. Totalkostnaden för det inköpta planet har emellertid enligt skrivelsen uppgått till omkring 166,000 kronor eller 6,000 kronor mer än det för innevarande budgetår för ändamålet beviljade beloppet. Kartverket har hemställt om bemyndigande att från reservationsanslaget till kartarbeten m. m. bestrida den uppkomna merkostnaden. Enär leveransen av flygplanet ägt rum redan den 1 juli 1938 har nämligen, framhåller kartverket, ett i nämnda anslag inräknat belopp å 25,000 kronor för förhyrning av flygplan endast delvis tagits i anspråk. Kartverket har vidare funnit nödvändigt, att några mindre ändringar — avseende utbyte av planets metallnos mot sådan av plexiglas samt flyttning av anordningen för mätning av övertäckningen vid fotograferingen — verkställas på det under år 1938 inköpta flygplanet. Kostnaderna härför, vilka ej beräknats bli av någon större omfattning, anser kartverket kunna bestridas från det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till kartarbeten m. m.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad i ärendet anförts anser jag mig böra förordna, att å tilläggsstat för innevarande budgetår anvisas erforderligt belopp för bestridande såväl av merkostnaden för det redan inköpta flygplanet som av kostnaderna för de av kartverket föreslagna smärre ändringarna på sagda plan. Då sistnämnda kostnader enligt vad jag inhämtat torde komma att uppgå till omkring 6,000 kronor, skulle å tilläggsstat behöva uppföras ett reservationsanslag av 12,000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rikets allmänna kartverk: Anskaffande av flygplan m. m.* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 12,000.

M. Diverse.

[15.] **11. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, reservationsanslag.** Till bestridande av kostnaderna för kommittéer och utredningar genom sakkunniga har under nionde huvudtiteln för budgetåret 1938/39 anvisats ett reservationsanslag av 275,000 kronor.

Vid ingången av budgetåret 1938/39 pågingo inom jordbruksdepartementet ett stort antal utredningar. Av dessa ha vissa, såsom 1936 års arrendeutredning, numera avslutats. Ett flertal utredningar, därav åtskilliga av mera omfattande art, pågå dock för närvarande. Bland dessa må nämnas 1936 års egnahemsutredning, 1936 års skogsutredning, 1937 års utredning angående det mindre jordbrukets arbetsförhållanden och 1938 års jordbruksutredning.

Verkställda beräkningar giva vid handen, att kostnaderna för utredningar under budgetåret torde komma att uppgå till omkring 415,000 kronor. I detta belopp ingår en summa av 125,000 kronor för bestridande av kostnaderna för vissa specialundersökningar, som 1938 års jordbruksutredning genom beslut av Kungl. Maj:t den 3 juni 1938 erhållit tillstånd att anordna. Med hänsyn till att vid ingången av budgetåret förefanns en reservation av i runt tal 40,000 kronor å det för föregående budgetår beviljade anslaget, skulle en brist av (415,000—275,000—40,000 =) 100,000 kronor alltså vara att emotse.

Med hänsyn till vad nu anförts synes ett belopp av 100,000 kronor erfordras för förstärkning av kommittéanslaget för löpande budgetår. Detta belopp torde böra anvisas å tilläggsstat för budgetåret.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Ragnar Odhnoff.

Bilaga 10.

Utgifter för statens kapitalfonder.

Avskrivning av nya kapitalinvesteringar.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:st Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler frågor om anslag till avskrivning av nya kapitalinvesteringar samt anför därvid följande.

Under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppföras anslag för täckning av den investeringsförlust, som uppstår i samband med genomförandet av helt eller delvis oräntabla nya kapitalinvesteringar. Anslagen upptagas såsom reservationsanslag med samma rubrik som de motsvarande anslag å kapitalbudgeten, vilka avse investeringarna.

Föreliggande förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 innefattar vissa anslag å kapitalbudgeten, beträffande vilka en investeringsförlust måste beräknas. Mot dessa förluster svarande avskrivningsanslag böra alltså i förslaget upptagas under förevarande huvudtitel. Det sammanlagda beloppet av avskrivningsanslagen utgör 2,968,800 kronor, varav 2,200,000 kronor för statens affärsverksfonder (statens järnvägars fond), 500,000 kronor för luftfartsfonden och 268,800 kronor för statens allmänna fastighetsfond. Av anslagssumman hänföra sig 242,500 kronor till justitiedepartementets verksamhetsområde och återstoden till fonder under kommunikationsdepartementets förvaltning.

Statens affärsverksfonder: Statens järnvägar. På föredragning av chefen för kommunikationsdepartementet äskas å kapitalbudgeten anslag till förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm samt till försvarsberedskap vid statens järnvägar å respektive 500,000 och 1,700,000 kronor. Dessa anslag äro av beskaffenhet att böra omedelbart och till hela sitt belopp avskrivas.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, under förutsättning att motsvarande anslag anvisas å kapitalbudgeten, föreslå riksdagen

att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i statens järnvägars fond å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen

*Förberedande arbeten för dubbelspår-
läggning mellan Järna och Katrineholm* kronor 500,000
Försvarsberedskap vid statens järnvägar » 1,700,000.

Luftfartsfonden. I samband med framläggandet av förslag till övergångsstat för budgetåret 1937/38 (proposition nr 2) föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att besluta om upprättandet den 30 juni 1938 av en luftfartsfond, avsedd för redovisning av statens med den civila regelbundna luftfarten förbundna inkomster, utgifter och tillgångar. I berörda sammanhang framhölls, att investeringar i luftfartsfonden, vars inkomst- och utgiftsstat utmynnar i ett underskott, böra avskrivas, i den mån de icke avse markinköp eller förvärv av aktier i aktiebolaget Aerotransport.

Å kapitalbudgeten framlägger chefen för kommunikationsdepartementet förslag om ett anslag å 500,000 kronor till byggande och förbättring av flygplatser, vilken investering i luftfartsfonden torde böra i enlighet med angivna principer omedelbart och till hela sitt belopp avskrivas.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, under förutsättning att motsvarande anslag anvisas å kapitalbudgeten, föreslå riksdagen

att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i luftfartsfonden å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen

Byggande och förbättring av flygplatser .. kronor 500,000.

Statens allmänna fastighetsfond. I propositionen nr 199 till 1938 års riksdag underställde Kungl. Maj:t riksdagen för godkännande vissa i propositionen angivna allmänna grunder för avskrivning av de å statens allmänna fastighetsfond bokförda tillgångarna. I skrivelse nr 284 lämnade riksdagen det begärda godkännandet. De fastställda grunderna inneburo i huvudsak, att avskrivningen å fondens byggnadsvärden avpassades så, att avskrivningstiden skulle utgöra 60 år i normalfall men 40 år för byggnader, beträffande vilka ett extraordinärt avskrivningsbehov ansåges föreligga (fängelser, sjukhus och forskningsinstitutioner). Grundavskrivning skulle ske i det förra fallet med 25 procent, i det senare med 50 procent; avskrivningen skulle i båda fallen fullföljas genom en årlig avsättning till värde-minskningskonto, beräknad till 1.25 procent.

Å kapitalbudgeten framläggas förslag om anslag till kapitalökning för statens allmänna fastighetsfond, avseende dels utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs med 485,000 kronor, dels ock beredande av utvidgade lokaler åt generaltullstyrelsen med 105,000 kronor. I enlighet med angivna principer torde av dessa investeringar den förra böra avskrivas till 50 procent eller med 242,500 kronor och den senare till 25 procent eller med avrundat 26,300 kronor.

Under åberopande härav får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte, under förutsättning att motsvarande anslag anvisas å kapitalbudgeten, föreslå riksdagen

att till avskrivning av nya kapitalinvesteringar i statens allmänna fastighetsfond å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa följande *reservationsanslag*, nämligen Justitiedepartementet:

Utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs kronor 242,500

Kommunikationsdepartementet:

Beredande av utvidgade lokaler åt generaltullstyrelsen kronor 26,300.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Henrik Klackenborg.

Bilaga 11.

Kapitalinvesteringar.

Justitiedepartementet.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementens ärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet d Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Westman, anmäler härefter under justitiedepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] 3. **Utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skenäs, reservationsanslag.** I proposition nr 129 till 1936 års riksdag framlades förslag till anordnande av den nya anstalt som erfordrades för att mottaga ynglingar, vilka blivit dömda med tillämpning av lagen den 15 juni 1935 om ungdomsfängelse. Vid ärendets behandling i statsrådet den 28 februari 1936 redogjorde dåvarande chefen för justitiedepartementet, statsrådet Schlyter, för en verkställd beräkning av det erforderliga antalet platser å den planerade anstalten (propositionen sid. 2 ff.). Därvid framhölls att man torde ha att utgå från att tiden för anstaltsvistelsen i genomsnitt skulle bli 1 år 6 månader, varför platsbehovet borde beräknas till antalet årligen till ungdomsfängelse dömda, ökat med hälften. Det ansågs motiverat att, beträffande manlig ungdom som dömts till ungdomsfängelse, utgå från ett platsbehov av mellan 100 och 150 platser. Emellertid framhölls att denna uppskattning vilade på antaganden rörande förhållanden, om vilka det vore omöjligt att då bilda sig en säker uppfattning. Bland annat betraktades det som ovisst, i vilken omfattning domstolarna komme att anse förutsättningarna

för dom till ungdomsfängelse föreligga. Man ansåg sig ock få räkna med möjligheten att den nya lagstiftningen först så småningom skulle komma att tillämpas i avsedd utsträckning. Försiktigheten ansågs därför bjuda att icke från början inrätta anstalten för hela det antal elever, som de framlagda beräkningarna gäve vid handen. Beträffande de organisatoriska anordningarna i samband med den nya ungdomsanstalten anslöt sig departementschefen till ett av fångvårdsstyrelsen framlagt förslag att förlägga för ungdomsanstalten erforderliga mottagnings- och isoleringsavdelningar till någon redan befintlig fångvårdsanstalt. Härigenom kunde besparingar göras, varjämte vid inrättande av den nya anstalten kunde undvikas att denna erhöles en fängeseliknande prägel. Enligt vad departementschefen vidare uttalade hade planläggningen av en ny anstalt inriktats på att anstalten borde till en början inrättas för allenast 30 elever men sedermera kunna utbyggas att rymma 150 elever.

Det i propositionen framlagda förslaget till inrättande av ifrågavarande anstalt avsåg uppförande å kronoegendomen Skenäs kungsgård i Östra Husby socken av Östergötlands län av en logements- och ekonomibyggnad med plats för 30 intagna, två bostadshus för befattningshavare, omändring av den gamla mangårdsbyggnaden å egendomen m. fl. arbeten, vilket allt jämte viss ersättning till dåvarande arrendatorn beräknades draga en kostnad av sammanlagt 399,000 kronor eller efter avrundning 400,000 kronor.

I enlighet med förslag av Kungl. Maj:t i nämnda proposition beviljade 1936 års riksdag för inrättande å Skenäs kungsgård av en anstalt för män, som ådömts ungdomsfängelse, för budgetåret 1936/37 ett reservationsanslag av 400,000 kronor (riksdagens skrivelse nr 337).

Med anledning av sedermera inträffad prisstegring å byggnadsmaterialier m. m. anvisade 1938 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag (proposition nr 8 bilaga 8) till inrättande av ifrågavarande anstalt å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 70,000 kronor (riksdagens skrivelse nr 20).

Lagen om ungdomsfängelse trädde i kraft den 1 januari 1938. Genom beslut den 10 december 1937 bestämde Kungl. Maj:t att ungdomsfängelse skulle, när fråga vore om män, verkställas i en vid kronohäktet i Nyköping anordnad mottagnings- och övervakningsavdelning ävensom i ungdomsanstalten å Skenäs.

Den vidsträckt tillämpning lagen om ungdomsfängelse redan från början erhöles föranledde fångvårdsstyrelsen att i skrivelse till Kungl. Maj:t den 22 april 1938 hemställa om omedelbara åtgärder för utbyggande av Skenäsanstalten. Av skrivelsen framgick, att efter lagens ikraftträdande intill tiden för framställningens avlåtande domar å ungdomsfängelse meddelats till ett antal som nära nog uppgått till det å Skenäsanstalten då tillgängliga antalet platser.

Förslag i ämnet förelades fjolårets riksdag genom proposition nr 313. Då frågan anmäldes för Kungl. Maj:t, underströk jag — efter att ha erinrat om den för 1936 års riksdag framlagda planen för Skenäsanstaltens anordnande

— att då man syntes kunna räkna med att anstalten komme att vara i det närmaste fullbelagd omkring den 1 juli 1938, ett skyndsamt utbyggande framstode såsom en nödvändighet. Jag gav även uttryck åt den uppfattningen att anstaltens utvidgning, såsom fångvårdsstyrelsen ock föreslagit, för det dåvarande torde kunna inskränkas till att omfatta 30 vårdplatser, samt att ytterligare erfarenhet syntes böra avvaktas innan en större utbyggnad företoges.

Det för riksdagen framlagda förslaget avsåg uppförande av en ny logementsbyggnad m. m. samt ytterligare ett bostadshus. Med bifall till propositionen anvisade riksdagen till utbyggande av anstalten för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 300,000 kronor (riksdagens skrivelse nr 435).

Den jämväl i fortsättningen mycket vidsträckta användningen av lagen om ungdomsfängelse har nödvändiggjort ytterligare åtgärder för att åtminstone provisoriskt tillgodose det ökade behovet av anstaltsplatser. Sålunda har Kungl. Maj:t genom beslut den 19 augusti 1938 medgivit att ungdomsfängelse finge från och med den 1 september 1938 tills vidare verkställas jämväl i en vid straffängelset i Uppsala anordnad avdelning för män, vilka efter styrelsens prövning dit överflyttades från mottagnings- och övervakningsavdelningen vid kronohäktet i Nyköping eller från ungdomsanstalten å Skenäs. Kungl. Maj:t har därefter den 21 oktober 1938 medgivit att fångvårdsstyrelsen finge, för inrättande tills vidare till och med den 30 juni 1939 av en fångvårdens ungdomsanstalt, förhyra den s. k. Hågakolonien å egendomen Hall samt att ungdomsfängelse finge, när fråga vore om män, verkställas även i denna anstalt. Slutligen har Kungl. Maj:t genom beslut den 9 december 1938 medgivit att ungdomsfängelse finge tills vidare till och med den 30 juni 1939 verkställas jämväl i en vid statens ungdomshem å Långanäs anordnad avdelning för män.

I skrivelse den 14 december 1938 har *fångvårdsstyrelsen* hos Kungl. Maj:t hemställt om ytterligare utbyggande av anstalten å Skenäs. I fråga om platsbehovet anföres närmare i skrivelsen:

Under 1938 till och med den 3 december ha sammanlagt 111 män ådömts ungdomsfängelse, av vilka emellertid 8 av olika anledningar — ändring av utslaget i högre instans m. m. — icke komma att undergå straffet. Av återstående 103 män hade samma dag 98 intagits å fångvårdens ungdomsanstalter enligt följande fördelning:

å ungdomsanstalten å Skenäs	31
å ungdomsavdelningen i Uppsala	28
å ungdomsavdelningen i Nyköping	24
å ungdomsavdelningen vid Håga	15

98.

Anstalten å Skenäs med dess för närvarande omkring 30 platser ävensom avdelningen i Nyköping med 26 platser äro följaktligen i det närmaste fullbelagda. Å ungdomsanstalten vid Håga, som beräknas rymma cirka 25 platser, återstår enligt ovanstående tablå 10 obelagda platser.

Vad anstalten i Uppsala beträffar, kan å densamma plats beredas för uppemot 50 intagna. Fängelset är gammalt och — trots de reparationer som vid-

tagits och de jämförelsevis goda tillfällen till yrkesutbildning och trädgårdsarbete, som där förefinnas — behäftat med vissa brister. Även om dessa, såsom styrelsen i underdånig skrivelse den 31 oktober 1938 föreslagit, avhjälpas, kommer ungdomsavdelningen vid fängelset att alltjämt behålla en strängare karaktär, än som är erforderligt för större delen av de till ungdomsfängelse dömda, varför den om möjligt bör anlitas till förvar endast av de elever, som ej lämpa sig för intagning å öppen anstalt.

Beträffande den vid Håga inrättade anstalten och avdelningen vid statens skyddshem å Långanäs är att märka, att dessa anordningar måste betraktas som provisoriska. Hågaanstalten kan endast för någon tid framåt få disponeras för verkställande av ungdomsfängelse, enär anstaltsbyggnaden är avsedd för fångvårdens nya anläggning å Hall, närmast för ny sinnessjukavdelning. Anstalten å Långanäs är ett skyddshem, tillhörande skyddshemsorganisationen, och kan på grund härav återigen komma att behöva helt tagas i anspråk för sitt ursprungliga ändamål.

Det nu anförda bör tagas i betraktande, då det gäller att tillgodose platsbehovet för män som ådömts ungdomsfängelse.

Om man med stöd av erfarenheterna från år 1938 beräknar antalet män, som under ett år dömas till ungdomsfängelse till omkring 120, samt såsom förutnämnda sakkunniga räknar med en medeltid för anstaltsvistelsen av 1 år 6 månader, skulle icke mindre än 180 platser bliva erforderliga. En viss reduktion av sistnämnda antal torde emellertid av flera skäl vara befogad. Bland annat torde hittills gjorda erfarenheter få anses giva vid handen, att utskrivning i åtskilliga fall kan komma att ske tidigare än efter ett och ett halvt år. Styrelsen anser sig därför för närvarande böra beräkna det erforderliga platsantalet till 150.

För tillgodoseende av detta platsbehov finnas vid mottagnings- och övervakningsavdelningen i Nyköping 26 platser samt vid Skenäs 30 färdigställda platser, varjämte ytterligare 30 platser under våren 1939 bliva disponibla i den under uppförande varande logementsbyggnaden nr 2. Sammanlagda antalet sålunda redovisade platser uppgår alltså till 86. Enligt den förut lämnade kalkylen skulle, sedan de provisoriska avdelningarna å Håga och Långanäs nedlagts, krävas platser för ytterligare 64 intagna ($86 + 64 = 150$). Huru många av de till ungdomsfängelse dömda, som böra vårdas å avdelningen i Uppsala, blir i hög grad beroende på beskaffenheten av det klientel som dömes till ungdomsfängelse. Så mycket lär emellertid redan nu kunna sägas, att minst hälften av de erforderliga ytterligare 64 vårdplatserna böra anordnas å öppen anstalt. I vad mån åtgärder härutöver kunna bliva behöfliga, blir givetvis beroende på intagningsfrekvensen vid ungdomsanstalterna och de erfarenheter rörande klientelet, som göras under den fortsatta verksamheten.

Fångvårdsstyrelsen, som anser att de föreslagna nya vårdplatserna böra förläggas till anstalten å Skenäs, har funnit dennas utbyggande böra i första hand avse en tredje *l o g e m e n t s b y g g n a d* med 34 platser samt ännu ett *b o s t a d s h u s* för personal. Rörande den sålunda ifrågasatta utvidgningen anför styrelsen:

Den i bruk tagna logementsbyggnaden å Skenäsanstalten är belägen å egendomens västra del omkring 400 meter från Bråviken. Den logementsbyggnad nr 2, som nu är under uppförande och som är avsedd att vara färdig våren 1939, ligger ungefär 200 meter sydväst om logementsbyggnaden nr 1. Båda dessa logementsbyggnader äro belägna på ett ganska avsevärt avstånd — omkring 600 meter — från stall- och ladugårdsbyggnaderna.

Enligt styrelsens mening bör den tredje logementsbyggnaden ej förläggas i närheten av logementsbyggnaderna nr 1 och 2 utan på motsatt sida om stall- och ladugårdsbyggnaderna och närmare dessa. Härigenom vinnes den fördelen att en viss differentiering av de intagna kan genomföras. Sålunda komma 60 intagna att förläggas i logementsbyggnaderna nr 1 och 2 å egendomens västra del. Flertalet av dessa förutsättas företrädesvis komma att sysselsättas med verkstadsarbete i de byggnader för mekanisk verkstad och snickeri, om vilkas uppförande framställning kommer att göras i det följande.

De elever, som skulle intagas i den logementsbyggnad, som här föreslås till uppförande (nr 3), skulle huvudsakligen beredas arbete inom jordbruket och trädgårdsbruket.

Logementsbyggnaden nr 3 skulle uppföras efter i huvudsak samma plan som logementsbyggnaderna nr 1 och 2; av praktiska och ekonomiska skäl har det befunnits lämpligt att bestämma vårdplatsernas antal till 34. Byggnaden skulle bestå av två flyglar, förlagda i vinkel mot varandra. Ena flygeln, en tvåvåningsbyggnad med källare och vind, skulle innehålla 15 enkelrum och 1 rum med plats för två intagna i vardera våningen. I den andra flygeln, uppförd i en våning, skulle inrymmas bl. a. matsal och dagrum. Den färdiglagade maten skulle hämtas från köket i logementsbyggnad nr 1.

Den föreslagna utbyggnaden av Skenäsanstalten med en tredje logementsbyggnad nödvändiggör vissa förändringar i köket, främst genom anskaffande av nya ångkokapparater.

Vidare måste personalen vid anstalten utökas. Även om styrelsen söker att besätta en del av tjänsterna med yngre ogifta personer, uppstår dock genom anstaltens utvidgning ett ökat behov även av familjebostäder. Under hänsynstagande till de bostäder, som redan finnas, har styrelsen kommit till det resultatet, att ytterligare ett bostadshus med fyra familjebostäder bör uppföras samtidigt med logementsbyggnad nr 3.

Förutom nu angivna arbeten blir det nödvändigt att i samband med dem utföra åtskilligt annat, nämligen främst förbättringsarbeten i stadarbyggnaden och andra å egendomen befintliga äldre byggnader. Härjämte måste de pågående planerings- och vägarbetena å egendomen avsevärt utsträckas. Slutligen krävas särskilda åtgärder för tillgodoseende av anstaltens ökade behov av dricksvatten m. m.

För detta utbyggande av anstalten ha ritningar och kostnadsberäkning uppgjorts av fångvårdsstyrelsens biträdande arkitekt G. Birch-Lindgren. Kostnaderna skulle uppgå till sammanlagt 425,000 kronor enligt följande specifikation:

Logementsbyggnad nr 3.

Byggnadskostnader	kronor	176,000	
Målning	»	8,500	
Värme-, vatten- och avloppsledningar ..	»	52,000	
Elektriska installationer	»	8,500	kronor 245,000

Bostadshus F. 4-familjshus.

Byggnadskostnader	kronor	56,000	
Målning	»	4,000	
Värme-, vatten- och avloppsledningar ..	»	16,500	
Elektriska installationer	»	5,000	» 81,500

Utvidgningsarbeten i nuvarande köket i logementsbyggnaden nr 1.			
Nya ångkokapparater m. m.	kronor	12,000	
Byggnadsarbeten	»	3,000	kronor 15,000
Yttre ledningar m. m.			
Grävning och sprängning för utvändiga vatten- och avloppsledningar, ny brunn, nytt pumphus med pumpar m. m.	kronor	37,700	
Ny transformator, nya utvändiga kraftledningar, vägbelysning, ritningar för elektriska installationer	»	15,800	
Vägar, planering m. m.	»	4,000	
Oförutsedda utgifter, ritningar och kontroll av byggnadsarbetet m. m.	»	26,000	» 83,500
		<hr/>	
		Summa kronor	425,000.

Därjämte har fångvårdsstyrelsen hemställt om anslag till uppförande av två verkstadsbyggnader vid Skenäsanstalten. I denna del anför styrelsen i sin skrivelse följande:

I den av Kungl. Maj:t den 8 april 1938 (nr 135) utfärdade stadgan angående vård och behandling av dem som ådömts ungdomsfängelse föreskrives i 9 § att undervisning och utbildning skall meddelas, för män i hantverk, industriellt yrke eller jordbruk samt för kvinnor i husligt arbete och därjämte, där det låter sig göra, i annat lämpligt yrke. Vid anstalten å Skenäs har man hittills i fråga om utbildningen i mekaniska arbeten och snickeri kunnat reda sig genom att anlita vissa äldre byggnader som provisoriskt iordningställda för detta syfte. Kraven på nya ändamålsenliga lokaler för denna betydelsefulla gren av uppfostringsverksamheten vid anstalten kunna icke längre undanskjutas. Utbyggandet av anstalten skärper ytterligare behovet och medför att byggnaderna måste göras större än som tidigare avsetts. Avsikten var ursprungligen, att mekanisk verkstad och snickareverkstad skulle inrymmas i en och samma byggnad, men de fortsatta utredningar, som gjorts i samband med förslaget om uppförande av logementsbyggnad nr 3, ha visat att det måste anses mera rationellt att vid ett så stort platsantal å anstalten som omkring 95 uppföra två särskilda byggnader, en för den mekaniska verkstaden och en för snickareverkstaden.

Verkstadsbyggnaderna skulle förläggas nära logementsbyggnaderna nr 1 och 2, omkring 150 meter väster om logementsbyggnad nr 1, där lämplig plats finnes.

Vardera byggnaden skulle bereda arbetsplats för omkring 20 intagna eller sålunda för tillhoppa omkring 40 intagna. Övriga i logementsbyggnaderna nr 1 och 2 intagna — omkring 20 till antalet — skulle sysselsättas med yrkesarbete utanför verkstadslokalerna, t. ex. byggnadssnickeri o. dyl., varjämte vissa intagna skulle utbildas i hushållsgöromål och småhantverk.

Kostnaderna för de båda verkstadsbyggnaderna ha av Birch-Lindgren beräknats på följande sätt:

Mekaniska verkstaden.

Byggnadsarbeten	kronor 14,400		
Värmeledning	kronor 5,500		
Kulvert till snickareverkstaden..	» 2,000		
Vatten- och avloppsledningar ..	» 600	»	8,100
Elektriska installationer	» 4,200		kronor 26,700
Snickareverkstaden.			
Byggnadsarbeten	kronor 22,500		
Värmeledning inkl. panna.....	kronor 6,500		
Vatten- och avloppsledningar ..	» 800	»	7,300
Elektriska installationer	» 4,000	»	33,800
Elektrisk serviskabel		»	1,400
Oförutsett, ritningar, kontroll		»	3,100
			<u>Summa kronor 65,000.</u>

Beträffande totalkostnaden anmärker emellertid fångvårdsstyrelsen, att enligt vad arkitekten uppgivit den nämnda slutsiffran kan, genom att byggnadsarbetet utföres med anlitande i största möjliga utsträckning av anstaltens egen arbetskraft, nedbringas med 5,000 kronor till 60,000 kronor.

Med åberopande av vad sålunda anförts samt under framhållande tillika av det önskvärda i att nybyggnaderna komma till utförande så snart som möjligt, har fångvårdsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att anvisa *dels* till uppförande av ny logementsbyggnad m. m. å Skenäs å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 ett reservationsanslag av 425,000 kronor, *dels ock* till uppförande av verkstadsbyggnader å Skenäs likaledes å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår ett reservationsanslag av 60,000 kronor.

För inköp av möbler m. m. till den nya logementsbyggnaden har fångvårdsstyrelsen därjämte äskat ett anslag å driftbudgeten för nästa budgetår av 10,000 kronor. Styrelsen har slutligen framhållit att något förslag om den utökning av personalen vid Skenäsanstalten, som föranledes av det ifrågasatta utbyggandet, icke för närvarande kan framläggas. Styrelsen, som överslagsvis beräknat att ett tiotal nya befattningar komma att bli erforderliga, har förbehållit sig att i denna del framlägga förslag senare, då förhållandena vid anstalten kunna bättre överblickas.

Yttrande i förevarande ärende har avgivits av *byggnadsstyrelsen*, som förklarar sig icke ha något att erinra mot de av fångvårdsstyrelsen framlagda förslagen och kostnadsberäkningarna. Byggnadsstyrelsen har emellertid velat framhålla att den saknar kännedom om vilken personal som är avsedd att taga de ifrågasatta nya bostäderna i anspråk, samt av denna anledning ej är i stånd att bedöma huruvida dessa kunna väntas lämna en hyresavkastning, som motsvarar en skälig förräntning av de nedlagda kostnaderna.

Departements-
chefen.

Då förslag år 1936 framlades om inrättande av fångvårdens ungdoms-
anstalt å Skenäs, ansåg man sig såsom i det föregående nämnts kunna, i fråga
om behovet av anstaltsplatser för manlig ungdom som dömts till ungdoms-
fängelse, utgå från ett platsbehov av mellan 100 och 150 platser. Med hänsyn
dels till ovissheten om den omfattning vari domstolarna skulle komma att
anse förutsättningarna för dom till ungdomsfängelse föreligga, dels ock till
möjligheten att den nya lagstiftningen först så småningom bleve tillämpad i
avsedd utsträckning, inriktades planläggningen av anstalten på att denna
skulle till en början inrättas för allenast 30 elever men sedermera kunna ut-
byggas till att rymma 150 elever.

Såsom ock framgår av den lämnade redogörelsen har lagen om ungdoms-
fängelse fått en användning som avsevärt överträffar vad man vid dess till-
komst ansåg sig böra räkna med. Redan under första kvartalet av år 1938
dömdes 19 män till ungdomsfängelse, och under tiden till och med den 3 de-
cember samma år har ungdomsfängelse ådömts 103 män, fränsett sådana till
detta straff dömda personer som av särskilda anledningar icke komma att
undergå detsamma.

Då anstalten å Skenäs i sin nuvarande omfattning samt mottagnings- och
övervakningsavdelningen i Nyköping rymma tillhopa endast 56 elever, ha
särskilda åtgärder måst vidtagas för att tillgodose behovet av anstaltsplatser.
Förutom å Skenäsanstalten och Nyköpingsavdelningen må sålunda för när-
varande jämlikt särskilda beslut av Kungl. Maj:t ungdomsfängelse, i vad det
gäller män, verkställas vid straffängelset i Uppsala, vid Hågakolonien å
egendomen Hall samt vid statens ungdomshem å Långanäs.

Fångvårdsstyrelsen har vid sin utredning funnit det erforderliga platsan-
talet för män som ådömts ungdomsfängelse för närvarande böra beräknas till
150. Såsom styrelsen framhållit torde Uppsalaavdelningen om möjligt böra
anlitas endast till förvar av sådana elever som ej lämpa sig för intagning å
öppen anstalt. Den måste liksom de vid Håga och Långanäs inrättade an-
stalterna betraktas som provisorisk. Då under våren 1939, efter det den i
följ beslutade andra logementsbyggnaden vid Skenäsanstalten färdigställts, å
sistnämnda anstalt samt vid Nyköpingsavdelningen komma att disponeras
sammanlagt 86 platser, skulle alltså, om anstalterna å Håga och Långanäs
nedläggas, krävas ytterligare 64 platser; av dessa torde dock ett mindre antal
kunna anordnas vid Uppsalaavdelningen. Anskaffandet av flera anstalts-
platser genom nybyggnad framstår följaktligen som en trängande nödvändig-
het.

Fångvårdsstyrelsens nu föreliggande förslag om inrättande av 34 nya vård-
platser genom Skenäsanstaltens utbyggande giver jag min anslutning. Här-
till föranledes jag ej minst därav att de nuvarande särskilda anordningarna
— även bortsett från dessas provisoriska karaktär — ur vårdnadssynpunkt
äro behäftade med vissa brister. Å Uppsalaavdelningen är det sålunda för-
enat med svårigheter att i önskvärd omfattning tillämpa den friare behand-
ling som är avsedd för dem som dömts till ungdomsfängelse. I detta sam-

manhang må ock erinras, att riksdagens år 1938 församlade revisorer i sin den 15 december 1938 avgivna berättelse berört frågan om det ökade platsbehovet för män som ådömts ungdomsfängelse. Revisorerna, vilka förklarar sig förutsätta att de nytillkomna avdelningarna utanför Skenäsanstalten endast bliva av provisorisk karaktär, ha såsom sin uppfattning uttalat att den nuvarande splittringen av klientelet på ett flertal anstalter, vilka icke äro inrättade för denna form av straffverkställighet, måste såväl försvåra uppfostringsverksamheten som ock medföra ökade kostnader.

Fångvårdsstyrelsens förslag till utbyggnad av anstalten omfattar förutom en ny logementsbyggnad och ett nytt bostadshus jämväl två verkstadsbyggnader, den ena avsedd till mekanisk verkstad och den andra till snickeriverkstad.

Då det gäller behandlingen av personer som ådömts ungdomsfängelse, lägges stor vikt vid att de erhålla en ändamålsenlig yrkesutbildning. Enligt stadgan angående vård och behandling av dem som ådömts ungdomsfängelse skola män, som dömts till sådant straff, erhålla undervisning och utbildning i hantverk, industriellt yrke eller jordbruk. För yrkesutbildningen vid Skenäsanstalten har man hittills fått nöja sig med vissa äldre lokaler, vilka provisoriskt iordningstälts för detta syfte. Efter anstaltens utvidgning torde det bliva ofrånkomligt att uppföra nya och mera ändamålsenliga verkstadsbyggnader.

Vad angår sättet för det nu föreslagna utbyggandet av anstalten med en logementsbyggnad, ett bostadshus och två verkstadsbyggnader, har jag ej funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens av byggnadsstyrelsen biträdda förslag. Det synes mig ändamålsenligt att, såsom därvid förordats, den nya logementsbyggnaden förläggas på något avstånd från de båda övriga, varigenom en önskvärd uppdelning av klientelet möjliggöres.

Givetvis är det icke blott av ekonomiska skäl utan även ur uppfostringsynpunkt lämpligt att inom anstalten tillgänglig arbetskraft i största möjliga utsträckning anlitas för byggnadsarbetet.

Av anstaltens skyndsamma utbyggande torde följa behov av bevakningspersonal under nästa budgetår utöver vad fångvårdsstyrelsen kunnat beräkna vid sina anslagsäskanden för avlöningsändamål. Den nödvändiga utökningen av personalen möjliggöres genom anlitande av de under fångvårdsstatens avlöningsanslag anvisade medlen till avlöningar till icke-ordinarie personal. Det må framhållas att, därest anstalten å Håga skulle kunna indragas till följd av Skenäsanstaltens utvidgning, hinder ej lärer möta att helt eller delvis överflytta den vid förstnämnda anstalt anställda personalen till Skenäs.

Med hänsyn till önskvärheten av att snarast få platsantalet å Skenäsanstalten ökat samt bättre möjligheter för de intagna till sysselsättning med mekaniska arbeten och snickeri torde anslag för nu ifrågavarande logementsbyggnad, bostadshus och verkstadsbyggnader böra äskas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Kungl. Maj:ts proposition nr 2.

På grund av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggande av fångvårdens ungdomsanstalt å Skennäs* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 485,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Wilhelm von Schwerin.

Ur protokollet:

Bilaga 12.

Kapitalinvesteringar.

Socialdepartementet.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:ts Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Forslund, anmäler härefter ett under socialdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvestering å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 och yttrar därvid följande.

Fonden för låneunderstöd.

[1.] 5. Lån till vissa enskilda anstalter för kirurgisk tuberkulos, *reservationsanslag*. Med bifall till ett av Kungl. Maj:t i 1938 års statsverksproposition under kapitalbudgeten (bilaga 4, punkt 12) framlagt förslag beslöt riksdagen att såsom kapitalinvestering i fonden för låneunderstöd till lån till vissa enskilda anstalter för kirurgisk tuberkulos för budgetåret 1938/39 anvisa ett reservationsanslag av 1,317,000 kronor. Detta anslag skulle användas för att sätta anstalternas huvudmän i stånd att inlösa vissa av dem tidigare upptagna byggnadslån. Av anslaget har ett belopp av 150,000 kronor avsetts för föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra, därvid förutsatts, att föreningen samtidigt skulle av egna medel inlösa ett hos folkpensioneringsfonden upptaget lån å 100,000 kronor.

I skrivelse den 7 juli 1938 har *direktionen för Kronprinsessan Victorias kustsanatorium i Barkåkra* gjort framställning om anslag för inlösen jämväl av sistnämnda lån. Till stöd därför har direktionen anfört följande.

I den utredning, som föregått ärendets behandling hos Kungl. Maj:t, hade angivits, att anstalten den 31 december 1936 å löpande bankräkningar ägde

ett tillgodohavande å 118,227 kronor samt att därav 100,000 kronor vore avsedda för inbetalning av ett år 1925 hos pensionsstyrelsen upptaget lån. Den 31 december 1935 hade detta tillgodohavande funnits kvar, men på grund av särskilda omständigheter hade möjlighet saknats att vid denna tidpunkt återbetala nämnda lån. Av bilagt utdrag av protokoll den 8 juli 1935 framginge också, att direktionen erhållit tillstånd att även i fortsättning- en disponera detta lån. Den 31 december 1934 hade å bank inestått tillsam- mans 152,248 kronor, och av detta belopp hade 100,000 kronor varit av- sedda för inbetalning av 1925 års lån. Under år 1935 hade emellertid di- rektionen blivit nödsakad att utföra flera med stora kostnader förenade arbeten, som motiverat fortsatt disposition av ifrågavarande lån. Bland an- nat hade direktionen i oktober samma år måst påbörja en nödvändig ut- vidgning av kustsanatoriets ångcentral. Denna utvidgning, som slutförts under år 1936, hade betingat en kostnad av 66,454 kronor. Under åren 1936 och 1937 hade direktionen gjort upprepade framställningar i syfte att av statsmedel återfå detta belopp, men framställningarna hade lämnats utan bifall.

Den 31 december 1937 hade kustsanatoriets å löpande bankräkningar in- nestående tillgodohavande uppgått till 73,069 kronor, varav emellertid 7,611 kronor utgjordes av donationsmedel och alltså icke finge fritt disponeras. Återstoden utgjorde, tillsammans med ett belopp av 16,030 kronor, som in- nehållits av statsbidraget för 4:e kvartalet 1937, kustsanatoriets driftkapi- tal. Detta driftkapital förbrukades under loppet av ett kvartal och förnya- des genom det statsbidrag, som erhöles kvartalsvis i efterskott.

Av vad sålunda anförts finner direktionen framgå, att kustsanatoriet icke kan av egna medel helt eller delvis återbetala ifrågavarande lån å 100,000 kronor. Då medel ej heller på annat sätt finnas tillgängliga, har direktio- nen anhållit, att Kungl. Maj:t måtte av 1939 års riksdag äska medel för reglering jämväl av detta lån jämte ränta därå för tiden från och med den 1 juli 1937.

Medicinalstyrelsen har den 21 oktober 1938 avgivit utlåtande i ärendet och därvid yttrat i huvudsak följande.

I styrelsens skrivelse den 17 juni 1937 med utredning och förslag angå- ende reglering av kustsanatoriernas byggnadslån hade angivits, att sanato- riet vid utgången av år 1935 å löpande bankräkningar ägde ett till- godohavande av 152,248 kronor, varav ett belopp av 100,000 kronor varit avsett för inbetalning av 1925 års lån hos pensionsstyrelsen, samt att vid ut- gången av år 1936 funnits banktillgodohavanden å sammanlagt 118,227 kronor. Därvid syntes emellertid en förväxling av sanatoriets in- och utgå- ende balanskonti för nämnda två år hava ägt rum.

Enligt vad i nu förevarande framställning angivits, innehade kustsana- toriet vid in gå n g e n av år 1935 ett banktillgodohavande av 152,248 kro- nor, varav 100,000 kronor hade varit avsedda för återbetalning av ett sanato- riets lån hos pensionsstyrelsen. Någon återbetalning av detta lån hade emel- lertid icke verkställts, utan hade direktionen, sedan pensionsstyrelsen erbjudit förlängning av lånet mot nedsatt ränta, antagit detta erbjudande. Sanatoriets banktillgodohavanden hade sedermera nedgått så, att de vid utgången av år 1935 hade upgått till 118,227 kronor, vid utgången av år 1936 till 77,767 kronor och vid utgången av år 1937 till 73,069 kronor. Härav syntes fram- gå, att sanatoriet för närvarande saknade medel att helt återbetala nämnda lån och att sanatoriet således icke vore i tillfälle att fullgöra det villkor, som

föreskrivits beträffande statens övertagande av sanatoriets övriga skuldbörda. Däremot syntes sanatoriet vara i stånd att gälda en del av lånet i fråga. Enligt i direktionens framställning meddelade uppgifter skulle av sanatoriets då förefintliga banktillgodohavanden 73,069 kronor ett belopp av 7,611 kronor utgöras av donationsmedel, som ej finge fritt disponeras. Om detta belopp avräknades, återstode banktillgodohavanden till belopp av 65,458 kronor. Direktionens uppfattning att detta belopp erfordrades såsom driftkapital för sanatoriet vore riktig endast under förutsättning att ej förslagsmedel kunde tillhandahållas genom förskott å sanatoriet tillkommande statsbidrag för löpande kvartal på sätt, som tillämpades för andra jämställda anstalter. Därest dylika förskott framdeles tillhandahölles sanatoriet, syntes hinder icke förefinnas för att ifrågavarande belopp eller eventuellt det lägre belopp, som Kungl. Maj:t kunde finna skäligt, toges i användning för avbetalning å sanatoriets nämnda lån å 100,000 kronor. För gäldande av återstående del av lånet syntes det — under förutsättning att sanatoriets lånefråga ansåges böra definitivt lösas i samband med de övriga kustsanatorierna och att ej annat tillvägagångssätt för frågans lösning befundes vara lämpligare — vara erforderligt, att ytterligare medel beviljades. Styrelsen tillstyrkte därför, att ytterligare lån beviljades föreningen till belopp — förslagsvis 40,000 kronor — som utöver sanatoriets disponibla, å bank inestående medel visade sig vara erforderligt för inlösen av ifrågavarande lån hos pensionsstyrelsen.

Sedan styrelsens utlåtande avgivits, har *direktionen* överlämnat redogörelse för sanatoriets ekonomiska ställning vid utgången av oktober 1938 och i samband därmed anhållit, att styrelsen måtte tillstyrka anslag för inlösen av hela det lån, varom här är fråga.

Av nämnda redogörelse inhämtas, att direktionen den 31 oktober 1938 kunde fritt disponera över följande medel:

Å uppsägningsräkning	kronor	20,220
Å checkräkning	»	7,110
Å sparkasseräkning	»	14,733
Å postgirokonto	»	3,088
Kontant	»	4,195

Summa kronor 49,346.

I anslutning härtill har direktionen anfört bland annat:

Nu angivna belopp jämte de vårdavgifter, cirka 14,000 kronor, som beräknades inflyta under november och december månader, utgjorde det enda disponibla kapitalet för sanatoriets drift intill mitten av januari 1939. Eftersom den genomsnittliga kostnaden för sjukhusets drift under ett kvartal år 1938 uppgått till cirka 117,000 kronor och då stora utgifter för brandförsäkring och ränta för byggnadslånen m. m. återstode, komme nämnda till direktionens förfogande stående belopp icke att förslå. Direktionen komme därför att göra framställning om att i början av december som förskott å statsbidraget för fjärde kvartalet 1938 erhålla ett belopp av 35,000 kronor. Dylika förskott, men till mindre belopp, hade begärts och erhållits såväl i juni som september månader 1938.

Direktionen ville särskilt framhålla, att föreningens räkenskaper inginge i sanatoriets och att andra medel än de nu angivna icke funnes tillgängliga. Den avsättning på 60,000 kronor för reglering av nämnda byggnadslån, som medicinalstyrelsen anmodat direktionen göra, kunde sålunda icke komma till stånd.

Med anledning härav har *medicinalstyrelsen* i skrivelse den 17 november 1938 anmält, att då behållningen i sanatoriets räkenskaper numera syntes hava nedgått till belopp, understigande vad styrelsen i sin skrivelse den 21 oktober 1938 beräknat, det av styrelsen tillstyrkta nya lånet till föreningen borde höjas till förslagsvis 60,000 kronor.

Sedermera har *sanatoriedirektionen* ingivit ännu en skrift, vari understrykes angelägenheten av att föreningen helt befrias från skyldighet att av egna medel inlösa förenämnda lån hos folkpensioneringsfonden.

Departements-
chefen.

Av det anförda framgår, att den utredning, som legat till grund för propositionen i ämnet föregående år, varit missvisande såtillvida, som föreningen Kronprinsessan Victorias kustsanatorium uppgivits äga större behållning vid 1936 års utgång än vad i verkligheten varit fallet. Den nu förebragta utredningen ådagalägger sålunda, att föreningen vid nämnda års utgång ägde banktillgodohavanden intill ett belopp av 77,767 kronor i stället för uppgivna 118,227 kronor. Av förstnämnda belopp utgjorde dessutom 7,611 kronor donationsmedel, som icke kunde av föreningen fritt disponeras.

Vid utgången av oktober 1938 har det disponibla beloppet nedgått ytterligare till i runt tal 50,000 kronor. Såvitt härav kan bedömas, föreligga alltså icke möjligheter för föreningen att, som i fjolårets proposition förutsetts, av egna medel inlösa hela det omnämnda lånet å 100,000 kronor.

Medicinalstyrelsen har nu ifrågasatt, att föreningen skulle åtminstone till viss del av egna medel inlösa berörda lån, förslagsvis till ett belopp av 40,000 kronor. Handlingarna i ärendet synas emellertid giva vid handen, att de medel, varöver föreningen numera fritt disponerar, i sin helhet erfordras för driftens upprätthållande. Direktionsens uppgifter härutinnan torde bestyrkas av det förhållandet, att direktionen, trots berörda medeltillgång, nödgats begära och även erhållit förskott å statsbidraget för de tre sista kvartalen i och för bestridande av sanatoriets löpande utgifter. Det synes mig under sådana omständigheter knappast vara rationellt att taga föreningens likvida medel i anspråk för inlösen av ifrågavarande lån, då därigenom behovet av förskottsmedel endast skulle ökas i motsvarande grad. Jag förordar därför, att föreningen beviljas ytterligare ett ränte- och amorteringsfritt statslån å 100,000 kronor för reglering av berörda lån hos folkpensioneringsfonden.

För statslånets erhållande torde böra gälla motsvarande villkor som för övriga statslån av hithörande slag. För lånet böra alltså ställas samma säkerheter som för det nuvarande eller ock andra, vilka statskontoret i egenskap av utbetalningsmyndighet kan finna betryggande. Tillika torde såsom villkor för lånet böra föreskrivas, att föreningen icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande upptaga nya lån för byggnads- eller liknande ändamål, ej heller nedlägga eller väsentligen förändra verksamheten vid vederbörande anstalt. Det synes härjämte önskvärt, att erforderliga åtgärder för lånets reglering vidtagas snarast möjligt och på sådant sätt, att regleringen är verkställd senast den 1 oktober 1939.

Vad slutligen angår räntan å lånet hos folkpensioneringsfonden, lärer denna böra gäldas av statsmedel i enahanda ordning och för samma tid, som av riksdagen godtagits beträffande kustsanatoriernas övriga, tidigare upptagna byggnadslån.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till vissa enskilda anstalter för kirurgisk tuberkulos* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

Vad föredragande departementschefen, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Anders Lundstedt.

Bilaga 13.

Kapitalinvesteringar.

Kommunikationsdepartementet.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Strindlund, anmäler härefter under kommunikationsdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvestering å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

Statens affärsverksfonder.

A. Postverket.

[1.] **5. Om- och tillbyggnad av posthuset i Hälsingborg, reservationsanslag.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 275, med förslag till beredskapsstat för budgetåret 1938/39 framställda förslag upptog riksdagen å beredskapsstat för nämnda budgetår till om- och tillbyggnad av posthuset i Hälsingborg ett anslag av 175,000 kronor.

Under hänvisning i övrigt till den i nämnda proposition lämnade redogörelsen torde här få erinras om följande:

Postkontorets lokaler i Hälsingborg äro inrymda uti en postverket tillhörig byggnad, som uppförts under åren 1902 och 1903. För att säkra tillgodoseendet framdeles av ett beräknat behov av ökade lokaler för postkontoret inköpte postverket efter medgivande av 1920 års riksdag för en köpeskilling av 100,000 kronor den intill posthuset gränsande tomten nr 15 i kvarteret Kärnan, norra.

Redan vid tiden för inköpet av denna tomt hade postkontoret tillgodogjort sig i huvudsak alla de möjligheter till utvidgningar, som förefunnos i post-

huset, varjämte posthustomten var tillfullo utnyttjad, så att någon tillbyggnad av posthuset inom det dåvarande tomtområdet icke var möjlig. Sedan nämnda tid har en stark ökning inom alla grenar av poströrelsen ägt rum, vilket medfört, att frågan om ett bebyggande av den inköpta tomten aktualiserats. Att frågan härom hittills kunnat anstå sammanhänger bland annat därmed, att i Hälsingborg inrättats flera postanstalter, vilka kunnat upptaga en del av posttrafiken, särskilt vad allmänhetens direkta betjänande beträffar.

Postkontorets lokaler äro emellertid nu i hög grad otillräckliga och otillfredsställande för sitt ändamål. En jämförelse med andra postkontor med en poströrelse, motsvarande den vid hälsingborgskontoret, giver också vid handen, att detta disponerar över en ovanligt liten golvareal.

Enligt upprättade ritningar skulle postkontoret genom den ifrågasatta om- och nybyggnaden komma att erhålla väl disponerade och tidsenliga lokaler, tillräckliga för avsevärd tid framåt. Kostnaderna för förslagets genomförande hava av byggnadsstyrelsen beräknats uppgå till 477,000 kronor, varav på nybyggnaden å tomten nr 15 belöpa 163,000 kronor och på om- och tillbyggnaden samt reparation av nuvarande posthuset 314,000 kronor. Beträffande finansieringen av företaget har förutsatts, att av postverkets förnyelsefondsmedel skulle tagas i anspråk tillhoppa 302,000 kronor, motsvarande dels det bokförda värdet, 65,000 kronor, av den å tomten nr 15 nu befintliga, för rivning avsedda byggnaden, dels ock hela kostnaden, 237,000 kronor, för ombyggnads- och reparationsarbetena inom det nuvarande posthuset. Såsom kapitalökningsmedel skulle alltså erfordras ett belopp av 175,000 kronor, motsvarande dels kostnaden för nybyggnaden å tomten nr 15 minskad med nyssnämnda belopp av 65,000 kronor eller alltså 98,000 kronor och dels kostnaden för tillbyggnaden till posthuset å gårdssidan, 77,000 kronor. Förslaget härutinnan står i överensstämmelse med vad i åtskilliga liknande fall tidigare tillämpats.

I skrivelse den 1 juli 1938 har *generalpoststyrelsen* anfört:

De av generalpoststyrelsen tidigare påtalade olägenheterna beträffande postkontorslokalerna i Hälsingborg hava efter hand blivit alltmera besvärande. Särskilt inom brevbärareexpeditionen är utrymmet numera utnyttjat till bristningsgränsen. Såsom tidigare framhållits är brevbärareexpeditionen förlagd till posthusets källarvåning, där dagsljuset endast sparsamt tränger in och tillfredsställande ventilation icke kan erhållas. Utöver trångboddheten föreligger här det förhållandet, att en talrik personal dagligen måste utföra sitt arbete i en för sitt ändamål otjänlig lokal, något som enligt styrelsens mening i och för sig snarast bör föranleda ändring.

Vidare är postkontorets kassaexpedition alldeles för trång. Golvytan i den för allmänheten avsedda avdelningen omfattar endast 38 m² eller endast obetydligt större golvyta, än som för dylikt ändamål i många fall disponeras vid postkontor utav lägsta klassen (postkontoret i Hälsingborg tillhör klass I A). Svårigheterna att på tillfredsställande sätt betjäna allmänheten hava också nu antagit en sådan karaktär, att generalpoststyrelsen anser beredande av ökat utrymme för expeditionen vara ofrånkomligt.

Även i vissa andra avseenden har trångboddheten gjort sig kännbar.

Efter under hand erhållna direktiv har generalpoststyrelsen till upphörande med utgången av september månad 1938 uppsagt kontrakten angående sådana uthyrda lägenheter inom posthuset i fråga, vilka skulle komma att beröras av den planerade om- och tillbyggnaden. Årshyran för nämnda lägenheter utgör icke mindre än 10,535 kronor, med vilket belopp avkastning-

en av nu ifrågavarande fastighet för tiden från och med den 1 instundande oktober sålunda kommer att tills vidare årligen minskas. Då det knappast kan vara rationellt, att sagda lokaler stå outhyrda under längre tid, än som är oundgängligen nödvändigt, lärer även nu anförda förhållande få anses i sin mån utgöra ett skäl för igångsättande snarast ske kan av de föreslagna om- och tillbyggnadsarbetena.

Under åberopande av det anförda hemställer generalpoststyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte förordna, att den beslutade om- och tillbyggnaden av posthuset i Hälsingborg skall snarast möjligt igångsättas.

Av den i ärendet förebragta utredningen torde framgå att förhållandena vid postkontoret i Hälsingborg numera äro sådana, att ett uppskjutande av om- och tillbyggnadsarbetena icke lämpligen längre bör äga rum. Då det torde vara angeläget, att arbetena snarast kunna igångsättas, synes det belopp, 175,000 kronor, som erfordras för byggnadsföretaget utöver avsett belopp ur förnyelsefonden, böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår.

*Departements-
chefen.*

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av posthuset i Hälsingborg* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 175,000.

B. Telegrafverket.

[2.] 17. **Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende, reservationsanslag.** I samband med anmälan av anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår till fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende har jag förordnat, att ett belopp av 9,200,000 kronor måtte för ifrågavarande ändamål anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Under hänvisning i övrigt till vad jag i nämnda sammanhang anfört torde jag här få erinra om att beloppet motsvarar dels kostnaderna, 6,800,000 kronor, för en icke förutsedd ökning under år 1938 av antalet nya telefonapparater, dels ock det belopp av 2,400,000 kronor, varmed det av telegrafstyrelsen äskade anslagsbeloppet för nu ifrågavarande ändamål nedsattes för innevarande budgetår och som visat sig erforderligt för bestridande av de med den förutsedda ökningen av antalet telefonapparater förenade kostnaderna.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortsatt utveckling av statens telefon- och telegrafväsende* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 9,200,000.

C. Statens järnvägar.

Nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar.

[3.] 2. Förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm, *reservationsanslag*. Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition nr 275 framställda förslag (bilaga 11, punkten 16) har 1938 års riksdag till förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm å beredskapsstat för budgetåret 1938/39 upptagit ett anslag av 1,000,000 kronor.

I skrivelse den 5 oktober 1938 har järnvägsstyrelsen hemställt, att till styrelsens förfogande måtte av förenämnda anslag å beredskapsstaten ställas ett belopp av 500,000 kronor.

Innan jag ingår på styrelsens framställning, torde jag få erinra om följande:

Med bifall till Kungl. Maj:ts i 1937 års statsverksproposition (utgifter för kapitalökning, bil. 5, punkt 24) framställda förslag anvisade riksdagen till förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 1,300,000 kronor, att utgå av andra statsinkomster än lånemedel. Såsom närmare framgår av nämnda statsverksproposition föranleddes angivna förslag av att arbetslöshet i och med inlandsbanans slutförande hotade ett betydande antal arbetare, av vilka många under ett flertal år arbetat vid statens järnvägsbyggnader, samt tillika av önskvärdheten, att den erfarenhet och skicklighet, som ifrågavarande arbetare under årens lopp förvärvat, skulle kunna bevaras åt statens järnvägar för att nyttiggöras vid andra arbeten av motsvarande slag. Till det föreslagna nya arbetsföretaget förutsattes komma att överflyttas endast den vid inlandsbaneanläggningen fast knutna specialiserade järnvägsbyggarkåren, vilken torde haft skäl räkna med fortvarig anställning och i sinom tid pension, men däremot icke mera tillfälligt anställda personer.

I sin skrivelse har *järnvägsstyrelsen* till en början meddelat, att den av 1937 års riksdag beslutade elektrifieringen av banorna Ånge—Bräcke—Långsele, Bräcke—Östersund och Göteborg—Uddevalla nu fortskridit så långt, att banorna i fråga kunde väntas färdigställda för elektrisk tågdrift före utgången av innevarande budgetår. Av de till nämnda elektrifieringsföretag hörande arbetena återstode, meddelar styrelsen vidare, för det dåvarande endast montagearbetet ävensom vissa var för sig relativt obetydliga arbeten såsom utsprängning av större normalsektion i två tunnlar mellan Ragunda och Bispgården, vissa smärre kompletteringsarbeten på Bohusbanan, rasering av telefonlinjen samt röjningsarbeten. Arbetet med sänkning av spåret i tunnlar på Bohusbanan samt alla stolpsättnings- och kabelarbeten väntades däremot i stort sett slutförda redan inom den närmaste tiden. Styrelsen anför härefter:

Vid sistnämnda arbeten äro för närvarande företrädesvis sysselsatta från statens järnvägsbyggnader överflyttade äldre byggnadsarbetare med jämförelsevis lång anställningstid. Att i fortsättningen bereda sysselsättning åt dem vid det nu återstående montagearbetet låter sig icke göra, då detta ar-

bete lämpar sig endast för yngre arbetare med viss specialutbildning. Övriga återstående arbeten äro som nämnts av relativt ringa omfattning och kunna alltså väntas möjliggöra fortsatt anställning endast en relativt kort tid ytterligare av ett fåtal bland förenämnda äldre arbetare. Verkställd utredning har givit vid handen, att efter november månads utgång möjligheter helt saknas att bereda dem sysselsättning vid de nu pågående elektrifieringsföretagen.

För såvitt intet annat lämpligt arbete kan anvisas, ser sig järnvägsstyrelsen alltså nödsakad att inom en relativt kort tid skrida till uppsägning av ifrågavarande arbetare och har härom underrättat vederbörande. I anledning härav hava representanter för de av frågan berörda under hand hos styrelsen hemställt, att statens järnvägar om möjligt måtte finna någon utväg att förebygga en sådan åtgärd. Det har härvid bl. a. framhållits, att flertalet av dem, som skulle drabbas av en uppsägning, hava en relativt hög levnadsålder och dessutom en mångårig tjänst vid statens järnvägar, samt att vid sådant förhållande skälen för beredande av annat arbete inom statens järnvägar vore i stort sett likartade och lika vägande som de skäl, vilka föranledde statsmakterna att efter tillstyrkan av järnvägsstyrelsen år 1937 besluta om igångsättande av förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm.

I anslutning härtill framhåller järnvägsstyrelsen, att flertalet av de arbetare, som nu hotas av arbetslöshet, liksom de till dubbelspårsanläggningen Järna—Katrineholm redan överflyttade, tidigare varit anställda vid inlandsbanebygget. Att de år 1936 kunde för de närmaste åren erhålla sysselsättning vid pågående banelektrifiering synes järnvägsstyrelsen under sådana förhållanden i och för sig icke utgöra anledning att behandla dem mindre hänsynsfullt än de arbetare, åt vilka på förut nämnt sätt beretts fortsatt anställning och utkomst vid statens järnvägar. Styrelsen anser, att det nu liksom år 1937 framstår såsom önskvärt, att den erfarenhet och skicklighet, som ifrågavarande arbetare under årens lopp förvärvat, må kunna bevaras åt statens järnvägar för att nyttiggöras vid andra arbeten av ungefär likartat slag. Järnvägsstyrelsen finner det därför skäligt och rättvist samt för statens järnvägars del fördelaktigt, att även de arbetare, varom nu är fråga, på lämpligt sätt beredes annat arbete inom företaget.

Styrelsen meddelar härefter, att styrelsen emellertid saknade möjlighet att inom ramen av hittills beslutade arbeten och därför anvisade medel ordna denna angelägenhet. På grund härav ansågo sig styrelsen böra underställa Kungl. Maj:ts prövning frågan, huruvida icke förutsättningar kunde anses vara för handen att genom igångsättande av arbeten, vartill medel anvisats å den för innevarande budgetår fastställda beredskapsstaten, bereda någon utväg. Styrelsen anför härefter:

För att de å nämnda beredskapsstat upptagna anslagen skola kunna ställas till vederbörande myndigheters förfogande skall enligt i proposition nr 275 till 1938 års riksdag gjorda uttalanden vara ådagalagt, att en väsentlig försämring av konjunkturläget inom landet eller inom vissa näringsområden inträtt.

Att en avgjord sådan försämring inträtt torde vara obestriddigt. Så mycket är vidare visst, att de arbetare vid elektrifieringsföretagen, vilka nu stå

inför ett entledigande, endast i undantagsfall torde kunna erhålla arbete hos annan än statens järnvägar. Starka skäl synas alltså tala för att statens järnvägar böra bereda dem fortsatt arbete, vilket efter den av 1938 års riksdag godkända beredskapsstaten och för att möjliggöra de omedelbara åtgärder, som äro påkallade, lämpligen synes kunna och böra ske på det sättet, att Kungl. Maj:t av något å nämnda stat anvisat förskottsanslag ställer erforderligt belopp till järnvägsstyrelsens förfogande.

Antalet ban- och byggnadsarbetare, som icke kan erhålla fortsatt sysselsättning vid nu pågående elektrifieringsföretag, utgör enligt järnvägsstyrelsen 253. Av dessa arbetare hava, meddelar styrelsen,

- 47 en anställningstid vid statens järnvägar om högst 5 år,
- 48 en anställningstid vid statens järnvägar om 5—10 år,
- 26 en anställningstid vid statens järnvägar om 10—15 år,
- 54 en anställningstid vid statens järnvägar om 15—20 år och
- 78 en anställningstid vid statens järnvägar om över 20 år.

Vid tillämpning av de år 1937 följda principerna i fråga om överflyttning till dubbelspårsanläggningen Järna—Katrineholm av arbetare, som hittills varit sysselsatta vid Inlandsbanan, skulle, framhåller styrelsen, av förenämnda arbetare ett 150-tal ifrågakomma till erhållande av annat arbete vid statens järnvägar.

För beredande av sysselsättning åt dessa arbetare fram till den 1 juli 1939, då styrelsen beräknar kunna inplacera dem vid arbetsföretag, vartill medel väntas anvisade å riksstaten i vanlig ordning, kräves ett belopp av i runt tal 500,000 kronor.

Beträffande den sysselsättning, som skulle kunna ifrågakomma för nu berörda arbetare, anför styrelsen:

Som lämpliga arbetsobjekt framstå i nu förevarande sammanhang i första hand de under punkt 16 i Kungl. Maj:ts proposition nr 275:1938 föreslagna förberedande arbetena för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm och i andra hand de under punkt 26 i samma proposition föreslagna förberedande arbetena för elektrifiering av banan Långsele—Boden. Den angivna ordningsföljden betingas bland annat av den omständigheten, att på grund av ogynnsamma klimatiska förhållanden sistnämnda arbete icke gärna kan påbörjas under senare delen av hösten. Såsom järnvägsstyrelsen anför i sin skrivelse den 2 mars 1938 med förslag till arbeten, vilka lämpa sig att utföras, därest med hänsyn till läget på arbetsmarknaden så skulle befinnas angeläget, är det däremot icke blott möjligt utan även synnerligen önskvärt att å dubbelspåret Järna—Katrineholm bedriva arbetet i hastigare takt än som svarar mot de å riksstaterna för ändamålet hittills anvisade anslagen. På grund härav och med hänsyn jämväl tagen till att de år 1936 av arbetslöshet hotade banarbetarna med relativt lång tjänstetid erhållit arbete och utkomst vid nämnda dubbelspårsanläggning, synes det styrelsen lämpligast, att de arbetare, varom nu är fråga, överflyttas till detta företag.

Sedermera har järnvägsstyrelsen i en i ärendet uppgjord promemoria meddelat, att kostnaderna för ifrågavarande dubbelspårsbyggnad till och med oktober månad 1938 uppgått till i runt tal 1,300,000 kronor. Det för ändamålet återstående beloppet, 1,000,000 kronor, skulle ungefär täcka intill den

1 juli 1939 uppkommande kostnader för arbetets fortsatta bedrivande under förutsättning, dels att detta bedreves med oförändrad arbetsstyrka, eller omkring 280 man, dels ock att markförvärvskostnader bleve likviderade i av järnvägsstyrelsen förutsatt omfattning. Därest ytterligare omkring 150 man bleve sysselsatta vid dubbelspårsarbetena, skulle tillgängliga medel — utom den del därav, som ansetts böra reserveras för markförvärv — räcka till omkring mitten av april månad 1939. Under förutsättning att markförvärvskostnaderna icke behövde i sin helhet likvideras under nu löpande budgetår, kunde arbetena med den ifrågasatta större arbetsstyrkan hållas i gång ytterligare någon tid, eller sannolikt till omkring 1 maj 1939.

Med anledning av järnvägsstyrelsens nu ifrågavarande framställning har Kungl. Maj:t den 3 november 1938 funnit gott förklara, att hinder icke mötte för styrelsen att med anlitande av för ändamålet redan tillgängliga medel bereda fortsatt anställning åt omförmälda byggnadsarbetare vid arbetena för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm.

De medel, som hittills anvisats för dubbelspårsbyggnaden mellan Järna och Katrineholm, äro beräknade för sysselsättning intill utgången av innevarande budgetår av en arbetsstyrka av omkring 280 man. Av skäl, som i det föregående angivits, har det emellertid ansetts motiverat, att vid arbetena finge sysselsättas ytterligare omkring 150 man, som blivit utan sysselsättning på grund av att de nu pågående elektrifieringsarbetena närma sig sin avslutning. Arbetsstyrkan vid berörda anläggning är sålunda för närvarande cirka 430 man. Därest icke ytterligare medel under budgetåret ställas till förfogande, måste därför ifrågavarande arbeten upphöra omkring mitten av april eller senast omkring den 1 maj 1939 beroende på i vad mån tillgängliga medel under tiden måste tagas i anspråk för markförvärv. Givet är att staten icke iklätt sig eller kan ikläda sig någon sysselsättningsgaranti för ifrågavarande arbetsstyrka. Till stöd för den ifrågasatta medelsanvisningen kan emellertid åberopas icke blott, att de arbetare, varom här är fråga, samtliga varit sysselsatta i arbeten för statens järnvägar under relativt lång tid — åtskilliga av dem i över 20 års tid — och att de vid entledigande från nu pågående arbeten knappast kunna påräkna annan sysselsättning. På grund av den erfarenhet och skicklighet beträffande, bland annat, spårarbeten och elektrifieringsarbeten, som nu ifrågavarande arbetarstam besitter, torde det emellertid även ur statens synpunkt få anses fördelaktigt, att arbetsstyrkan icke skingras utan vid ingången av nästa budgetår finnes tillgänglig för de fortsatta arbeten av nu angivet slag, beträffande vilka jag tidigare i dag förordat, att medel måtte anvisas för budgetåret 1939/40. Under utgifter å kapitalbudgeten har jag nämligen hemställt, att för elektrifiering av banan Långsele—Boden måtte i avvaktan på blivande proposition i ämnet beräknas ett anslag å 8,000,000 kronor och att för fortsatt anläggning av dubbelspår måtte anvisas ett anslag av 2,500,000 kronor. Såsom jag i samband med anmälan av sistnäm-

*Departements-
chefen.*

da anslagsärende anförde, kan beräknas, att elektrifieringsarbetena å banan Långsele—Boden på grund av klimatförhållandena kunna bedrivas i huvudsak endast under den varmare årstiden. För att icke varje år vid vinterns inträde behöva entlediga större delen av den med dessa arbeten sysselsatta arbetsstyrkan skulle därför på hösten denna, i den mån den eljest icke kunde sysselsättas, överflyttas till de pågående dubbelspårsarbetena. Genom en dylik arbetsfördelning kan en kontinuerlig sysselsättning för relativt lång tid beräknas för de nu berörda arbetarna.

På grund av nu anförda omständigheter och då ett bedrivande av dubbelspårsarbetena i en något hastigare takt än vad som hittills avsetts torde vara önskvärt, anser jag mig böra förorda, att å tilläggsstat till innevarande budgetårs riksstat anvisas det belopp, som erfordras för att bereda den nu med dubbelspårsbyggnad sysselsatta arbetsstyrkan arbete intill innevarande budgetårs slut. Järnvägsstyrelsens beräkning rörande den ökade kostnaden härför, 500,000 kronor, har icke givit mig anledning till erinran.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förberedande arbeten för dubbelspårsanläggning mellan Järna och Katrineholm* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500,000.

[4.] **8. Försvarsberedskap vid statens järnvägar, reservationsanslag.** Under hänvisning till vad jag tidigare i dag anfört i samband med anmälan om anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår till försvarsberedskap vid statens järnvägar får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsberedskap vid statens järnvägar* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 1,700,000.

Rullande materiel.

[5.] **12 a. Godsvagnar, reservationsanslag.** Med bifall till Kungl. Maj:ts i proposition, nr 275, framlagda förslag (bil. 11, punkten 30) upptog 1938 års riksdag å beredskapsstat för innevarande budgetår ett anslag av 5,000,000 kronor för anskaffning av godsvagnar.

I skrivelse den 28 oktober 1938 har *järnvägsstyrelsen* hemställt, att av förenämnda förskottsanslag måtte ställas till styrelsens förfogande ett belopp av 3,800,000 kronor, att användas för nyss angivna ändamål.

Järnvägsstyrelsen erinrar till en början om att styrelsen i sin framställning den 2 mars 1938 med förslag rörande arbeten, vilka lämpligen kunde upptagas å beredskapsstat för budgetåret 1938/39, beträffande anskaffning av godsvagnar anförde bland annat:

Tillgången på godsvagnar har icke på åtskilliga år kunnat betecknas såsom fullt tillräcklig utan har fastmer efter hand blivit alltmera åtstramad. För att åtminstone hjälpligt kunna tillgodose den senaste tidens efterfrågan på sådana har det t. o. m. blivit nödvändigt att — givetvis efter en genomgående och relativt kostsam översyn — i allmän trafik återinsätta omkring 500 vagnar, som tidigare med hänsyn till deras ej fullgoda konstruktion och i övrigt mindervärdiga skick tagits ut från den allmänna trafiktjänsten för att, efter några års användning vid statens järnvägars egna transporter såsom kol- och grusvagnar m. m., efter nedslitning utgallras.

Vidare har järnvägsstyrelsen sedan länge arbetat för en ökad användning av statens järnvägars godsvagnar för transporter i samtrafik med enskilda järnvägar, varigenom påtagliga fördelar skulle stå att vinna för hela landets järnvägsväsen. Med vissa enskilda järnvägar hava separatavtal träffats, varigenom statens järnvägar för dessa banor förbundit sig sörja för all godsvagnhållning i samtrafik.

Av betydelse i detta sammanhang äro jämväl statsförvärven av enskilda järnvägar. Det synes sålunda vara välbetänkt att i nu förevarande sammanhang, d. v. s. i och för utjämning av arbetstillgången, medtaga en post på 500 godsvagnar, varav ungefär två tredjedelar öppna och återstoden slutna. Med nuvarande priser kommer anskaffningskostnaden för desamma att belöpa sig på omkring 5,000,000 kronor. Ifrågavarande vagnbeställning kan ske praktiskt taget omedelbart efter det medel blivit anvisade, och leverans påräknas inom ett år.

Järnvägsstyrelsen meddelar härefter, att två företag, vilka tillverkade huvudsakligen godsvagnar, anmält, att de, sedan inneliggande beställningar fullgjorts, skulle bliva nödsakade att inskränka driften. Sålunda hade aktiebolaget svenska järnvägsverkstäderna i Falun anmält, att bolaget redan nu sett sig nödsakat att permittera ett 50-tal man och att på nyåret, sedan inneliggande beställningar slutlevererats, ytterligare omkring 140 man måste permitteras eller avskedas, såvida icke beställningar snarast kunde tilldelas företaget. Aktiebolaget Landsverk i Landskrona hade vidare anmält, att bolaget under första kvartalet av år 1939 hade att räkna med en mycket hastig nedgång i arbetstillgången och därför nödgades minska arbetsstyrkan inom samtliga av vagnfabrikation berörda avdelningar, om ej en mera betydande beställning av godsvagnar komme till stånd inom en icke alltför avlägsen framtid.

Järnvägsstyrelsen upplyser i anslutning härtill, att styrelsen haft tillfälle kontrollera, att de av förenämnda företag lämnade uppgifterna vore riktiga.

Styrelsen framhåller, att styrelsen övervägt att i sina ordinarie anslagsäskanden föreslå anvisande av medel för nu ifrågavarande ändamål, samt anför härom vidare:

Att så icke skedde för ett år sedan berodde på att styrelsen ville se tiden an och iakttaga all den återhållsamhet, som kunde anses förenlig med ofrånkomliga praktiska hänsyn. Att något belopp för ändamålet ej heller upptagits i styrelsens framställning angående anslag att äskas av 1939 års riksdag, beror på att den arbetsbrist, som för närvarande hotar ifrågavarande verkstäder, torde kräva vidtagandet av förebyggande åtgärder i form av nya beställningar tidigare än som skulle vara möjligt, därest anslag anvisades

först å riksstaten för budgetåret 1939/40. För statens järnvägars del spelar det däremot ingen nämnvärd roll, om erforderliga medel ställas till förfogande på det ena eller andra sättet. Även det å beredskapsstaten för ändamålet upptagna förskottsanslaget skall nämligen kapitaliseras utan avskrivning, i den mån det tages i anspråk.

Styrelsen meddelar härefter, att styrelsen med stöd av Kungl. Maj:ts brev den 8 juli 1938 angående vissa förberedande åtgärder beträffande i beredskapsstaten för budgetåret 1938/39 avsedda arbeten vid statens järnvägar anmodat aktiebolaget svenska järnvägsverkstäderna och aktiebolaget Landsverk att inkomma med uppgift jämte pris på det antal godsvagnar, som — efter tagen hänsyn till övriga påräkningsbara arbetsuppgifter av sådan karaktär, att de lämpade sig för beredande av arbete åt berörda arbetargrupper — skulle behöva tillverkas vid företagen för att bereda en någorlunda jämn sysselsättning under år 1939 för den arbetsstyrka, vilken normalt vore avdelad för godsvagnfabrikation. Som svar å denna anmodan hade anbud inlämnats från aktiebolaget svenska järnvägsverkstäderna å 150 slutna och 150 öppna godsvagnar samt från aktiebolaget Landsverk å 100 slutna godsvagnar, eller sammanlagt 400 godsvagnar. Enligt järnvägsstyrelsens mening syntes detta antal vara väl avvägt för beredande av normal arbetstillgång vid de båda företagen.

Kostnaden för dessa 400 godsvagnar skulle, anför järnvägsstyrelsen vidare, enligt de lämnade anbuden uppgå till i runt tal 3,800,000 kronor. Av detta belopp utginge leveranssummorna till de två ifrågavarande verkstäderna med respektive 1,590,000 kronor och 720,000 kronor, eller med tillsammans i runt tal 2,300,000 kronor. Återstoden, ungefär 1,500,000 kronor, erfordrades för likvidering av de effekter — bromsutrustning, axlar och lageranordningar m. m. — som på sedvanligt sätt vore avsedda att tillhandahållas av statens järnvägar. Järnvägsstyrelsen hade efter omprövning funnit de offererade priserna, vilka understege motsvarande pris vid närmast föregående upphandlingar med omkring 6 procent, fullt skäliga och godtagbara.

Under återopande av vad styrelsen sålunda anfört hemställer styrelsen, att för anskaffning av godsvagnar måtte ställas till styrelsens förfogande ett belopp av 3,800,000 kronor av det å beredskapsstaten för budgetåret 1938/39 upptagna anslaget å 5,000,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Av den lämnade redogörelsen framgår att statens järnvägar äro i behov av ytterligare godsvagnar för att den under de senare åren stegrade godstrafiken utan alltför stora svårigheter skall kunna avvecklas. Den av järnvägsstyrelsen tidigare företagna åtgärden att efter en genomgående och relativt dyrbar översyn i allmän trafik återinsätta omkring 500 tidigare utrangerade vagnar torde endast temporärt kunna tillgodose det föreliggande vagnbehovet. Behovet av ytterligare godsvagnar sammanhänger även därmed, att statens järnvägars godsvagnar kommit till ökad användning vid samtrafik med enskilda järnvägar. Den av järnvägsstyrelsen nu föreslagna

anskaffningen för statens järnvägar omfattar 400 godsvagnar — 250 slutna och 150 öppna — och skulle draga en kostnad av 3.8 miljoner kronor.

Enligt vad järnvägsstyrelsen meddelat hava aktiebolaget svenska järnvägsverkstäderna i Falun och aktiebolaget Landsverk i Landskrona till styrelsen anmält, att bolagen skulle nödgas att i början av år 1939 inskränka driften och genom permittering eller avskedande minska arbetsstyrkan inom avdelningarna för godsvagnfabrikation, om icke nya beställningar av godsvagnar inkomme inom en snar framtid. De av bolagen lämnade uppgifterna hava av järnvägsstyrelsen kontrollerats och befunnits riktiga. På anmodan av järnvägsstyrelsen hava nämnda företag meddelat, att om de inom kort erhöle beställning, aktiebolaget svenska järnvägsverkstäderna på 300 godsvagnar och aktiebolaget Landsverk på 100 godsvagnar, en någorlunda jämn sysselsättning under år 1939 skulle kunna beredas de arbetsstyrkor, vilka vid företagen normalt vore avdelade för godsvagnfabrikation.

Genom den ifrågasatta godsvagntillverkningen för statens järnvägars räkning skulle sålunda icke endast statens järnvägars föreliggande behov av nya godsvagnar bliva tillgodosett utan även en hotande arbetslöshet inom godsvagnfabrikationen vid nämnda två företag kunna avvärijas. Med hänsyn till angivna förhållanden finner jag mig böra tillstyrka nu förevarande framställning. Då det torde få anses angeläget, att medel för ifrågasvarande ändamål bliva disponibla redan i början av år 1939, synes beloppet böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Jag får sålunda hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Godsvagnar* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 3,800,000.

D. Statens vattenfallsverk.

Kraftverken.

[6.] **2. Trollhätte kraftverk: Ny kraftstation i Trollhättan, reservationsanslag.** Under hänvisning till vad jag tidigare i dag anfört i samband med anmälan av anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår till ny kraftstation i Trollhättan får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ny kraftstation i Trollhättan* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag*
av kronor 500,000.

[7.] **2 a. Motala kraftverk: Utvidgning av Nykvarns kraftstation, reservationsanslag.** Till vissa ombyggnads- och utvidgningsarbeten vid Nykvarns kraftstation i Motala ström anvisades för budgetåret 1935/36 ett reservationsanslag av 150,000 kronor. Med hänsyn till, bland annat, att det efter arbetenas påbörjande visat sig, att kraftstationen, som enligt ett av

1930 års riksdag godkänt avtal för kronans räkning förvärvat från Linköpings elektriska kraft- och belysningsaktiebolag, befann sig i ett sådant skick, att en avsedd installation av ett fjärde maskinaggregat icke lämpligen borde företagas utan att vissa ytterligare arbeten först utfördes, anvisades för ändamålet för budgetåret 1937/38 ytterligare 230,000 kronor. Arbetena vid Nykvarns kraftstation, till vilka sålunda sammanlagt anvisats 380,000 kronor förutom 80,000 kronor av statens vattenfallsverks förnyelsefond, äro numera slutförda.

I skrivelse den 20 augusti 1938 har *vattenfallsstyrelsen* meddelat, att de beräknade kostnaderna för arbetena överskridits med 145,000 kronor. Här- om har styrelsen anfört:

Av ökningen bero 65,000 kronor på att såväl material- och arbetspriser som allmänna omkostnader blivit högre än beräknats till följd av arbetets utförande under den dyraste tiden. Resten, d. v. s. 80,000 kronor, härrör av att grundförhållandena visade sig vara sämre än man haft anledning vänta. De tillgängliga ritningarna över kraftstationen, vilken byggdes år 1904 av Linköpings elektriska kraft- och belysningsaktiebolag och övertogs av vattenfallsstyrelsen den 1 januari 1931, visade sig vara ofullständiga och delvis felaktiga. Bottenplattan i avloppet befanns icke ha de dimensioner, som ritningarna angåvo, varför grundläggning för sugrörens förlängningar ej kunde ske på densamma. Plattan vilade på ett lager av sten, vilket även sträckte sig in under själva kraftstationen. Detta gjorde, att det beredde avsevärda svårigheter att för arbetenas utförande få den erforderliga fångdammen tät, och det inträffade ett par genombrott. Då grunden under nämnda stenlager delvis bestod av flytsand, måste vissa oförutsedda grundförstärkningar utföras. Ovan angivna förhållanden medförde också, att schaktnings- och betongmassorna för sugrörsförlängningarna blevo större än som beräknats.

Styrelsen har härefter anfört, att den gamla maskinstationsbyggnaden i samband med ombyggnaden reparerats såväl invändigt som utvändigt, var- jämte extra förstärkningsåtgärder utförts å strömbotten nedströms om den automatiska sektorluckan i dammen. Kostnaderna för dessa arbeten, som sammanlagt uppgå till 59,000 kronor, avser styrelsen att påföra driftkostnaderna såsom tillhörande normala underhållsarbeten. Styrelsen meddelar dessutom sin avsikt att på driftkostnadernas konto föra vissa mindre belopp, vilka eventuellt kunna komma att utbetalas till leverantörerna såsom premier för högre verkningsgrad än som garanterats.

I fråga om sättet för bestridande av de kostnader å 145,000 kronor, var- med de anvisade anslagen för de tidigare nämnda förbättringsarbetena överskridits, anser styrelsen, att 80,000 kronor böra utgå av förnyelsefondsmedel, enär de ökade kostnaderna till ett dylikt belopp berott på ett mindre ändamålsenligt utförande av den äldre anläggningen. Det återstående beloppet, 65,000 kronor, anser styrelsen däremot böra utgå såsom tilläggsanslag å innevarande budgetårs riksstat.

Riksräkenskapsverket har i yttrande den 17 september 1938 anfört, att ämbetsverket icke funne hinder möta, att — i avvaktan på slutförande av den inom ämbetsverket pågående utredningen angående användningen och

placeringen av affärsverkens förnyelsefonder — vattenfallsstyrelsens förslag rörande täckningen av kostnaderna för ombyggnaderna samt vissa reparations- och underhållsarbeten m. m. vid Nykvarns kraftstation godtoges.

Av den lämnade redogörelsen framgår att de för nu ifrågavarande ombyggnads- och förbättringsarbeten vid Nykvarns kraftstation anvisade anslagen överskridits med tillhoppa 145,000 kronor. Anslagens överskridande har framkallats av omständigheter, som vid arbetenas kostnadsberäkning knappast kunnat förutses. För gäldandet av merkostnaderna för arbetena erfordras alltså, att medel ställas till vattenfallsstyrelsens disposition. Av skäl, som styrelsen anfört, har jag i likhet med riksräkenskapsverket icke något att erinra mot att 80,000 kronor av merkostnaderna täckas med medel ur statens vattenfallsverks förnyelsefond. Återstående belopp, 65,000 kronor, torde böra anvisas å tilläggsstat för innevarande budgetår.

Vad vattenfallsstyrelsen anfört rörande vissa till en kostnad av 59,000 kronor uppgående underhållsarbeten m. m. har icke givit mig anledning till särskilt uttalande.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utvidgning av Nykvarns kraftstation* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 65,000.

[8.] 5. **Norrländska kraftverken: Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven, reservationsanslag.** I samband med anmälan av anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår till kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven har jag förordat, att i enlighet med av vattenfallsstyrelsen därom framställt förslag å tilläggsstat till innevarande budgetårs riksstat anvisas ett anslag av 2,000,000 kronor till nämnda kraftstationsbygge. Det ökade anslagsbehovet för innevarande budgetår sammanhänger med dels ökade kostnader till följd av såväl prisstegringar å material som höjda arbetslöner, dels ock en önskan att bedriva arbetena i en något hastigare takt än från början förutsatts.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kraftstation vid Stadsforsen i Indalsälven* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 2,000,000.

Luffarfsfonden.

[9.] 3 a. **Byggande och förbättring av flygplatser, reservationsanslag.** I samband med anmälan av anslag å kapitalbudgeten för nästa budgetår till byggande och förbättring av flygplatser har jag förordat, att ett belopp av 500,000 kronor anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Under hänvisning i övrigt till vad jag i nämnda sammanhang anfört torde

jag här få erinra om att med nu ifrågavarande anslag avses att i första hand möjliggöra ett igångsättande snarast möjligt av arbetena å det beslutade nya flygfältet vid Visby.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnad och förbättring av flygplatser* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 500,000.

[10.] **4. Inlösen av aktier i aktiebolaget Aerotransport, reservationsanslag.** I aktiebolaget Aerotransport är staten innehavare av aktiemajoriteten. I enlighet med det i propositionen den 8 mars 1935, nr 162, angående understöd av svensk luftfart m. m. framlagda förslaget, vilket bifölls av riksdagen (skrivelse nr 213), hava för staten tecknats A-aktier till ett sammanlagt belopp av 2,500,000 kronor, medan aktiekapitalet i övrigt uppgår till 584,000 kronor, fördelat å 5,840 B-aktier. Enligt § 6 bolagsordningen, vilken finnes fogad såsom bilaga vid nämnda proposition, äger staten företrädesrätt att, då aktie gått till försäljning, inlösa densamma inom två månader efter det aktien hembjudits för inlösen. Lösenbeloppet skall bestämmas i viss ordning men kan, då staten inlöser aktie, icke bestämmas högre än aktiernas nominella belopp, 100 kronor. I syfte att bereda medel för sådan inlösen bemyndigade riksdagen i nyssnämnda skrivelse fullmäktige i riksgäldskontoret att i fall av behov tillhandahålla medel för inlösen av aktier i bolaget, vilka tillhöra annan än staten.

Till inlösen av aktier i aktiebolaget Aerotransport har 1938 års riksdag med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag (kapitalbudgeten, bil. 5, punkten 50) anvisat 25,100 kronor. Beloppet avsåg att bereda täckning för inlösen av aktier jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 17 september och den 3 december 1937.

Genom beslut den 6 maj 1938 har Kungl. Maj:t beslutat om inlösen av ytterligare aktier i bolaget till ett nominellt belopp av sammanlagt 34,500 kronor. I samband därmed har Kungl. Maj:t hemställt till fullmäktige i riksgäldskontoret att tillhandahålla för aktieinlösningen erforderligt belopp. Med anledning härav torde för de vid inlösningen förskjutna medlen täckning böra beredas genom anslag å riksstaten. Lösenbeloppet för angivna aktier har uppgått till aktiernas nominella belopp, 34,500 kronor.

I detta sammanhang torde jag få meddela, att jag med stöd av Kungl. Maj:ts den 16 december 1938 givna bemyndigande den 21 i samma månad å svenska statens vägnar undertecknat överenskommelse med Stockholms rederi aktiebolag Svea angående förvärv för svenska staten av samtliga rederibolaget tillhöriga aktier, tillhopa 2,947 stycken, i aktiebolaget Aerotransport. Köpeskillingen för aktierna, vilken inkluderar utdelningskuponger från och med kupong nr 6, uppgår till sammanlagt 257,862 kronor 50 öre, motsvarande en kurs av 87.5 procent. Överenskommelsen är gällande un-

der förutsättning av Kungl. Maj:ts efter riksdagens hörande lämnade godkännande.

På grund av, bland annat, att aktiebolaget Aerotransport torde, såvitt nu kan bedömas, för överskådlig tid framåt vara beroende av statens finansiella stöd för att kunna tillgodose det allmännas behov av regelbundna luftfartskommunikationer, synes det lämpligt, att staten efter hand, då tillfälle erbjuder sig, förvärvar B-aktierna i bolaget. Då priset för den nu erbjudna aktieposten får anses godtagbart, anser jag, att erforderliga medel böra anvisas för köpets fullföljande.

Med hänsyn till att den med nu ifrågavarande aktier förenade rösträtten torde böra av staten utövas å den ordinarie stämma med bolaget, som kommer att hållas före den 1 juli 1939, synas medel för aktieköpets fullföljande böra anvisas å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår. Då jämväl förenämnda belopp å 34,500 kronor för beredande av täckning för inlösen av aktier lämpligen bör upptagas å samma tilläggsstat, torde anslaget böra äskas med tillhoppa $(34,500 + 257,862:50 =)$ 292,362 kronor 50 öre eller avrundat 293,000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inlösen av aktier i aktiebolaget Aerotransport* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 293,000.

Statens allmänna fastighetsfond.

[11.] **14 a. Beredande av utvidgade lokaler åt generaltullstyrelsen, reservationsanslag.** För beredande av utvidgade lokaler åt generaltullstyrelsen har riksdagen med bifall till Kungl. Maj:ts därom framställda förslag för budgetåren 1934/35—1937/38 beviljat sammanlagt 2,375,000 kronor. Ursprungligen beräknades kostnaderna för byggnadsföretaget till 2,312,000 kronor. I samband med hemställan om anslag för budgetåret 1937/38 meddelade emellertid byggnadsstyrelsen, att utöver tidigare beräknat belopp ytterligare 63,000 kronor erfordrades för byggnadsföretagets genomförande beroende på, bland annat, viss utvidgning av arbetsprogrammet. Med anledning av framställning av byggnadsstyrelsen den 31 maj 1937 ställde Kungl. Maj:t genom beslut den 14 augusti 1937 för samma ändamål vidare 80,000 kronor till förfogande från det för budgetåret 1937/38 anvisade förslagsanslaget till oförutsedda utgifter. Sistnämnda medelsanvisning sammanhängde med att de tidigare uppgivna kostnaderna visat sig för lågt beräknade. Sålunda kunde en del erforderliga arbeten i generaltullstyrelsens äldre byggnad, vilka till undvikande av en kostnadsökning borde utföras i samband med övriga då pågående byggnadsarbeten för tullverkets räkning, ej rymmas inom ramen för anvisade medel.

I skrivelse den 10 oktober 1938 har *byggnadsstyrelsen* — under förmälan att ytterligare kostnader uppkommit för byggnadsföretagets genomförande —

hemställt, att för ändamålet måtte anvisas ett belopp av 90,000 kronor ävensom 15,000 kronor för iordningställande av den gårdsplan, som inneslutes av generaltullstyrelsens fastighet.

Styrelsen meddelar till en början, att byggnadsföretaget fortskridit så långt, att numera huvudsakligen endast återstode arbetena inom huvudbyggnadens bottenvåning, fullbordandet av de pågående arbetena inom samma byggnads våning 2 trappor upp, iordningställande av bombskyddsrummet inom den nybyggda delen mot Österlånggatan samt vissa kompletteringar inom södra flygeln och å fasaderna. Styrelsen anför härefter:

Sedan hösten 1936 hava betydande prisstegringar ägt rum beträffande byggnadsmaterialier, arbetslöner och ledningsarbeten av olika slag. För att täcka dessa merkostnader, vilka i genomsnitt uppgått till 30 % av de upptagna byggnadskostnaderna för sådana byggnadsföretag, för vilka förslag uppgjorts och kostnadsutredningar verkstälts tidigare än hösten 1936, hava i flertalet fall efter framställningar från byggnadsstyrelsen särskilda anslag ställts till styrelsens förfogande. Någon framställning i sådant avseende beträffande förevarande byggnadsföretag har icke gjorts, enär byggnadsstyrelsen förväntat sig kunna i viss utsträckning kompensera dessa merkostnader genom sträng sparsamhet vid byggnadsföretagets utförande och därför icke var beredd att göra framställningar om täckandet av desamma, förrän styrelsen kunde med större säkerhet uppskatta den slutliga storleken av dem.

Då prisstegringarna under hösten 1936 började göra sig gällande, återstod att utföra av byggnadsföretaget arbeten för ett belopp av omkring 425,000 kronor. Om styrelsen tidigare hade liksom i andra liknande fall gjort framställningar om ökning av byggnadsanslagen för täckandet av prisstegringarna, torde en dylik framställning hava utmynnat i en anslagshöjning av 30 % å 425,000 kronor eller 127,500 kronor.

I anslutning härtill meddelar styrelsen, att det emellertid numera visat sig, att prisstegringen kunnat begränsas till 90,000 kronor, motsvarande kostnaden för resterande byggnadsarbeten, nämligen för

huvudbyggnadens bottenvåning	kronor	60,000
huvudbyggnadens våning 2 trappor upp	»	17,500
inredning av bombkällaren	»	6,500
komplettering av södra flygeln, vissa fasadarbeten	»	6,000
		Summa kronor	90,000.

Byggnadsstyrelsen uttalar härefter, att den gårdsplan, som inneslutes av fastigheten tillhörande byggnadskroppar och som omfattar en yta av omkring 190 kvadratmeter, lämpligen borde, sedan byggnadsarbetena fullbordats, på ett med hänsyn till byggnadens karaktär och ändamål tilltalande sätt iordningställas. Avsikten vore att efter avjämning av planen å denna utlägga erforderliga förbindelsevägar, belagda med kalkstenshällar, samt i övrigt grasmattor, ävensom att avstänga gården från gatumarken medelst staket och grind av järn.

Kostnaden för dessa arbeten, som icke upptagits i tidigare kostnadsberäkningar, uppgår enligt styrelsen till 15,000 kronor.

Sammanlagt skulle alltså för byggnadsföretaget erfordras ytterligare ett belopp av 105,000 kronor.

På grund av inträffade prisstegringar erfordras ytterligare ett belopp av 90,000 kronor för slutförande av byggnadsarbetena beträffande generaltullstyrelsens fastighet. Med hänsyn härtill och då byggnadsstyrelsens framställning i vad avser anvisande av 15,000 kronor för iordningställande av den gårdsplan, som inneslutes av generaltullstyrelsens byggnad, i och för sig icke givit mig anledning till erinran, vill jag — under erinran om att byggnadsstyrelsen, som redan år 1937 ägde kännedom om det ökade anslagsbehovet, lämpligen bort anmäla förhållandet i samband med sin förut nämnda hemställan den 31 maj 1937 — tillstyrka, att för nu angivna ändamål anvisas ett anslag å tillhoppa 105,000 kronor. Anslaget torde såsom avseende utgifter, hänförliga till innevarande budgetår, anvisas å tilläggsstat till riksstaten för nämnda budgetår.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Beredande av utvidgade lokaler åt generaltullstyrelsen* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 105,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Fredric Hawerman.

Bilaga 14.

Kapitalinvesteringar.

Jordbruksdepartementet.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, anmäler på jordbruksdepartementet ankommande ärende rörande kapitalinvesteringar å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 och anför därvid följande.

Fonden för förlag till statsverket.

[1.] **12. Rörelsekapital för Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar, reservationsanslag.** Genom beslut den 31 augusti 1934 medgav Kungl. Maj:t, att styrelsen för Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut finge såsom rörelsekapital för Alnarps mejeri kvarhålla och i ny räkning balansera ett belopp av 17,817 kronor 71 öre, vilket belopp motsvarade ett å mejerirörelsen vid institutet under räkenskapsåret 1 juli 1932—30 juni 1933 uppkommet överskott. Vidare medgav Kungl. Maj:t den 9 augusti 1935, att sagda instituts styrelse finge såsom rörelsekapital för Alnarps trädgårdar kvarhålla 9,000 kronor av ett å trädgårdarnas ekonomiska verksamhet under räkenskapsåret 1 juli 1933—30 juni 1934 uppkommet överskott, under villkor att ett häremot svarande belopp vid utgången av varje budgetår redovisades såsom behållen fondtillgång för beredande av rörelsekapital för Alnarps trädgårdars verksamhet och sålunda upptoges såsom skuld i vederbörande balansräkning.

I skrivelse den 20 juni 1938 har *institutets styrelse* — under framhållande av behovet av rörelsemedel intill ett belopp av 100,000 å 110,000 kronor för uppehållande av driften vid institutets särskilda rörelsegrenar — hemställt,

att Kungl. Maj:t måtte såsom rörelsekapital för Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar ställa till styrelsens förfogande ett belopp av 79,443 kronor 49 öre, motsvarande å verksamheten vid Alnarps egendom under budgetåren 1935/36 och 1936/37 uppkomna överskott, som icke i vederbörlig ordning inlevererats till statsverket.

I ärendet hava infordrade utlåtanden avgivits den 30 juni 1938 av statskontoret, den 1 juli 1938 av riksräkenskapsverket och den 6 juli 1938 av lantbruksstyrelsen.

Statskontoret har anfört följande.

Av i ärendet förebragt utredning synes ostridigt framgå, att ett rörelsekapital å erforderligt belopp bör anvisas för upprätthållande av driften vid Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar. Ämbetsverket — som icke har något att erinra mot att detta rörelsekapital tillsvidare bestämmes till 100,000 kronor — vill uttala, att för ändamålet bör äskas ett anslag å kapitalbudgeten i tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39. Samtidigt torde emellertid med hänsyn till detta anslags art ett anslag å motsvarande belopp böra uppföras å driftbudgeten i samma tilläggsstat under rubriken »Avskrivning av nya kapitalinvesteringar».

I samband med att kapitalinvesteringsanslaget ställes till förfogande bör föreläggande meddelas institutstyrelsen att till statsverket inleverera samtliga icke levererade överskottsmedel å driften vid de affärsdrivande avdelningarna vid Alnarp för att redovisas å riksstatsinkomsttiteln »Övriga diverse inkomster».

Av *riksräkenskapsverkets* utlåtande inhämtas huvudsakligen följande.

Om medel till rörelsekapital anses böra anvisas, bör anslag för ändamålet i vanlig ordning äskas av riksdagen.

Vad beträffar den föreliggande sakfrågan, synes det otvivelaktigt, att verksamheten vid det nyanlagda mejeriet kräver, att erforderligt rörelsekapital ställes till institutets förfogande. Riksräkenskapsverket anser sig dock böra framhålla, att vad sålunda anförts endast avser det rörelsekapital för mejeriet, som erfordras för dess lagerhållning. I övrigt torde medel för anskaffning av inventarier och förråd i vanlig ordning kunna erhållas från de för respektive verksamhetsgrenar avsedda inkomst- och utgiftsstaterna. Ämbetsverket förutsätter tillika att, sedan denna fråga blivit avgjord, samtliga disponibla överskottsmedel i avsedd ordning inlevereras till statsverket.

Lantbruksstyrelsen har tillstyrkt att av den behållna avkastningen för Alnarps egendom för räkenskapsåren 1935/36 och 1936/37 ett belopp av 75,000 kronor må av institutstyrelsen användas såsom rörelsekapital för Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar.

I anledning av institutstyrelsens förevarande framställning har Kungl. Maj:t härefter genom beslut den 12 augusti 1938 medgivit institutstyrelsen anstånd med inleverering av ett belopp av 73,182 kronor 29 öre av det vid Alnarps egendom under budgetåren 1935/36 och 1936/37 uppkomna överskottet intill utgången av budgetåret 1938/39.

*Departements-
chefen.*

För slutligt reglerande av styrelsens för Alnarpsinstitutet behov av rörelsekapital för upprätthållande av driften vid Alnarps egendom, mejeri och

trädgårdar torde härför erforderligt belopp böra anvisas av riksdagen. Jag vill förorda, att för ändamålet å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår uppföres ett särskilt anslag å 100,000 kronor. Vid bifall härtill torde Kungl. Maj:t — i samband med att anslaget i fråga ställes till institutstyrelsens förfogande — meddela föreskrift om inleverering till statsverket av de av institutstyrelsen nu såsom rörelsekapital disponerade överskottsmedlen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Rörelsekapital för Alnarps egendom, mejeri och trädgårdar* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 100,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:
Ragnar Odhnoff.

Bilaga 15.

Kapitalinvesteringar.

Handelsdepartementet.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1939.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, ENGBERG, SKÖLD, QUENSEL, FORSLUND, ERIKSSON, STRINDLUND.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Möller, anmäler under handelsdepartementets handläggning hörande ärende angående kapitalinvesteringar å tilläggsstaten till riksstaten för budgetåret 1938/39 samt anför därvid följande.

Fonden för förlag till statsverket.

[1.] 9. **Vissa omkostnader för statlig lagerhållning, reservationsanslag.** Enligt beslut av 1937 och 1938 års riksdagar (prop. nr 323 och 311; r. skr. nr 398 och 411) må för statens räkning verkställas upphandling och upplagring av varor från utlandet intill ett sammanlagt belopp av 140.000.000 kronor enligt vissa angivna riktlinjer.

Verksamheten handhaves av statens reservförrådsnämnd, för vilken instruktion utfärdats den 14 augusti 1937 (nr 754).

Till bestridande av andra utgifter för verksamheten än själva inköpskostnaden hava för innevarande budgetår anvisats två anslag, nämligen dels under tionde huvudtiteln ett förslagsanslag till statlig lagerhållning m. m. å 1,930,000 kronor, dels ock under kapitalbudgeten ett reservationsanslag till vissa omkostnader för statlig lagerhållning å 4,000,000 kronor. Från förstnämnda anslag avses skola bestridas kostnader, vilka beräknas icke bli vid försäljning läckta av varupriset, såsom administrationskostnader, lagerhyror samt kostnader för vård och omsättning. Det andra anslaget

avses skola användas till sådana utgifter som transportkostnader inom landet, tullar och acciser, vilka medföra en stegring av de lagrade varornas försäljningsvärde.

Efter framställningar av statens reservförrådsnämnd har Kungl. Maj:t den 8 juli och den 18 november 1938 ställt till nämndens förfogande hela förenämnda reservationsanslag å 4,000,000 kronor med 2,000,000 kronor varje gång.

I skrivelse den 30 november 1938 har nu *statens reservförrådsnämnd* anhallit om förstärkning av omförmälda reservationsanslag under innevarande budgetår med 5,000,000 kronor. Till motivering av framställningen anför nämnden — under erinran bland annat, att nämnden i särskild skrivelse hemställt om tillstånd att verkställa fortsatt upphandling av varor för 70,000,000 kronor ävensom att av sistnämnda belopp få använda 15,000,000 kronor redan innevarande budgetår — i huvudsak följande:

Inom nämnden hade verkställts vissa närmare kalkyler om de för närvarande återstående utgifterna till de ändamål, för vilka ifrågavarande reservationsanslag avsetts, nämligen kostnader för varors lossning, transport inom landet, intagning i magasin och liknande samt skatter och tullar. Beräkningarna, vilka verkställts särskilt för varje varuslag för sig, hade tagit hänsyn till hittills vunna erfarenheter av kostnader för lossning, transport inom landet och intagning i magasin för ifrågavarande eller liknande varor samt till storleken av de acciser och tullar, som belastade vissa varor. Nämnden hade därvid även räknat med de kostnader, som komme att uppstå för import och lagring av de ökade varukvantiteter, om vilkas inköp redan under innevarande budgetår nämnden i särskild skrivelse gjort framställning.

Med nu angivna utgångspunkter uppskattade nämnden det belopp, som erfordrades för varors lossning, transport inom landet och intagning i magasin, till 2,500,000 kronor. Vidare beräknade nämnden kostnaderna för tullar, acciser och liknande avgifter till sammanlagt 4,100,000 kronor. Av det till nämnden utanordnade beloppet, 4,000,000 kronor, återstode odisponerat ett belopp av 1,600,000 kronor. Ytterligare erfordrades alltså $(2,500,000 + 4,100,000 - 1,600,000 =)$ 5,000,000 kronor.

Samtliga här avsedda kostnader vore av sådan natur, att de i motsvarande mån höjde varornas värde vid försäljning.

*Departement-
chefen.*

Såsom jag anfört vid behandlingen av frågan om anslag under tionde huvudtiteln till statlig lagerhållning m. m. för budgetåret 1939/40, är jag icke ännu beredd att taga slutlig ståndpunkt till det av reservförrådsnämnden framförda förslaget om ytterligare inköp av varor för reservlagring till belopp av 70,000,000 kronor. Härav följer, att ställning ännu ej heller kan tagas till förslaget att av nämnda belopp skulle få användas 15,000,000 kronor redan innevarande budgetår. Oavsett hur statsmakterna komma att ställa sig till detta spörsmål, synes det emellertid klart, att det för löpande budgetår anvisade reservationsanslaget å 4,000,000 kronor till vissa omkostnader för statlig lagerhållning är otillräckligt för sitt ändamål. Anledningarna härtill torde i främsta rummet vara, dels att kostnaderna för transport

inom landet uppgått till högre belopp än som förutsetts vid anslagets beräkning, dels att accisen å oljekakor under året höjts från 4 öre till 6 öre per kilogram samt att inköp av oljekakor ägt rum i större utsträckning än ursprungligen avsetts, dels ock att bensinskatten stigit från 10 öre till 12 öre per liter.

Med hänsyn till angivna förhållanden och då det är angeläget, att lagringsverksamheten icke hindras av brist på medel för bestridande av ifrågasvarande omkostnader, vilka, på sätt nämnden framhåller, äro av beskaffenhet att i motsvarande grad höja varornas försäljningsvärde, tillstyrker jag, att ytterligare anslag för ändamålet anvisas å tilläggsstat för budgetåret 1938/39. Medelsbehovet torde få beräknas till det av nämnden föreslagna beloppet, 5,000,000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa omkostnader för statlig lagerhållning* å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1938/39 anvisa ett *reservationsanslag* av kronor 5,000,000.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Nils Sehlberg.